

KRONIKA
MĚSTA KOLÍNA

1983

DÍL II.

D I V A D E L N Í   V L A K   D O   N Á R O D N Í H O
D I V A D L A   V   P R A Z E

Naše město Kolín prožilo v letošním roce důležitou, významnou a nezapomenutelnou kulturní událost, zájezd jubilejního divadelního vlaku do Národního divadla v Praze v den stého výročí prvního divadelního vlaku z Kolína do Prahy v roce 1883. Byla to událost opravdu historická, neboť tím naše město přispělo ke slavnostem nového otevření Národního divadla po rozsáhlé rekonstrukci a opravách původní historické divadelní budovy a vybudování nové moderní druhé scény Národního divadla v Praze.

Zájezd jubilejního divadelního vlaku byl v tomto roce, který byl na počest znovuotevření Národního divadla nazván Rokem českého divadla, jedním z největ-

ších kulturně-politických podniků a setkal se s neobyčejným zájmem kolínských obyvatel. Všichni se chtěli zájezdu divadelního vlaku zúčastnit, což však nebylo možno, neboť počet účastníků byl dán počtem vstupenek do divadla, jichž jsme dostali jen 957.

Před sto lety, dne 28. listopadu 1883, vyjel z kolínského nádraží zvláštní vlak, který vezl 630 nadšených kolínských příznivců divadla na představení opery Bedřicha Smetany Prodaná nevěsta. Byl to první divadelní vlak v dějinách českého divadelnictví a Kolín byl první v řadě českých měst, která divadelní vlaky do Prahy na představení v Národním divadle vypravila. Proto již několik let před novým otevřením Národního divadla, které bylo plánováno přesně sto let po prvním jeho otevření na den 18. listopadu 1983, jsme se rozhodli uspořádat také přesně na den stého výročí prvního divadelního vlaku jubilejní divadelní vlak z Kolína. V době, kdy jsem byl ještě v aktivní službě a vykonával funkci vedoucího odboru školství a kultury Městského národního výboru v Kolíně jsem dopisem ze dne 25. dubna 1981 požádal ředitelství Národního divadla, aby pro kolínské občany rezervovalo večerní představení v historické budově a na pořad uvedlo operu Bedřicha Smetany Prodanou nevěstu, s tím, že kolínští návštěvníci přijedou do Prahy zvláštním divadelním vlakem v den stého výročí prvního divadelního vlaku dne 28. listopadu 1983. Stal jsem se tak iniciátorem celé akce a propagoval jsem její uskutečnění.

Samotná příprava a organizační zajištění divadelního

vlaku si pak vyžádalo dobu delší než rok. Dne 8.září 1982 se sešel na Městském národním výboru v Kolíně přípravný výbor, který tvořili soudružky a soudruzi: Tučková, Havířová, Zrůstová, Procházka, Stránský, Domnosilová, Serbusová a Horáček. Na schůzce tohoto výboru již byly v hrubých rysech navrženy program zájezdu a způsob jeho zajištění. Bylo také rozhodnuto vykonat na ředitelství Národního ^{divadla} ~~výboru~~ osobní návštěvu a projednat s ním zásadní okolnosti zájezdu. Na základě jednání tohoto přípravného výboru byl vypracován návrh na složení výboru pro zajištění jubilejního divadelního vlaku do Národního divadla. Rada Městského národního výboru v Kolíně pak na svém zasedání dne 12.října 1982 schválila politicko-organizační zajištění této akce a schválila i výbor pro jeho přípravu v tomto složení:

předseda výboru: Václav Dařílek, předseda Měst.výb.KSČ,
tajemník výboru: Jiří Procházka,

členové: Hana Tučková, místopředsedkyně MěstNV Kolín,
Marie Havířová, vedoucí odboru škol.a kult.
Hana Zrůstová, pracovnice odboru škol.a kult.
Ludmila Krchová, s.Stránský za ČSD, s.Domnosilová za Městské kulturní středisko, s.Serbusová za Okresní kulturní středisko, s.Horáček za Okresní odborovou radu a s.Synek za Krajské divadlo v Kolíně.

Osobní návštěvu na ředitelství Národního divadla jsme vykonali dne 10.listopadu 1982. Zúčastnil jsem se jí se soudružkou Marií Havířovou. Byli jsme přijati ná-

městskem ředitele Národního divadla soudruhem ing. Bedřichem Plecháčem a za Národní divadlo byli jednání dále přítomni dramaturgyně docentka Libuše Čechová, ing. Vít Ryšánek a Rudolf Fiala. Dohodli jsme se na zásadních bodech programu zájezdu divadelního vlaku z Kolína a zástupci Národního divadla nám přislíbili plnou podporu a pomoc při jeho organizaci. Téhož dne jsme navštívili ještě Národní výbor Hlavního města Prahy, informovali jsme jej o přípravě divadelního vlaku a požádali o souhlas s pořádáním průvodu Prahou z Hlavního nádraží k Národnímu divadlu; povolení průvodu nám bylo přislíbeno.

Organizační výbor, schválený dne 12. října 1982 radou Městského národního výboru, se pak celý rok pravidelně scházel a postupně zajišťoval všechny podmínky zájezdu. Zajistil vypravení zvláštního vlaku z Kolína do Prahy a zpět, vytištění zvláštních jízdenek, platných jen v tomto mimořádném vlaku, zajistil povolení a organizaci průvodu účastníků divadelního vlaku Prahou z Hlavního nádraží k Národnímu divadlu, zajistil vytištění zvláštní brožury pro účastníky zájezdu i vytištění plakátů a letáků s programem zájezdu.

V průběhu příprav divadelního vlaku se obrátilo ředitelství Národního divadla na nás se žádostí, abychom pomohli zajistit v Obchodních tiskárnách Kolín vytištění zvláštních vstupenek do Národního divadla určených výhradně jen pro účastníky divadelních zájezdů, které po prvním divadelním vlaku z Kolína pak byly organizovány ze všech okresů a okresních měst. Obchodní tiskárny ochot-

ně převzaly objednávku na vytištění slavnostních vstupenek, i když to pro ně znamenalo vyjimečnou a velmi obtížnou a pracnou zakázku.

Nakonec musel organizační výbor vybrat a určit i okruh účastníků divadelního vlaku. To byla snad nejtěžší a nejnevděčnější práce, protože zájemců bylo několikrát více, než jich mohlo pojmout hlediště Národního divadla a samotná jedna souprava mimořádného vlaku. Bylo rozhodnuto, že vstupenky do Národního divadla a jízdenky do divadelního vlaku se nabídnou především nejbližším spolupracovníkům Městského národního výboru, poslancům, občanským výborům, zástupcům okresních orgánů, organizací Národní fronty a průmyslových podniků a závodů, které úzce spolupracují a pomáhají městu.

Všichni účastníci divadelního vlaku si museli zaplatit vstupné do divadla a jízdenku do zvláštního vlaku. Každý účastník také dostal publikaci, vydanou k tomuto divadelnímu vlaku a program opery Prodaná nevěsta, vydaný Národním divadlem. Nebyla to tedy záležitost nijak laciná. Měl jsem vstupenku na první balkon uprostřed a stála 50,- Kčs, jízdenka zvláštním vlakem 20,- Kčs a deset haléřů sčítací lístek, program divadla 4,-Kčs a brožura 17,- Kčs, dohromady tedy stál zájezd pro jednoho účastníka téměř sto korun. Pro každého účastníka zájezdu byl připraven balíček, v němž byly všechny tyto věci, vstupenka, jízdenka, program, brožura a ještě lístek s číslem vagonu divadelního vlaku, v němž je pro něho rezervováno místo, a letáček s přesným programem zájezdu.

Příprava divadelního vlaku byla perfektně zajištěna a také během celé akce nedošlo k žádným rušivým jevům. K celé akci jubilejního divadelního vlaku byl vydán pěkný plakát v kolínských barvách modré a bílé; ve zmenšeném rozměru byl otištěn i na letáčcích, které v příloze kroniky ukládám.

Abych zachoval vzpomínky na náš jubilejní divadelní vlak, vyhotovil jsem přílohu k této kronice, ve které jsem uložil všechny věcné památky a upomínky na tento zájezd včetně novinových článků, ve kterých se o tomto zájezdu psalo.

Konečně přišel den, který jsme tak dlouho pečlivě připravovali a na který jsme se tolik těšili. Pondělí 28. listopadu 1983. Ve 44 hodin 30 minut byla u nástupiště I.a. hlavního kolínského nádraží připravena slavnostně ozdobená vlaková souprava zvláštního divadelního vlaku. Na nástupišti vyhrávala ^mkompletní Ústřední hudba Československých spojů se sídlem v Kolíně pod řízením svých dirigentů Vladimíra Zemana a Josefa Sixty. Slavnostně odění účastníci zájezdu se pomalu scházeli, v 15 hodin už byli všichni na místě. Nástup do železničních vozů se udál beze všeho spěchu, protože každý předem věděl, do kterého vagonu má nastoupit, a u vchodů do každého vagonu stála jedna hosteska, která každému poradila, kde má své místo, a kontrolovala, zda každý nastupuje správně do svého vyhrazeného vozu.

Přesně v 15 hodin 5 minut se zvláštní jubilejní di-

vadelní vlak rozejel na své cestě ku Praze. A také přesně podle svého jízdního řádu v 16 hodin 8 minut zastavil na Hlavním nádraží v Praze, kde byl uvítán zástupci Národního divadla. Účastníci divadelního vlaku se pak seřadili v ulici Jana Opletala pod Hlavním nádražím a v čele s Ústřední hudbou čs.spojů se sídlem v Kolíně, která jela spolu divadelním vlakem z Kolína, se vydal tisícíhlavý průvod Kolíňáků podvečerní Prahou. Opletalovou třídou jsme vešli na Václavské náměstí, pochodovali jsme přes Můstek, ulicí 28.října a Národní třídou k budově Národního divadla. Po celé trase průvodu jsme byli pozdravováni Pražany v ulicích i z oken domů. Hudba hrála nepřetržitě, bez zastávky po celou cestu z nádraží k divadlu. Pochody Františka Kmocha zněly Prahou, a zejména ten náš nejznámější "Kolíne, Kolíne". Byly to okamžiky, na které žádný z účastníků nezapomene. Bylo již tma, šli jsme ve světle pouličního osvětlení; to dodávalo průvodu zvláštní atmosféru. Mávali jsme na pozdrav Pražanům a oni zase nám. Zpívali jsme Kmochovy pochody spolu s našimi muzikanty. Mnozí z nás byli dojati těmito krásnými zážitky, někteří i slzeli.

Tak jsme došli k Národnímu divadlu, kde nás uvítala druhá kolínská hudba, Městská hudba Františka Kmocha, kterou jsme popoledni dopravili do Prahy autobusem a která před budovou Národního divadla koncertovala pod taktovkou svého dirigenta Ivana Fišera již od čtyř hodin. Prostranství mezi budovou Nové scény a historickou budovou Národního divadla se zaplnilo do posledního místa lidmi,

Kolíňáky i Pražany, naslouchajícími koncertu dvou vynikajících kolínských dechových orchestrů. To byla přece krásná vizitka našeho města, Kmochova Kolína !

V 18 hodin se otevřely brány Národního divadla a účastníci prvního divadelního vlaku po novém otevření Národního divadla vešli se zatajeným dechem do nádherných prostor Zlaté kapličky nad Vltavou. Po odložení kabátů v nově upravené šatně se rozešli po všech místnostech včetně sklepních prostorů, aby obdivovali práci dávných umělců i dnešních restaurátorů. Ve sklepeních divadelní budovy si prohlédli základní kameny k Národnímu divadlu, svezené sem v roce 1868 ze všech krajů naší vlasti, ve vestibulu a ve foyeru obdivovali busty našich umělců a nádherné nástropní a nástěnné malby, mezi nimi především Alšovy lunety.

Před sedmou hodinou večerní se zaplnila všechna místa v hledišti, v parteru, v lóžích i na balkonech Kolíňáky, účastníky jubilejního divadelního vlaku, prvního po novém otevření Národního divadla. V naplněném hledišti zářila všechna světla, která dodávala nádherné výzdobě divadla zvláštní lesk. Skvostný mustr uprostřed stropu osvětloval devět múz, vymalovaných na stropě hlediště, a všemu vévodila nádherná Hynaisova opona. Když se pomalu zvedla, vystoupily na rampu jeviště delegace ředitelství Národního divadla a našeho města Kolína. Ředitelství Národního divadla zastupovala docentka Libuše Čechová a Dr. Václav Holzknecht, delegaci města Kolína tvořili RSDr. Václav Dařílek, ing. Jindřich Hušek a Hana Zrůstová. Před-

seda Městského národního výboru v Kolíně soudruh ing. Jindřich Hušek přednesl zdravici našeho města Kolína Národnímu divadlu k jeho stému výročí a delegace pak předala zástupcům Národního výboru dary, které jsme přivezli: v kůži vázanou knihu "Kolín ve fotografii" a rovněž v kůži vázanou knihu kolínského rodáka a svého času šéfa činohry Národního divadla Otakara Fischera " Dějiny činohry Národního divadla" a peněžitý dar 25 000 Kčs. Zástupci Národního divadla poděkovali za pozdrav města Kolína i za dárky a předali naší delegaci Pamětní madaili ke stému výročí otevření Národního divadla. Medaile má číslo 176.

Text zdravice, kterou přednesl z rampy jeviště Národního divadla předseda Městského národního výboru a jejímž jsem autorem, uvádím doslova dále v této kronice.

Po tomto oficiálním zahájení se rozhrnula sametová opona a před našimi zraky se začal odvíjet děj naší milované opery Prodaná nevěsta. Opera byla hrána v tomto obsazení:

dirigent: zasloužilý umělec Zdeněk Košler

režisér: Ladislav Štros

scéna a kostýmy: národní umělec Karel Svolinský j.h.

sbor mistr: zasloužilý umělec Milan Malý

choreograf: národní umělec Jiří Němeček

Krušina, sedlák: Jaroslav Souček

Ludmila, jeho žena: Drahomíra Drobková

Mařenka, jejich dcera: členka Slovenského národního divadla v Bratislavě *Elena Holíčková*

Mícha, gruntovník: Karel Hanuš

Háta, jeho manželka: zasloužilá umělkyně Věra Soukupová

Vašek, jejich syn: Miroslav Kopp

Jeník, Míchův syn z prvního manželství: Josef Hajna

Kecal, vesnický dohazovač: Bohuslav Maršík

principál komediantů: Jan Hlavsa

Esmeralda, komediantka: Ivona Valentová

Indián, komediant: Josef Heriban

V době první přestávky mezi prvním a druhým jednáním opery přijali zástupci Národního divadla delegaci města Kolína v místnostech presidentského salonku. Ze strany Národního divadla byli přítomni kromě jiných náměstek ředitele ing. Bedřich Plecháč, doc. Libuše Čechová, Dr. Václav Holzknecht, Rudolf Fiala, dirigent Zdeněk Košler a představitelé hlavních rolí: představitelka Mařenky, Jeníka, Vaška a Kecala. Ze strany města Kolína byli slavnostnímu přijetí přítomni: RSDr. Josef Říha, vedoucí tajemník OV-KSČ, Josef Zeman, tajemník pro ideologii OV KSČ, Vlastimil Mácha, předseda Okresního národního výboru, RSDr. Václav Dařílek, předseda Městského výboru KSČ, ing. Jindřich Hušek, předseda Městského národního výboru, Hana Tučková, místopředsedkyně Městského národního výboru, Marie Havířová, vedoucí odboru školství a kultury Městského národního výboru, Hana Zrůstová, kulturní referentka Městského národního výboru, Miroslav Michálek, ředitel Městského kulturního střediska, Ludmila Krchová, bývalá pracovnice odboru školství a kultury MěstNV, a já, kronikář města Kolína. Nejprve jsme se všichni pozdravili a po krátkém blahopřání Národnímu divadlu, které za naši dele-

gaci vyslovil soudruh Říha, jsme poháry vína připili na zdar a úspěchy Národního divadla. Prohlédli jsme si zařízení a výzdobu obou místností presidentského salónku, k čemuž nám podal výklad soudruh Rudolf Fiala. Ve vzájemném rozhovoru chvíle vyhražené k tomuto setkání rychle uběhly a my se museli vrátit na svá místa do hlediště ke sledování dalších jednání opery. Než jsme se rozešli, předali jsme přítomným zástupcům Národního divadla osobní malé upomínkové dárky, knížku "Kolínská radnice", brožuru "Kolín a Národní divadlo, složku barevných pohlednic Kolína a dva skleněné pohárky se znakem města Kolína.

Umělecká úroveň představení Smetanovy opery, kterou pro nás Národní divadlo připravilo, byla vysoká, jak jinak ani na scéně Národního divadla nemůže být. Diváci odměňovali výkony operních pěvců potleskem po každém jednání i na otevřené scéně a s dlouhotrvajícím potleškem se nakonec s nimi po skončeném představení rozloučili. Všem se představení líbilo, všichni byli spokojeni a nadšeni. Litovali, že už je konec tak krásným zážitkům, které se už nebudou opakovat.

Potom jsme se vydali večerní Prahou každý sám na cestu na Hlavní nádraží, kde už stál připraven náš milý divadelní vlak. Přesně podle svého jízdního řádu se rozejel a dovezl nás v pořádku do Kolína. Před kolínským nádražím již čekalo několik autobusů městské dopravy, které rozvezly účastníky divadelního vlaku do všech částí města, a to bez placení jízdného: byla to pozornost řidičů Československé autobusové dopravy v Kolíně našemu

městu při této významné události.

Tak skončil tento krásný nezapomenutelný den, pondělí 28. listopadu 1983, den, ve kterém se poklonili kolínští občané slávě a umění našeho Národního divadla a v němž vyjádřili, jak nejlépe uměli, svou úctu a lásku k němu tak, jako to učinili právě před sto lety naši předkové.

Na rampě jeviště Národního divadla předal předseda Městského národního výboru v Kolíně soudruh ing. Jindřich Hušek zástupcům Národního divadla adresu tohoto znění: " Dar města Kolína Národnímu divadlu. U příležitosti 100. výročí trvání Národního divadla a prvního divadelního vlaku z Kolína do Prahy dne 28. listopadu 1983 vyjadřuje naše město Kolín svůj upřímný vztah a podporu Národnímu divadlu darem v hodnotě 25 000 Kčs s přáním, aby dlouhá léta sloužilo naší socialistické vlasti a jejím dalším generacím. Městský výbor KSČ Kolín, RSDr. Václav Dařílek, Městský výbor Národní fronty, Josef Klepal, Městský národní výbor Kolín, Ing. Jindřich Hušek"

Současně přednesl předseda Městského národního výboru v Kolíně zdravici města Kolína Národnímu výboru tohoto znění:

" Naše drahé Národní divadlo, my, účastníci jubilejního Divadelního vlaku z Kolína, Tě upřímně a z celého srdce zdravíme ve dnech Tvé veliké slávy jménem všech obyvatel našeho města Kolína a jeho okolí. Přijeli jsme dnes, v den, kdy právě před sto lety přibyl do Prahy první Divadelní vlak z Kolína, abychom se tak jako naši předchůdci před celým stoletím i my dnes obdivovali Tvé kráse a velikosti a na Tvém jevišti sledovali slavnostní představení nesmrtelné Smetanovy Prodané nevěsty.

Přivezli jsme Ti, drahé naše Národní divadlo, pozdravy a projevy lásky všech pracujících města Kolína a kolínského okresu, ode všech stranických i státních orgánů a organizací Národní fronty. Přijeli jsme se poklonit Tvé staleté kulturní a umělecké tradici a vzdát hold záslužné práci všech Tvých uměleckých, tvůrčích i provozních pracovníků. Přijeli jsme naplněni hrdostí nad úspěchy našich pracujících v průmyslu i v zemědělství. Průmyslové podniky kolínského okresu plní svědomitě své výrobní plány a dodávají národnímu hospodářství i na vývoz velké množství kvalitních výrobků. Naši zemědělci vybojovali v letošních žních jedinečné vítězství, neboť sklidili na polích kolínského okresu dosud největší množství obilí a dosáhli v historii nejvyššího průměrného výnosu 5,08 tuny zrní z jednoho hektaru, čímž se zařadil okres Kolín na první místo mezi okresy Středočeského kraje a na jedno z předních míst v Československé socialistické republice.

Před deseti dny jsi prožívalo, naše Národní divadlo, slavné chvíle svého znovuotevření. My, Tvoji kolínští obdivovatelé, jsme přijeli dnes, abychom rozmnožili počet Tvých slavnostních dnů a znovu projevili a prohloubili svůj vřelý vztah ke svému Národnímu divadlu. Láskyplné vztahy našeho města Kolína a kolínského okresu k Národnímu divadlu mají již staletou tradici a projevovaly se činy ve všech osudových chvílích divadla. Připomeňme si nejen obětavé sbírky u nás na stavbu Národního divadla, zejména pak na jeho obnovení po tragickém požáru, ale vzpomeňme i dlouhé řady umělců a předních členů Národního divadla, kteří se narodili nebo žili v našem městě a v našem okrese.

Při této slavnostní příležitosti si připomeňme i zajímavou shodu a podobnost okolností postavení budovy Národního divadla a našeho kolínského městského divadla i vliv Národního divadla na mnohaleté snahy kolínských divadelníků o zřízení vlastního stálého divadla. Veliké nadšení celého českého národa, které vyvrcholilo v listopadu 1883 slavným otevřením Národního divadla, vzbudilo touhu kolínských divadelních nadšenců po samostatné úrovni rozvinutého kolínského divadelnictví odpovídající divadelní budově. Z veliké inspirace, kterou působilo nádherné a majestátní Národní divadlo, se zrodilo spontánní hnutí kolínských vlastenců, kteří po vzoru Sboru pro zřízení českého Národního divadla ustavili v prosinci roku 1883 Divadelní družstvo v Kolíně. Když Kolínští odjížděli dne 28. listopadu 1883 prvním

Divadelním vlakem do Národního divadla v Praze, četli provolání přípravného výboru Divadelního družstva s výzvou k postavení nového městského divadla v Kolíně, které končilo heslem "Kolín sobě", napodobujíc tak heslo Národního divadla. A podobně, jako prve celý národ sbíral peníze na Národní divadlo, tak i Kolín se svým okolím shromažďoval prostředky na své divadlo. Padesát šest let skládali kolínští divadelní nadšenci korunu ke koruně, až jejich snahy byly v roce 1939 korunovány úspěchem, kolínské divadlo se stalo skutečností. Od roku 1948 má Kolín svůj profesionální divadelní soubor, který převzal a dále rozvíjí tradici kolínských divadelních průkopníků.

Oslavencům se přeje zpravidla mnoho zdaru a úspěchů. Tobě, naše drahé Národní divadlo, k Tvému velikému svátku přejeme, ať jsi po všechny časy vždy střediskem naší české kultury, českého dramatu, české hudby a českého básnictví nejvyššího stupně dokonalosti, ať zní Tvé jeviště vždycky krásnou a nám nedevše drahou rodnou českou řečí, prostou řečí těch, kteří kdysi s nepředstavitelnými obětmi sbírali prostředky na Tvou stavbu, kteří Tě před stoletím s takovým nadšením stavěli a zdobili, i těch, kteří Ti dnes s pietou a láskou vrátili Tvou nádheru a sličnost. Ať Tvé prostory vždy naplňuje řeč, hudba, zpěv a tanec těch největších umělců, vytvářejících tradice nejkrásnějšího a hluboce národního českého herectví, ať Tvé jeviště vždycky odráží život a práci našeho lidu, jeho starosti, úspěchy i vítězství.

Ať Tvoje budoucí zodpovědná umělecká práce, drané naše Národní divadlo, se rozvíjí do krásy a bohatosti v hlubokém životadárném míru v naší drahé vlasti i na celém světě.

Dáno v Kolíně dne 28. listopadu 1983.

Účastníci slavnostního představení. "

K jubilejnímu divadlenímu vlaku vydal Městský národní výbor v Kolíně publikaci " Kolín a Národní divadlo " v omezeném nákladu 1 500 výtisků. Publikace byla určena účastníkům divadleního vlaku, aby si při této příležitosti připomněli historii kolínského divadelnictví. Protože ze zkušenosti vím, že za několik let už nebude žádný výtisk této publikace k nalezení, jako tomu je dnes u mnoha publikací dříve v Kolíně vydaných, uvádím v této kronice úplný její text, aby zde byl na věčné časy zachován.

Text publikace jsem sestavil na základě starších materiálů, zejména almanachu, vydaného ke slavnostnímu otevření nové budovy městského divadla v Kolíně v roce 1939, a almanachu, který vydalo kolínské divadlo v roce 1968 ke svému dvacátému výročí.

Knížku "Kolín a Národní divadlo" vydal Městský národní výbor v Kolíně v Roce českého divadla 1983 a vytiskly ji v pěkné úpravě Obchodní tiskárny Kolín.

" K O L Í N   A   N Á R O D N Í   D I V A D L O

Příspěvek k dějinám kolínského divadelnictví a vztahů Kolína k Národnímu divadlu v Praze. Sté jubileum prvního Divadelního vlaku z Kolína do Prahy 1883 - 1983.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Jedem, přátelé, ve zvláštním vlaku, který nás veze do Prahy k mimořádně slavnostní a historické události. Budeme svědky nezapomenutelných chvil, kdy navštívíme a opět spatříme v plné kráse a v plném lesku naše milé Národní divadlo, které si národ před sto lety sám sobě s láskou a obětavostí postavil a nyní se stejnou láskou a obětavostí opravil a rekonstruoval.

Zvláštní vlak, který jsme nazvali Divadelním vlakem, klouže téměř neslyšně po těchže kolejích, po kterých právě před sto lety vezl První divadelní vlak Kolíňáky deset dní po slavnostním otevření Národního divadla, ve středu dne 28. listopadu 1883 do Prahy na představení Smetanovy Prodané nevěsty. Byl to snad vůbec první Divadelní vlak v dějinách českého divadla a Kolín měl tu čest, že byl prvním v řadě měst a obcí tehdejšího království Českého, který takový zájezd divadelních návštěvníků do Národního divadla v Praze uskutečnil. Dnes, kdy jsou zájezdy do divadel zcela běžnou každodenní záležitostí, nezdá se nám třeba tato událost nijak zvláštní, ale tenkrát před sto lety to bylo něco úplně nového, nikdy před tím neslýchaného, obrovský svátek divadelních

nadšenců i prostých lidí, kteří se snad tak do divadla dostali vůbec poprvé. Jsme hrdi na to, že naše město Kolín bylo tehdy první, že založilo tradici hromadných zájezdů do divadel, která se později tak rozšířila a přispěla, zejména po osvobození, k dosažení jednoho z cílů socialistické kulturní revoluce - zpřístupnění umění nejširším vrstvám lidu.

Sedíme pohodlně ve zvláštním Divadelním vlaku, těšíme se, že opět uvidíme a uslyšíme nesmrtelnou Prodanou nevěstu, a hlavou nám táhnou vzpomínky. Jak to tehdy před sto lety bylo, jak došlo k tomu, že první Divadelní vlak jel do Prahy na představení v Národním divadle právě z našeho města Kolína. Řekněme si tedy o tom něco, zavzpomínejme společně, a nejen na tuto slavnostní událost, ale na celé osudy kolínského divadelnictví, jehož byl první a potom řada dalších Divadelních vlaků jen jednou z epizod. Promítněme si - abychom to řekli tak obrazně - celý film o historii divadla v Kolíně, o vztazích Kolína k Národnímu divadlu a naopak o tom, jak ~~herci~~ jak herci Národního divadla vystupovali na divadelních a koncertních pódii našeho města, čím Národní divadlo ovlivnilo vývoj divadelnictví v našem městě Kolíně. Pravda, bude to jen velmi stručný film, naznačení jen hlavních událostí a scén, krátký pohled do historie divadla v Kolíně, protože musí skončit dříve, než dojedeme tímto Jubilejním divadelním vlakem dnes, v podnědělí dne 28. listopadu 1983 z Kolína do Prahy.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Začínáme - jako se vždy začíná - nejstaršími počátky kolínského divadelnictví, které jsou - jak tomu také vždy bývá - zahaleny tajemstvím minulosti.

O středověkém divadlu v Kolíně zpráv nemáme. Ale protože z některých jiných měst se zprávy o divadelních představeních ve středověku zachovaly, nemáme důvodů se nedomnívat, že i u nás v Kolíně se tehdy divadlo hrálo, a to jak hry s náboženskou tematikou při církevních svátcích, tak i světské hry zejména při jarmarcích. Vždyť zde byla latinská škola a studenti, nebo jak se tehdy říkalo "žáci", všude byli prvními herci a organizátory divadla.

Nejstarší zprávu o kolínském divadelním představení máme až z druhé poloviny šestnáctého století. Dne 14. října 1587 sehráli podle ní žáci kolínské farní školy pod vedením svého učitele bakaláře Václava Chrudimského na kolínském náměstí tragédii "Judith a Holofernes". Po tomto úspěšném představení pokračovali zřejmě v divadelní činnosti, i když další zprávu máme už jen o jednom dalším představení, a to o tragédii "Hildegarde", kterou opět na náměstí sehráli žáci kolínské školy tentokrát pod vedením správce školy Joanesa Curia /Dvorského/.

Další zprávy o divadelní činnosti v Kolíně pocházejí až z konce osmnáctého století o kočujících divadelních společnostech, které v kolínské "štaci" zůstávaly hrát někdy až dva měsíce. Hrály ovšem jen německy.

Tyto divadelní společnosti však nemohly uspokojit národně se pomalu probouzející Kolín. K životu se hlásilo

české ochotnické divadlo, i když ještě hodně nesměle. A byli to opět studenti, kteří již v roce 1818 žádali o povolení divadelních představení, ale byrokratické rakouské úřady jejich žádosti stále zamítaly, až v roce 1830 za přísného policejního dozoru povolily jim sehrát dvě česká a dvě německá představení. Divadlo mělo zřejmě úspěch, a protože studenti věnovali finanční výtěžek z představení chudinskému fondu města, již v následujícím roce dostali povolení na deset představení.

Mezi studenty, kteří divadlo organizovali a hráli, byl mladý básník František Jaromír Rubeš. Jeho otec byl sládkem v Cerhenicích a po jeho smrti se vdova s dětmi přestěhovala do Kolína, kde bydlela v malém domku pod městskou hradbou u Labe blíže starého dřevěného mostu; domek byl zbořen při stavbě dráhy v roce 1843. František Rubeš přišel do Kolína jako desetiletý školák v roce 1824. Když vychodil kolínskou hlavní školu, odešel do Havlíčkova /tehdy Německého/ Brodu na gymnázium a potom do Prahy. O prázdninách se vždy vracíval do Kolína, kde pilně organizoval studentský společenský život a hrál divadlo. Na léta prožitá v Kolíně vzpomínal vřele po celý život, Kolín se objevoval v jeho literárním díle, například v pověsti "Pod hroby" nebo v třídlílné básni "Vzpomínky na Kolín. Rubeš byl opravdovým českým buditelem, jemuž se poštěstilo, jak sám napsal v dopise ze dne 16. srpna 1838, adresovaném pražskému nakladateli Jaroslavu Pospíšilovi: "svou otčinu ze smrtelné mrákoty vzbudit". /Přitom "svou otčinou" mínil Kolín/. A dále píše v tomto

dopise: "Kolín počíná již také po česku mluvit, myslet a žít. Všecky české knihy, co studenti měli, jsou roz-půjčené...". Vděčný Kolín na jeho památku nazval Rubešovým jménem ulici nejbližší místu, kde bydlel, na bývalý dům čp. 63 umístil pamětní desku, která však byla během druhé světové války zničena. Třebaže na zasedání obecního zastupitelstva 30. listopadu 1926 převzalo město slavnostně závazek, že v případě zboření domu čp. 63 umístí Rubešovu pamětní desku na nový dům, který tam bude postaven, dodnes ten závazek nesplnilo.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Sémě českého divadla, které zaseli do kolínské půdy studenti, bohatě vzešlo a nezadržitelně rostlo. Ve čtyřicátých letech se o pěstování českého divadla v Kolíně zasloužil katolický kněz Josef V. Brejšl, ředitel kolínských škol, obětavý organizátor, herec a režizér. Podařilo se mu vytvořit již kolektiv mladých ochotníků, na který se mohl spolehnout. Josef V. Brejšl působil v Kolíně jen sedm let /1841-1848/, ale za tu dobu si získal nesmírné zásluhy o české divadlo a vychoval si své pokračovatele, jimiž byli kněz Josef Cvik, poštmástr Karel Knirš a učitel Václav Mareš.

Počet divadelních ochotníků se během let rozrostl. Hráli stále více a náročnějších her a pociťovali potřebu se pevněji organizovat. K vytvoření prvního ochotnického spolku došlo však až v šedesátých letech, kdy vzniklo "Ochotnické divadlo královského města Kolína". Předsedou tohoto sdružení byl dlouhá léta Karel Knirš a po

Jeho smrti v roce 1881 ho vystřídal neméně zanícený divadelní ochotník MUDr. Josef Šil. Spolek, i když neměl ještě pevných stanov, stmelil řady ochotníků v pevný a trvalý celek a přispěl k dalšímu rozvoji divadelnictví v našem městě.

Byla to doba velikého rozmachu kolínského ochotnického divadla, spolek se pouštěl do náročných her a dával i opery a operety. V tom mu vydatně pomáhali členové zpěváckého spolku "Dobroslav" založeného v roce 1858 /125. výročí/.

Pevné organizační základny se dostalo kolínskému divadelnímu ochotničení až v roce 1883, tedy právě před sto lety. Dne 20. září 1883 se sešli v sokolovně divadelní ochotníci na valné schůzi, na níž přijali první stanovы opravdového spolku, který nazvali "Spolek divadelních ochotníků Tyl" /100. výročí/.

Spolek "Tyl" však již v té době nebyl jediným divadelním souborem, který hrál v Kolíně divadlo. V roce 1878 /105. výročí/ byl založen "Všeobecně vzdělávací a zábavný dělnický spolek v Kolíně", který ustavil dramatický odbor nazvaný "Kolár". Od roku 1882 pořádal v Kolíně divadelní představení.

Zájem kolínské veřejnosti o divadlo byl tehdy tak veliký, že kromě ochotníků zde hrály s úspěchem a velmi často i profesionální divadelní společnosti. Hostovali zde ředitelé K. Ludvík, Fr. Trnka, J. Pištěk, Vendelín Budil, Pavel Švanda ze Semčic, Fr. Pokorný, Eliška Zöllnerová a jiní. Umění kolínských divadelních ochotníků bylo

takové úrovni, že ředitelé zvali jednotlivé ochotníky ke spolupráci s profesionálními herci. Spolupracovali i členové "Dobroslava" a tak Kolín viděl na svých divadelních pódiích i operety a opery. Před představeními a v meziaktích slýchávali návštěvníci výborný sextet kapelníka Františka Kmocha.

Na sklonku minulého století a na začátku tohoto prožívalo kolínské divadelnictví několik období, která bychom mohli oprávněně nazvat zlatými časy ochotnického divadla. Divadelní veřejnost jakoby se nemohla nasytit divadla, které jí předkládaly ochotnické spolky "Tyl" a "Kolár" a kočovné divadelní společnosti. Vznikaly další a další ochotnické spolky. "Tyl" hrál se dvěma samostatnými soubory, bylo založeno "Volné dramatické sdružení", které zahájilo činnost v roce 1910, divadlo hráli členové "Spolku akademiků kolínských", místního odboru "Československé obchodnické společnosti", místního odboru "Ústřední matice školské", členové "Lidového spolku křesťansko-sociálního" a "Dělnická akademie" Československé sociálně-demokratické strany dělnické. Také tělocvičné jednoty Sokol /byly tehdy v Kolíně dvě, "Tyrš" a "Fügner"/ měly své divadelní odbory.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

První světová válka přerušila na čtyři léta divadelní život: ochotníci odešli na válečné fronty, divadelní sály byly zabrány pro lazarety. Ale ještě před koncem války se začaly objevovat první vlaštovky nesoucí příslib příštího nového rozmachu kolínského ochotnického

divadla. Dřívější divadlení spolky obnovovaly svou činnost, na divadelní pódia vstupovali vedle starých osvědčených divadelních ochotníků noví lidé. V roce 1919 zemřel dlouholetý předseda "Tyla" dr. Josef Steppan, který stál v čele spolku plných 34 let; novým předsedou se stal osvědčený divadelní pracovník, režizér a výborný herec Jan Major. Zábavní spolek "Kolár", který později změnil jméno na "Spolek divadelních ochotníků Jirásek", se pustil také do práce. Velmi se angažovala tehdy avantgarda divadelníků v obnoveném "Klubu mladých" /býv. Spolek akademiků kolínských./ V divadelní činnosti pokračovala "Dělnická akademie". "Volné dramatické sdružení" se sice rozešlo, ale z jeho členů se vytvořil nový soubor pod jménem "Činohra". Divadelní činnost vyvíjela řada spolků nejružnějšího zaměření, vedle Sokola hrály divadlo soubory: "Řemeslnické besedy", "Čsl.obce legionářské", "Sboru dobrovolných hasičů", "AFK Kolín", obou baráčnických obcí aj. Divadlo hrály i soubory politických stran, například mládež Čsl. strany národně-socialistické, divadelní kroužek "Proletář" Československé sociálně-demokratické strany dělnické a po založení Komunistické strany Československa se ochotnickou činností zabýval i spolek "Proletkult" a členové FDTJ /první představení dne 24.června 1923 - 60. výročí/. Divadlo hrály i divadelní odbory církví, církve římskokatolické a církve československé. A samozřejmě i školy.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

V těžké době nacistické okupace posilovalo ochotnické divadlo vlastenecké cítění, naději a víru v lepší budouc-

nost. Vděční diváci se mu odměňovali láskou, vyjadřovanou obrovskou návštěvou na všech představeních. A ochotníci hráli a hráli. Jen v roce 1940 vypravili 18 premiér v 53 představeních, mezi nimiž byla i osmkrát reprízovaná "Národní výpravná zpěvohra o třech jednáních, proměně a dohře ze života kapelníka a skladatele Františka Kmocha: Kolíně, Kolíně". Představte si, že v Kolíně, který měl tehdy něco přes dvacet tisíc obyvatel, v jediném dni, například v neděli 2. března 1941 byl takovýto program divadel: "Tyl" hrál v novém divadle veselohru "Ženichové", v Katolickém domě hráli pohádku pro děti, v sokolovně loutkové divadlo a v Husově sboru Šamberkovu "Palackého třídu 27". A všude plno, vyprodáno, i ve třech současně hrajících kinech. A to nebyl vůbec vyjimečný den, nehrálo se také jen v neděli, ale i ve všedních dnech.

Přitom stále zajížděly do Kolína i profesionální divadelní společnosti nejen kočovné, ale i stálá divadla sem konala časté zájezdy. A tak kolínští divadelní návštěvníci viděli zde i přední herce nejrůznějších divadel včetně Národního. Obětaví organizátoři připravili milovníkům divadla opravdovou lahůdku: pozvali k hostování do Kolína kompletní operní soubor Olomoucké opery. Ještě před jeho příjezdem byl celý cyklus oper vyprodán. Olomoučtí zahájili v pátek 23. května 1941 Dvořákovou "Rusalkou" a potom hráli denně, v některých dnech i dvakrát. Diváci viděli ze Smetanových oper "Prodanou nevěstu", "Dalibora" a "Hubičku", z Dvořákových oper "Rusalku", "Jakobína" a "Čerta a Káču", Janáčkovu "Její pastorkyňu", Mascagniho "Sed-

láka kavalíra", Leoncavallovy "Komedianty", Pucciniho "Bohému" a "Madame Butterfly", Mozartovu "Cosi fan tutte", Čajkovského "Oněgina" a z Verdiho oper "Rigoletto" a "Traviatu", kterou byl zájezd 3.června 1941 zakončen. Pro velký zájem byl zájezd Olomoucké opery do Kolína ještě téhož roku ve dnech 30.srpna až 8.září opakován. Tentokrát viděli diváci ještě Pucciniho "Toscu", Rossiniho "Lazebníka sevilského", Lortzingova "Cara a tesaře" a Blodkovu operu "V studni".

Tak bohatý divadelní život snad Kolín ještě do té doby nezažil. V sezóně 1940-1941 bylo jenom v novém divadle 173 českých kulturních podniků, z toho 19 koncertů, 17 operních, 39 operetních a 91 činoherních představení. Ochotnický spolek "Tyl" samotný uspořádal 29, "Jirásek" 20 a studenti 8 divadelních představení.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Při tak velikém zájmu kolínské veřejnosti o divadlo se záhy objevila myšlenka zařídit zde stálý divadelní soubor, profesionální divadlo. Zajímavé je, že již 30.ledna 1922 byl podán v městské radě návrh na zřízení "Stálého divadla sdružených měst českého severovýchodu" s ředitelem J.O.Martinem v čele, ale to bylo přece jen trochu předčasné. Vážněji se začalo o této otázce jednat až za druhé světové války: 16.prosince 1940 městská rada vzala na vědomí, že se vede jednání o zřízení stálé divadelní scény středočeských měst a již 24.ledna 1941 informoval radu kulturní referent, že vážné jednání je vedeno s Burdovou divadelní společností o vytvoření stálé činoherní scény

spojených středočeských měst za spoluúčasti města Kolína. Za měsíc nato, 24. února 1941 opět se v radě jednalo o ustavení svazu měst, která by byla účastna na utvoření stálé scény, tzv. "Středočeské činohry", a 16. června 1941 zmocnila rada kulturního referenta jednat o zřízení této scény s městy Čáslaví, Kutnou Horou, Poděbrady a Nymburkem. Dne 26. června 1942 se koňalo již ustavující zasedání zakládajících a přidružených měst "Středočeského divadla". Jednání se pak vleklo, ale stále bylo akutní, neboť z protokolu městské rady ze dne 22. května 1944 se dovídáme, že město Kolín vyplatilo "Přípravnému výboru Středočeského divadla" finanční příspěvek.

Kladný výsledek přinesly až snahy o naplňování úkolů socialistické kulturní revoluce po Vítězném únoru 1948. Ředitel "Středočeského divadla" doporučil, aby v Kolíně byl ustaven samostatný herecký soubor, který by však byl součástí "Středočeského divadla". Městský národní výbor s tím souhlasil a pověřil svého kulturního referenta Karla Hejduka, aby projednal s ředitelem Karlem Roubíkem jeho sestavení. Zemský národní výbor však toto opatření neschválil, protože již byla vypracována koncepce oblastních divadel, z nichž jedno mělo být v Kolíně. Do kolínské oblasti bylo zařazeno území politických okresů Čáslav, Kutná Hora, Kolín a soudního okresu Ledeč nad Sázavou. Dne 7. června 1948 se sešli na kolínské radnici zástupci měst této oblasti, aby projednali otázky zřízení oblastní scény. Jednání se zúčastnil již i jmenovaný umělecký ředitel budoucího divadla Karel Třešňák. Ministerstvo školství dalo

výnosem ze dne 7.června 1948 souhlas se zřízením Městského oblastního divadla v Kolíně, ale s podmínkou, že město převezme od Divadelního družstva budovu nového divadla.

Divadelní družstvo na valné hromadě dne 6.září 1948 k tomu dalo souhlas, a tak již nic nestálo v cestě k zahájení činnosti Městského oblastního divadla v Kolíně, když i řediteli Třešňákovi se podařilo sestavit kvalitní divadelní soubor v čele s Laurou Třešňákovou-Želenskou, dr.Ludmilou Hodáčovou, Darjou Hajskou, Janou Zieglerovou, Kamilem Blahovcem, Karlem Kastnerem, Jiřím Koldovským a hostujícím Františkem Hanusem. Bylo velikým štěstím pro kolínské Městské divadlo, že v jeho čele stanul hned na začátku tak zkušený herec, režizér a organizátor, jakým byl Karel Třešňák, který navíc velmi dobře znal kolínské divadelní prostředí ze svých dřívějších zájezdů do Kolína, když zde hrával se svým žižkovským divadlem Akropolis na přírodní scéně na Kmochově ostrově.

Městské oblastní divadlo zahájilo činnost slavnostně dne 22.září 1948 /35.výročí/ premiérou veseloher Ladislava Stroupežnického "Zvíkovský rarášek" a "Paní mincmistrová", které hrálo pod názvem "Mikuláš Dačický z Heslova" v režii Kamila Blahovce a na scéně Vladimíra J.Hnízda s Jiřím Koldovským v hlavní roli. Vyprodané představení mělo obrovský úspěch a bylo opravdu důstojným zahájením činnosti profesionálního divadla v Kolíně, které nyní převzalo prapor kolínského divadelnictví s jeho více než stoletou tradicí a převedlo je na kvalitativně jinou základnu.

Za třicet pět let svého trvání kolínské profesionální divadlo uvedlo přes 320 incenací. V repertoáru divadla vždy převládala česká tvorba, ať už klasická či současná, doplňovaná světovou dramatikou se zvláštním zřetelem k tvorbě ruské a sovětské. Vycházelo z bohatých divadelních tradic Kolína a dále rozvíjí moderními uměleckými postupy divadelní kulturu města.

V posledních pěti letech uvedlo kolínské divadlo čtyři československé premiéry nových her, z nichž některé, například Mášův "Rváč" na motivy z Turgeněva, přešly do repertoáru mnoha divadel v Československé socialistické republice. V tomto období získalo kolínské divadlo také řadu významných ocenění: na Divadelní přehlídce středočeských profesionálních divadel získalo ceny za inscenaci hry J.Soloviče "Meridian", Jílkovy hry "Dvojitý tep srdce" a za inscenaci hry "Deník Anny Frankové". Významná byla také pro kolínské divadlo účast na celostátních divadelních festivalech: v Martině s inscenací hry Ivana Bukovčana "Než kohout ~~zakokrhá~~ zazpívá", na festivalu Divadelní mláďi v Českých Budějovicích s inscenací Goldoniho komedie "Sluha dvou pánů" a na Celostátní přehlídce divadelní tvorby pro děti a mládež s inscenací hry "Tom Sawyer".

Kolínské profesionální divadlo, které dnes nese název "Krajské divadlo v Kolíně", se za třicet pět let svého působení trvale a významně zapsalo do dějin kolínského divadelnictví. Svými sto padesáti představeními v roce vytváří ve městě tak bohatý divadelní život, jaký v Kolíně

nikdy před tím nebyl.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Ochotnické divadelní spolky, které přežily poslední léta okupace /Tyl a Jirásek/, již neobnovily svou činnost v plném rozsahu. Spolek "Jirásek" brzy zanikl a "Tyl" přešel jako divadelní soubor lidové tvořivosti pod různé zřizovatele, naposledy byl souborem Domu osvěty. Ale už zdaleka nevyvíjel tu bohatou činnost, jako dříve, spíše jen jako vzpomínku na svou minulost připravil občas nějakou inscenaci, která měla však vždy vysokou uměleckou úroveň. I "Tyl" v padesátých letech zanikl.

Kolín však nemohl po tak bohaté minulosti zůstat bez ochotnického divadla. V roce 1962 vznikl zájmový umělecký kolektiv při závodním klubu ROH národního podniku Tatra a přijal jméno "Divadlo DDT". V roce 1964 přešel pod Sdružený závodní klub jako "Malé divadlo" a dostal vlastní scénu v Husově sboru na Husově náměstí. Působí tam dodnes jako soubor Městského kulturního střediska v Kolíně. Věnuje se výhradně hrám pro děti a mládež a získal již dlouhou řadu krajských i celostátních ocenění a uznání.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Zajímavá je také historie kolínských divadelních místností. Podíváme se nyní, kde se všude v Kolíně hrálo divadlo. První zpráva o divadle, jak jsme již slyšeli, mluví o tom, že žáci kolínské školy hráli divadlo na náměstí pod širým nebem. A ne jednou. Náměstí bylo asi častým jevištěm i hledištěm divadelních představení. Divadelní společnosti, které zajížděly do Kolína, již od posledních desetiletí 18.století, měly značné potíže s tím, kde hrát, protože v celém Kolíně nebylo jediného sálu

s jevištěm. A tak se hrálo, kde to jen šlo, v tak zvané resoursi /zátiší/ v zámku nebo v hostincích, kde byly alespoň větší sály. Všude se však musela stavět improvizovaná jeviště.

Tak se často hrálo v hostinci "Červená zahrada" /jinak také zvaném "Červenice" čp. 19 na Pražském předměstí /dnešní hostinec "Na rychtě"/; zde se za pěkného počasí hrálo i na zahradě.

Velmi často se v těch dobách hrálo divadlo v domě čp. 45 na náměstí Obránců míru "U černého koníčka" /dnešní vedlejší budova ONV/. Byl to zájezdní hostinec s širokým vjezdem uprostřed, nad nímž visel štít s obrazem vzpínajícího se černého koně; sál byl v prvním poschodí. Zde se hrály již také i první české hry.

Divadlo se hrálo i v domě pana Vojtěchovského čp.15 v Kouřimské ulici v místnosti, která byla pronajata pro jednu z učeben elementární školy /pro nedostatek místností v budově školy/.

Další přístřeší našlo české divadlo v domě paní Antonie Morstadtové "U tří mouřenínů" čp. 76 na náměstí /dnešní restaurace U radnice/. Zde hrál divadlo již v roce 1842 se svým souborem jeden ze zakladatelů kolínského ochotnického divadla páter Josef.V.Brejšl.

V roce 1845 se hrálo divadlo i v budově hlavní školy /dnešní Dvořákovo muzeum/ čp. 35 v Brandlově ulici.

Hezký divadelní sálek byl v domě "U tří korun" čp.42 na rohu Rubešovy a Kutnohorské ulice. Majitelem domu byl tehdy c.a k. finanční komisař Karel Pokorný, veliký milov-

ník divadla a divadelní mecenáš. Pořídil na své útraty v prvním patře malý divadelní sál s jevištěm. Zde se hrálo také o vánočních svátcích 26.prosince 1846 představení hry "Marjánka, matka pluku aneb Ženské srdce" za osobní účasti Josefa Kajetána Tyla, kutnohorského rodáka.

V roce 1858 se hrálo divadlo také v malém sále hospody Matěje Jukla, která stála za městem /na místě dnešních kasárenských objektů v ulici Nad zastávkou/. Nebyla to asi moc slušná hospoda, říkalo se tam také "Ve frcu" pro různé příležitostné obchody tam uzavírané, a ještě později dostala nepochopitelný název "Hoňomoko".

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

V letech 1859-1860 bylo v Kolíně vybudováno první opravdové "kamenné" divadlo. Zasluhou tehdejšího purkmistra Med.Dr.Františka Eckerta, který byl sám v mládí horlivým ochotníkem, poštmistra Karla Knirše a dalších vlivných divadelních nadšenců bylo k právě stavěné budově školy /dnešní budova Střední ekonomické školy v Kutnohorské ulici/ přistavěno ~~ještě~~ do dvora jedno křídlo, v němž bylo nákladem deseti tisíc zlatých zřízeno městské divadlo, divadelní sál s jevištěm a šatnami. Bylo to divadlo na svou dobu velice pěkné a dosti prostorné. Hlediště s plyšovými sedadly bylo zdobeno štukou v barvě bílé a červené, na stropě byla figurální malba, po stranách šest pohodlných lóží. V parteru bylo 195 sedadel a na galerii třicet, v přízemí sto a na balkóně padesát míst k stání. Podlaha přízemí se od jeviště mírně zdvíhala, aby bylo všude dobře vidět. Jeviště bylo zakryto pěknou oponou,

na níž ředitel Spudil z Čáslavi vymaloval panorama města Kolína podle známého obrazu kolínského rodáka Vincence Morstadta.

Kolín se mohl tehdy chlubit, že je v Čechách po Praze třetím městem, které má stálou divadelní budovu. Zahajovací představení v novém divadle se konalo 16. prosince 1860; bylo na něm provedeno druhé jednání z opery "Norma" a veselohra "Zvrácená slánka". Představení muselo být opakováno příštího dne 17. prosince pro ty, na které se již prvního dne nedostalo v divadle místa.

Toto milé a útulné divadlo bylo v provozu jedenadvacet let. Hráli zde kolínští ochotníci a zajížděly sem pravidelně i kočovné divadelní společnosti, které měly o kolínskou "štaci" veliký zájem a pronajímaly si divadlo často na několik měsíců.

Třebaže zde byla samostatná divadelní budova, králo se divadlo v Kolíně i jinde. Horlivý kolínský divadelník Josef Suchý nám zanechal vzpomínku na divadelní představení v bývalých kasárnách vedle radnice /dnešní budova tzv. nové radnice/. V roce 1864 odešla z Kolína stálá vojenská posádka a budova kasáren osiřela; zůstal tam jen profous V. Pušman. Několik studentů, mezi nimi i profousův syn, zde sehrálo o prázdninách několik divadelních představení.

V roce 1881 postihla první kolínské "kamenné" divadlo pohroma. Po požáru divadla "Ringtheater" ve Vídni dne 8. prosince 1881, při němž přes tři stovky diváků zahynulo, zpřísnily rakouské policejní orgány bezpečnostní požadavky na všechna divadla v mocnářství. Kolínské divadlo při pro-

hlídce neobstálo, zejména východy byly nedostatečné a instalace plynového osvětlení nevyhovovala. Městská rada se 21.prosince sice usnesla, že nedostatky odstraní, ale provoz divadla musel být přerušen. Poslední představení se zde konalo 13.prosince 1881, tedy bez tří dnů po jedenadvaceti letech od zahájení provozu.

Již v lednu příštího roku však městská rada upustila od úmyslu opravit divadlo, rozhodla se je zrušit a budovu přestavět na tělocvičnu školy. Návrh v tom smyslu předložila obecnímu zastupitelstvu, které na svém zasedání dne 5.února 1882 definitivně rozhodlo o uzavření divadelní budovy. Hned po tomto rozhodnutí podal notář Ad.Hájek návrh, aby bylo městské radě uloženo připravovat stavbu nového divadla. Obecní zastupitelstvo sice tento návrh jednomyslně schválilo, ale Kolín si musel počkat dlouhých 57 let na novou divadelní budovu.

Divadlo se však hrálo dál, ponejvíce v sokolovně, která byla tři roky před tím dostavěna. Sál sokolovny byl prostorný, ale jeviště u něj tehdy nebylo, a tak bylo nutno pro každé představení je zvlášť stavět a po představení bourat. Kolínský pamětník, nadšený divadelník a spisovatel František Straka vzpomíná v jednom ze svých článků o divadle: "Krásné vzpomínky se víží na ochotnická představení "Tyla" v sokolovně, k tomu jako stará lípa se chvějícímu přenosnému plátěnému a laťovému jevišti s hou-pající se podlahou, s navinovací oponou, pod kterou na rampu odpoledne před každým představením přidělával plynárenský mistr Roženský plynové vedení se syčícími plameny,

baněmi
chráněnými z mléčného skla". První představení v sokolovně bylo již o vánocích 26. prosince 1881.

Podobná situace byla i v sále Zámecké restaurace a v sále restaurace "U města Liberce"/jinak také zvané prostě "V Rajchenberku", později "U dobrovolného hasiče"/, který stával v Císařovsi v dnešní Krčínově ulici.

V onech padesáti sedmi letech, co čekal Kolín na novou divadelní budovu, se hrávalo divadlo ještě na mnohých jiných místech. Dělnický divadelní spolek "Kolár" hrával zprvu v dřevěné aréně na Hořejším ostrově až do roku 1925, kdy ji velká voda strhla a musela být odstraněna. Hrál také v sále restaurace "U Šlajtrů" /později zvané "U Karla IV"/, a v restauraci "U anděla" v ulici Karolíny Světlé /na místě dnešní Střední zdravotnické školy/, kterou politická strana sociálních demokratů přebudovala na "Dělnický dům". Zde hrávala divadlo i "Dělnická akademie".

Dalším místem, kde se hrálo divadlo, byl tak zvaný "Katolický dům" /dříve se zde říkalo "U Ptáčků" a ještě dříve "U Fojtlů", dnešní Družstevní dům/. Zde se hrávaly v režii kolínského regenschoriho Josefa Wintra i opery, například dne 9. července 1921 opera "V studni" Viléma Blodka, 5. května 1923 Smetanova "Hubička", 7. července 1923 "Prodaná nevěsta" a jiné. Později bylo také k tomuto sálu přistavěno jeviště.

Menší jeviště bylo i u sálu restaurace "U Pavlíčků" v Kolíně VI, na kterém hrávala místní baráčnická obec a vypravila zde svého času několik činoher a pohádek pro děti.

Divadlo se hrálo také v sále restaurace "U Štrupů" v čp. 106 v dnešní ulici Politických vězňů vedle Okresního soudu a potom také v malém sále Lidového domu, který stával v místech dnešního Kulturního domu pracujících.

V Kolíně bývala i domácí divadélka. Jedno takové bylo v roce 1875 v domě paní Brixové, učitelky jazyků, která své žáčky učila i jevištním způsobům. Jiné domácí divadélko bylo v domě "U Honegerů" v pozdějších "Kargrových lázních", které stávaly u bývalého železného mostu a byly zbořeny v souvislosti se stavbou současného mostu. Byla tam snad jakási divadelní škola vychovávající mladé divadelní ochotníky. Třetí takové divadélko si zřídil ve svém domě čp. 66 v Husově ulici /dnes již zbořeném/ MUDr. Josef Šil, horlivý divadelní ochotník a předseda "Tyla, lékař lidumil a poslanec na Říšské radě.

Také Zálabí mělo své divadlo. Baráčnická obec "Čičovice" hrála od roku 1892 v sále restaurace "Na Rozkoši" a po založení KSČ se hrálo příležitostně i v restauraci "Na Zavadilce"/dnes již zbořené/.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Všechny tyto uvedené sály sloužily divadlu jen příležitostně, protože byly určeny k jiným účelům. Ke každému divadelnímu představení se musely zvlášť upravovat v jevištní i hledištní části, nebyly tam šatny, dekorace se tam musely dovážet. Zlepšení v tom směru nastalo až v roce 1892, kdy spolumajitel kolínského panství Adolf Richter dal přistavět k sálu Zámecké restaurace opravdové jeviště se šatnami a ostatním potřebným zařízením, opatřené již

i elektrickým světlem. Jeviště oddělovala od hlediště krásná malovaná opona, v sále byla pohodlná křesla a lóže. Nové divadlo "Na zámecké" bylo otevřeno dne 12. prosince 1892 slavnostní akademií, na níž vedle Kmochovy hudby účinkovalo České kvarteto a někteří členové Národního divadla, mezi nimi Jindřich Mošna.

Zámecké divadlo bylo v provozu necelých devatenáct let, 11. srpna 1911 vyhořelo. Později bylo jeviště v Zámecké restauraci obnoveno, ale již ne v té podobě, jako před tím.

Také k sálu sokolovny bylo konečně přistavěno jeviště, které však nevyhovovalo svému účelu, bylo malé, nemělo dostatečný zákulisní prostor a byla zde špatná akustika.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Kolínská divadelní veřejnost měla vždy ve veliké oblibě divadelní představení v přírodě. Zábavní spolek "Kolár" hrál dlouhá léta divadlo v přírodě na Hořejším ostrově, popud k divadelním hrám na Dolejším /dnes Kmochově/ ostrově dalo v roce 1912 "Volné dramatické sdružení".

Hrálo se také v zahradách kolínských restaurací, kde k tomu byly vhodné podmínky. Nejdříve snad v tak zvané "Červené zahradě"/dnes restaurace "Na rychtě"/, později v zahradě hospůdky "Kamenná" nebo také "V Kamenici" zvané, která stávala v horní části Vinařického /dnes Husova/ náměstí, jiná přírodní scéna byla v domě v ulici Na haldě, což byl vlastně zadní trakt dnešního Družstevního domu, a konečně se hrálo i v zahradě bývalého zájezdního hostince "U Víznerů". Divadlo v přírodě hrávali kolínští ochotníci i v krásném prostředí u železničního viaduktu za Červenými Pečkami.

Divadelní představení v přírodě dosáhla u kolínské veřejnosti takové obliby, že se "Ochotnický spolek Tyl" vážně zabýval myšlenkou zřízení stálého divadla v přírodě a v březnu 1924 požádal městskou radu o pronájem nezalesněného místa v Borkách na tak zvané "Špičce" ku zřízení takového divadla. Bohužel k tomu nedošlo.

Největší divadelní představení v přírodě připravili kolínští divadelní ochotníci právě v tomto roce 1924 k pětistému výročí smrti Jana Žižky z Trocnova. Pro svou velikolepost a jedinečnost v historii kolínského divadla si zaslouží, aby zde bylo o něm pověděno aspoň pár slov.

Podnik měl být uspořádán v neděli 31.srpna 1924, avšak téměř celý týden trvajících deště a rozvodněné Labe, které zatopilo skoro celý ostrov, znemožnily provedení připravovaného divadla, a to muselo být přeloženo na neděli 7.září, kdy počasí překrásnou letní pohodou vynahradilo, co předcházející neděle svou nepřízní zkazila.

Autorem historické hry "Nesmrtelný vůdce", která zde byla provedena, byl režisér "Tyla" Bohumil Růžička, který také představení nastudoval a řídil. Scénickou hudbu složil a Kmochovu hudbu řídil Alois Vlasák.

Jevištěm byla celá východní část Hořejšího ostrova, hledištěm celý levý břeh Labe od mostu kolem městských lázní až téměř k železničnímu mostu, takže diváci pozorovali hru přes široký tok Labe. Scéna na ostrově a zčásti na pódiu nad řekou představovala starý hrad s branami a padacím mostem, před nímž se odehrával děj v sedmi obrazech.

Po třetí hodině bylo představení, jemuž přihlíželo

přes šest tisíc diváků, zahájeno dělovým výstřelem a po písni "Bývali Čechové" se před očima diváků odvíjel děj jednoho obrazu za druhým, počínaje Libušiným proroctvím a konče apoteózou osvobozeného národa.

Toto neobvyklé divadelní představení zanechalo v divácích hluboký dojem. Nádherně vypravená scéna /téměř sto metrů dlouhá/, kostýmy, výborné výkony herců a všech účinkujících, jichž bylo na sedm set, vyzněly ve velkolepý kulturní podnik, jakého Kolín ještě neviděl.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Veškeré snažení kolínských divadelních ochotníků směřovalo k jednomu cíli - mít zas v Kolíně vlastní divadelní budovu, důstojný stánek dramatického umění, které mělo v Kolíně tak širokou základnu a tak rozsáhlou a všestannou činnost.

Toto ušlechtilé snažení má svůj počátek hned po uzavření prvního kolínského divadla a po celých padesát sedm let bylo stále intenzivně rozvíjeno. Šlo především o shromáždění dostatečných finančních prostředků, protože město, i když mělo od počátku největší podíl na tomto veškerém úsilí, přece jen samo na tento úkol nestačilo. Vždyť se tehdy připravovalo na stavbu tří škol a na velkorysou opravu radnice. V rozpočtu na rok 1883 založilo město divadelní fond, do něhož vložilo tisíc zlatých a potom z každoročních rozpočtů do něho přispívalo.

Město také uvítalo snahu divadelních nadšenců o všestrannou podporu hnutí za postavení nového divadla v Kolíně, které v roce 1883 vyústilo v založení "Divadelního

družstva" /100.výročí/. Dne 23.října 1883 byly stanovy družstva schváleny výnosem c.a k. místodržitelství v Praze a družstvo se obrátilo v posledních listopadových dnech roku 1883 ke kolínské veřejnosti s tímto provoláním:

"Spoluobčané! Od té doby, kdy někdejší městské divadlo v budově reálného gymnasia bylo zrušeno a ve školní tělocvičnu přeměněno, čím dále tím více a všeobecněji se uznává, že čestnému inteligentnímu obyvatelstvu král.města Kolína a jeho okolí divadlo skutečnou je potřebou a že král.Kolín divadla navždy postrádati nemůže.

Na obci toho žádati nelze, aby sama stavbu nového městského divadla podnikla, protože předem jiné mnohem neléhavější potřeby obstarati musí a prostředky její jsou poměrně jen skrovné.

Chceme-li protož míti opětně jedenkrátě slušné, poměrům našim přiměřené divadlo, nezbyvá než spoléhati na vlastní síly a prostředky a sbíratí poznenáhlu potřebný k tomu fond.

Účel ten vytklo sobě divadlení družstvo, jehož členem vedle stanov schválených státi se může každá osoba fysická nebo morální, jakož i každé zákonem dovolené spolčení.

Zveme tímto všechny své ctěné spoluobčany k hojnému účastenství v tomto pro město zajisté nemálo důležitém podniku a nadějeme se, že naše peněžní ústavy a průmyslové závody, naše vlastenecké spolky a veškeří naši uvědomělí spoluobčané, kteříž při nejedné již příležitosti svou obětavost pro každou věc dobrou a vlasteneckou

skvěle byli osvědčili a zejména hojnými příspěvky svými veliké Národní divadlo budovati pomáhali, také v této věci nás podporovati budou a že tak při dobré vůli a spojenými silami jedenkrátě přece v král.městě Kolíně zřídí se Thalii útulný stánek, kterýž hlásati bude pokolením příštím, že postavil jej KOLÍN SOBĚ.

Zařizující komitét Divadelního družstva v Kolíně.

Podepsáni: Josef Formánek, Václav Formánek, Pavel Fischer, JUDr.František Hanč, MUDr.Josef Šil, Julius Veselý."

Ustavující valná hromada Divadelního družstva v Kolíně se konala v neděli 2.prosince 1883 o páté hodině odpolední v sokolovně. Prvním předsedou družstva byl zvolen purkmistr města Kolína Josef Formánek.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Hned od počátku si vytklo družstvo tři hlavní úkoly: shromáždit finanční prostředky, opatřit plány na nové divadlo a vyhledat pro ně vhodné místo.

Základem finančních prostředků byl zmíněný již divadelní fond, který zřídilo jako svůj příspěvek město v roce 1883 a v němž do roku 1928 shromáždilo částku 407 564 korun. Při odevzdání fondu Divadlenímu družstvu činila jeho výše 504 286,93 korun. Vedle toho město darovalo pozemek a provedlo na svůj náklad úpravu okolí divadla, prorazilo zde novou ulici /která se tehdy jmenovala Bezručova, nyní Smetanova/ a věnovalo pozemky jako náhradu za část postoupené klášterní zahrady.

Také okresní výbor založil v roce 1919 divadelní fond, jehož výše v den odevzdání Divadlenímu družstvu dosáhla

částky 129 810 korun v penězích a 200 000 v losech státní půjčky.

Divadelní družstvo využívalo všech možností a příležitostí ke sbírání peněz na nové divadlo. Především sami divadelní ochotníci odevzdávali do divadelního fondu zisky ze svých představení a dokonce i některé kočovné divadelní společnosti, hostující v Kolíně, věnovaly finanční příspěvky na nové divadlo. Také Kmochova hudba pořádala řadu koncertů, z nichž finanční výtěžek odevzdávala do divadelního fondu, pořádaly se sbírky v restauracích, tomboly, prodávaly se tak zvané "cihly" a nevynechala se jediná příležitost, kdy bylo možno získat peníze na divadlo. V roce 1912 dokonce družstvo na doporučení městské rady požádalo o kinematografickou licenci k provozování kina ve městě. Licence však nebyla c.k.místodržitelstvím udělena a v roce 1914 i ministerstvo vnitra zamítlo stížnost družstva na neudělení licence.

Kolínské peněžní ústavy, především Spořitelna města Kolína, Okresní hospodářská záložna a Záložna v Kolíně přispívaly bohatě Divadelnímu družstvu právě tak jako některé kolínské závody. Do divadelního fondu odevzdávaly i některé sportovní spolky výtěžky ze sportovních podniků.

V roce 1928 dosáhl divadelní fond výše prvního milionu korun. V roce 1937 mělo družstvo na kontě 2 212 406 korun a vlastnilo již i pozemek ke stavbě divadla.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Druhý úkol, získat plány na nové divadlo, začalo druž-

stvo plnit již záhy po svém založení. V roce 1885 požádalo město Hradec Králové o zapůjčení plánů tamnějšího divadla k nahlédnutí. O dva roky později valná hromada družstva vyzvala místní stavitele a architekta J. Blechu z Prahy, aby zdarma zhotovili ideové náčrty nového divadla. V roce 1889 znovu požádalo družstvo pražské architektky J. Blechu a Vrat. Pasovského o zpracování náčrtku divadla.

V roce 1929 se družstvo po delší přestávce opět vrátilo k projednávání plánů divadla a požádalo tentokrát kolínského stavitele Lva Veletovského, aby zpracoval různé návrhy pro divadlo se šesti sty až tisíci místy, čemuž on ochotně vyhověl. O dvě léta později se objevuje na scéně již budoucí projektant divadla architekt Jindřich Freiwald z Prahy; tentokrát zpracoval návrh divadla situovaného jinde, než stojí dnes. Ale již v roce 1937 byl pověřen vypracovat definitivní projekt.

Ing. architekt Jindřich Freiwald nebyl žádným nováčkem v projektování divadel, již dříve projektoval divadlo v Hronově a v Chrudimi. Také v Kolíně nebyl tehdy neznám, neboť byl autorem projektu Spořitelny města Kolína /dnešní budova ONV/ a několika městských domů.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Mnohem více starostí přineslo družstvu splnění třetího hlavního úkolu - vyhledání vhodného místa pro stavbu budoucího divadla. Od počátku bylo všem jasno, že pozemek musí být ve středu města a tak veliký, aby nejen neomezoval stavbu samotné divadelní budovy, ale umožnil i úpravu

jejího okolí. Ke škodě divadla i samotného města Kolína se takový pozemek nepodařilo získat.

Všichni se shodli na tom, že nejvhodnějším místem pro nové divadlo je tehdejší klášterní zahrada /nynější park Julia Fučíka/. Proto v roce 1904, kdy již finanční prostředky dovolily zahájit stavbu, vstoupilo družstvo i město Kolín v jednání s klášterním řádem kapucínů o odprodeji části klášterní zahrady; jednání trvalo dvaatřicet let a bylo bezvýsledné. Provinciát řádu nepřistoupil ani na prodej ani na výměnu pozemků. Tak v tehdejších poměrech, kdy církevní majetek byl nedotknutelný, uniklo opravdu nejvhodnější místo pro divadlo a Divadelní družstvo a s ním celý Kolín se musel nakonec po dlouhém hledání spokojit s tím místem, na kterém dnes divadlo stojí.

V průběhu let se nabízela řada jiných míst. Již v devadesátých letech minulého století se vážně jednalo o tak zvaném Pánkovském dvoře, který stával na místě dnešního parčíku před budovou Okresního soudu na náměstí Politických vězňů; v roce 1893 město tento dvůr čp. 12/III pro divadlo koupilo. V roce 1897 se objevil návrh postavit divadlo v tehdejší Židovské ulici /dnešní ulici Karolíny Světlé/. O tomto místu, ať již s průčelím do dnešní ulice Karolíny Světlé nebo do náměstí Politických vězňů, se dlouho uvažovalo, ale nakonec tam byla postavena budova dnešní Střední zdravotnické školy a několik činžovních domů.

V roce 1907 se navrhovalo místo na tehdejším Vinařického náměstí /dnešní Husovo náměstí/ tam, kde stojí kostel Československé církve husitské.

Ve válečném roce 1917 byla otázka vyhledání vhodného místa pro nové divadlo znovu se větší vážností položena na pořad jednání, byla provedena rekapitulace všech v úvahu přicházejících míst, která byla seřazena takto:

1. Klášterní zahrada
2. Dům Audolenských /místo, kde dnes divadlo stojí/
3. Vackův dům vedle školy v Kutnohorské ulici na tak zvaném Svatojánském poli
4. Battistova zahrada na Kutnohorském předměstí
5. Víznerův hostinec na Kouřimském předměstí
6. Linhartovský dvůr a zájezdní hostinec na rohu dnešní Kouřimské a Jaselské ulice
7. Konopkova parcela po shořelé stodole v dnešní Pražské ulici /tam, kde je dnes Čedok/
8. Bývalý Josefinský špýchar /v dnešní Kmochově ulici nad kinem Oko/
9. Městský pivovar /vedle radnice, dnes Kulturní dům pracujících/.

V příštím roce jako desátá možnost k nim přibyl ještě objekt dnešní evangelické fary.

V roce 1926 se zdála být stavba divadla na dosah ruky. V městské radě bylo dne 8. února oznámeno, že provinciál kapucínského řádu svolil konečně k výměně pozemků nabízených za část klášterní zahrady, a v červnu téhož roku vyzvala městská rada Divadelní družstvo, aby urychlilo přípravné práce ke stavbě divadla tak, aby 28. října 1926 mohl být položen základní kámen k divadlu. Českomoravský provinciál kapucínského řádu však souhlas pražského pro-

vinciála zrušil a definitivně odmítl jakékoliv jednání o prodeji nebo směně pozemků, a tak ze všeho zase sešlo.

V roce 1927 se objevilo několik dalších návrhů na umístění stavby divadla: na Hořejším ostrově s přístupem přímo z mostu, na místě Zámecké restaurace nebo na jiném místě v zámku, na obecním pozemku na rohu dnešních ulic V Opletkách a U křižovatky, ve Formánkově zahradě na místě, kde dnes stojí budova Okresní vojenské správy, a konečně na místě bývalého sirotčince /dnešní poliklinika/.

Následujícího roku 1928 se konečně město rozhodlo koupit od manželů Antonína a Františky Cinkových za sto sedmdesát tisíc korun místo, na němž dnes divadlo stojí. Obecní zastupitelstvo schválilo tuto koupi dne 30. listopadu 1928. Místo však bylo příliš malé, pro stavbu divadla nedostatečné, jeho předností bylo jen to, že leželo uprostřed města při jedné z hlavních ulic. Jednalo se tedy o jeho rozšíření o sousední pozemky s dědici Weissbergrovými, kteří však tehdy odmítli pozemky prodat. A tak se hledala další místa.

V letech 1929-1931 se objevily návrhy na umístění nového divadla vedle budovy gymnázia /dnešní Střední ekonomické školy/v objektu patřícím dědicům Františka Trojana, nebo se i navrhovalo v souvislosti s jednáním o stavbě nové budovy pro gymnázium, aby se dosavadní sedmdesát let stará budova gymnázia adaptovala pro divadlo a další kulturní místnosti. V roce 1932 se družstvu nabízelo místo dosavadního Markytánova domu v Kutnohorské ulici /dnes tam stojí dům, kde je prodejna oděvů/ a dále pak dvůr Ši-

mona Roubíčka vedle poštovní budovy tam, kde je dnes mlékárna, ale družstvo rozhodlo o koupi Markusova dvora čp. 4/II. Byl to rozsáhlý objekt na místě dnešního vojenského velitelství mezi dnešním náměstím Rudé armády, Sokolskou a Úzkou ulicí. Hned příštího roku přistoupilo družstvo k jeho bourání. Bylo k tomu využito finančních prostředků, které Kolínská záložna a Spořitelna města Kolína věnovaly městu na zmírnění nezaměstnanosti s tím, že z nich budou hrazeny mzdy dělníkům, zaměstnaným při demolici.

Nyní zde tedy byly dva pozemky koupené pro stavbu divadla. Na kterém bude konečně divadlo postaveno, rozhodl rok 1936. Tehdy byla do Kolína přemístěna vojenská posádka, o kterou město dlouhá léta usilovalo; bylo nutno ji ubytovat a postavit budovu posádkového velitelství. Jako nejvhodnější řešení se jevila adaptace dosavadní budovy městské knihovny a sousední objekty bývalého Markusova dvora. Divadelní družstvo souhlasilo s postoupením tohoto místa, ale navrhlo znovu jednat o místo v klášterní zahradě v domnění, že tlak státních zájmů donutí církevní orgány k povolnosti. Tak bylo opět obnoveno jednání s církevními orgány a znovu marně. Zbývalo už jen jediné místo v Kutnohorské ulici, které však bylo malé. Naštěstí se však podařilo tentokrát odkoupit sousední pozemky. Tím skončilo více než půl stoleté putování za vhodným místem pro nové divadlo a bylo rozhodnuto, kde bude příští divadlo stát.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Teď nastala funkcionářům družstva už radostná práce,

připravit už samotnou stavbu divadla. Mělo k dispozici značný kapitál, který na potřebnou výši doplnily kolínské peněžní ústavy výhodnými půjčkami. A tak v roce 1937 bylo možno již položit základní kámen k nové stavbě. K této příležitosti připravilo družstvo na podzim tohoto roku třídní slavnosti, které probíhaly za radostné účasti celého Kolína. V sobotu 25.září 1937 sehrál "Spolek divadelních ochotníků Tyl" v Zámecké restauraci slavnostní představení hry Ladislava Stropežnického "Naši furianti". Druhého dne v neděli 26.září byla na kolínských hřbitovech pietním způsobem uctěna památka zakladatelů a členů Divadelního družstva, kteří se stavby divadla již nedočkali. Večer se konal na náměstí velký promenádní koncert Kmochovy hudby a byl vypálen ohňostroj. Hlavní slavnost se konala na svátek sv. Václava dopoledne. Staveniště bylo vyzdobeno, uprostřed ležel základní kámen a nad ním byla postavena slavobrána s nápisem "Kolín sobě". U nemocnice se seřadil průvod, který pak s Kmochovou hudbou v čele kráčel Kouřimskou a Pražskou ulicí, přes náměstí na staveniště v Kutnohorské ulici. Tam pak byly provedeny slavnostní poklepy na základní kámen, které zahájil tehdejší předseda Divadelního družstva Ladislav Holý slovy: "Tento základní kámen kladem zde dnes s vroucím přáním, aby na tomto místě co nejdříve stál chrám umění a národní kultury pro naše město a náš celý kraj! Aby to, po čem jsme tak dlouho toužili, pro co jsme tak dlouho pracovali, co jsme s takovou láskou započali, také zdárně bylo dokonáno." Po něm pak přistoupilo k základnímu kameni 47 zástupců

různých orgánů a organizací v čele s předsedou senátu dr. Františkem Soukupem, aby s poklepem na kámen přednášeli zdravice příštímu divadlu. Ke slavnosti bylo pozváno i Národní divadlo, které se však omluvilo. Slavnostní položení základního kamene ke kolínskému divadlu byly pak ukončeny odpoledne 28. září 1937 koncertem Kmochovy hudby na náměstí.

Stavba divadla trvala jen dva roky. Stavební povolení bylo vydáno 23. října 1937 a stavební práce byly zahájeny dne 28. listopadu 1937 slavnostním výkopem.

Šestapadesátileté snažení Divadelního družstva bylo korunováno slavnostním otevřením divadla dne 12. listopadu 1939. Prvními představeními, která se hrála na nové scéně, byl Tylův "Strakonický dudák" a Jiráskova "M. D. Rettigová".

Sen několika generací kolínských divadelních ochotníků byl splněn.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Zbývá snad ještě vzpomenout aspoň několika slovy zajímavých lidí, kterým kolínské ochotnické divadlo učarovalo, kteří se o ně zasloužili a zejména těch, kteří z řad kolínských ochotníků vyšli a jimž se stalo divadlo životním osudem a posláním. O těch, kteří měli vztah k Národnímu divadlu, bude řeč jinde.

Ještě na jevišti starého divadla /v roce 1877/ hráli titulní role v Shakespearově "Romeu a Julii" Karel Knirš a Anna Jelínková. Karel Knirš, dědičný kolínský poštovník, nadšený divadelní ochotník, byl předsedou /tehdy se říkalo ředitelem/ Ochotnického divadla královského města Kolí-

na od jeho založení až do své smrti v roce 1881 a po šest let byl i purkmistrem města Kolína. Anna Jelínková, ovdo-
vělá Heidrichová, provdaná Marková byla matkou herečky
Xeny Longenové.

Členem dramatického odboru "Kolár" Všeobecného vzdě-
lávacího dělnického spolku byl V. Novotný, otec slavné čes-
ké pěvkyně Jarmily Novotné.

V dramatickém odboru "Československé obchodnické be-
sedy" začínal jako ochotník obchodní příručí Antonín Dra-
šar, pozdější ředitel Východočeského divadla a divadel
v Brně a Bratislavě.

S ochotnickým spolkem "Tyl" pilně hrávala Růžena Neu-
mannová, choť bývalého redaktora, která se stala později
členkou divadla "Urania".

Dcera profesora B. Macha, působícího na zdejším gym-
náziu, Růžena Šlemrová vynikla na jevišti Městského divad-
la na Vinohradech i ve filmu. Bývala členkou kolínského
"Tyla".

Kolínská ochotnice Julie Kalinová byla pak členkou
Smíchovského divadla.

Se členy ochotnického kroužku "Činohra" hrávala Ma-
rie Kubíčková, dcera kolínského obchodníka, která pak pů-
sobila u pražských divadel pod uměleckým jménem Jindra
Hermannová.

Anna Hoffmannová působila jako operní zpěvačka u
velkých divadel a naposledy byla členkou bývalého Zemské-
ho německého divadla v Praze. Divadlo začínala hrát s ko-
línskými ochotníky.

S dramatickým odborem "Kolár" hrála také Kateřina Roháčková, dcera kolínského kominíka. U pražských divadel pak působila pod pseudonymem Kateřina Rohanová.

Majitel kolínského zasilatelského závodu Vilém Tauber zanechal svého povolání, stal se hercem a proslul jako výborný basista u německých operních divadel. Začínal také jako ochotník v Kolíně.

Syn kolínského obchodníka uhlím František Paul byl po svých začátcích na ochotnických jevištích v Kolíně členem ostravského divadla.

Josef Slavík se vyučil v Kolíně řalouníkem a hrál zde divadlo. Měl pěkný tenor a ten se mu stal osudem; zpíval v aréně na Smíchově a nakonec jako člen Národního divadla v Brně.

Tenorista František Franta-Weisenstein byl v Kolíně obchodním příručím a divadelním ochotníkem. Po pilném studiu zpěvu se stal sólistou Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, pak působil v Olomouci a v Košicích a sklízel úspěchy v pražské "Malé operetě".

Alois Bejček začal svou hereckou kariéru v kolínském "Volném dramatickém sdružení" jako ochotník. Stal se pak ředitelem pražské "Uranie".

Na kolínských ochotnických prknech začínala i sólistka ostravského divadla pěvkyně Alena Španielová.

Nesmíme zde zapomenout ani na ochotnické loutkové divadlo. To zde hrával pozdější národní umělec Karel Zeman.

S "Dělnickou akademií" a "Kolínským klubem mladých" hrávala a režíroval Richard Fleischner, pozdější první

marxistický divadelní kritik brněnské "Rovnosti".

Výčet těch, kteří v mládí na divadelních prknech kolínských jevišť začínali a hráli, a potom se divadlu věnovali profesionálně, není jistě úplný; ať prominou ti, jichž nebylo zde vzpomenuť.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Divadelní Kolín s tak bohatým kulturním životem a ochotnickou tradicí měl hned od počátku vřelý a upřímný vztah k myšlence postavení českého Národního divadla v Praze a podporoval všechny snahy k uskutečnění tohoto cíle.

O vzniku hnutí za postavení českého divadla byli kolínští vlastenci asi dobře informováni časopisem "Slovan", který v sousední Kutné Hoře vydával Karel Havlíček Borovský, a který se v Kolíně jistě hodně četl. V čísle 24. "Slovana", které vyšlo 12. dubna 1851, uveřejnil Havlíček článek "Slovo k upřímným přátelům českého národa", v němž se postavil za myšlenku postavení vlastního českého divadla a přesvědčoval čtenáře o nutnosti postavení trvalého a skvělého stánku pro české divadlo, který bude symbolem kulturnosti našeho národa. Informoval dále o ustavení "Sboru pro zřízení českého Národního divadla v Praze" v čele s dr. Františkem Palackým. V příštím čísle pak seznámil čtenáře se stanovami "Sboru" a v dalších číslech zveřejňoval zprávy o rozvíjejících se sbírkách na divadlo.

Také z druhého svazku "Časopisu Českého Musea" z roku 1851 se kolínští čtenáři - a bylo jich zřejmě vzhledem k počtu kolínských členů "Matice české" dost - dověděli o organizování sbírek na postavení Národního divadla.

Městská rada v Kolíně se již 15.května 1851 na svém zasedání usnesla, aby sbírky na Národní divadlo prováděli v Kolíně pánové pátek Jan Cvik, ředitel škol, a městský úředník Eduard Morstadt /bratr známého malíře vedut Vincence Morstadta/. Oba se pak horlivě ujali této funkce a sbírky poctivě organizovali.

Na české Národní divadlo přispívali bohatí i chudí, spolky i peněžní ústavy. Samotná městská rada se usnesla dne 27.prosince 1865 věnovat z obecního důchodu jako příspěvek na stavbu divadla částku tří set zlatých. Občanská záložna v Kolíně, když v roce 1885 bilancovala ke svému dvacátému výročí svou dobročinnou prací, vykázala, že na Národní divadlo věnovala celkem částku 1300 zlatých. Také divadelní ochotníci věnovali výtěžky ze svých představení na Národní divadlo a podle jejich příkladu tak činily i jiné spolky; například ženský pěvecký spolek "Dobromila" hned po svém založení věnoval na sbírky pro divadlo výtěžek ze svého prvního vystoupení dne 9.prosince 1877 a potom ještě i dalších.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

S velkým ohlasem se v Kolíně setkala slavnost položení základního kamene ke stavbě budovy Národního divadla dne 16.května 1868. V městské kronice o tom čteme tento stručný zápis: "Občané královského města Kolína brali účastenství při každém národním projevu, jmenovitě v roce 1868 při kladení základního kamene k Národnímu divadlu vypravili ve vkusném národním obleku banderium na koních, kterému dr. Radimský velel."

V řadách kolínského banderia se zúčastnil slavnosti položení základního kamene k budově Národního divadla i spisovatel Antal Stašek. Byl tehdy advokátním koncipientem v Kolíně a píše o tom ve své knize Vzpomínky: "Nejvíce píle věnováno, jak uspořádat banderium. Mělo být skvostně vypraveno. Zevnější okázalost měla být projevem vniterného vlnění. Byli jsme v jinošských letech svého národního bytí, a je známo, že mládí se rádo strojívá a finťívá. Nebývá to vždycky marnivost, ale často vyslovená radost života. Tak bylo i tentokráte. Pro naše banderium vymyšlen zvláštní kroj. Nepamatuji, kdo byl jeho původcem, ale byl malebný: tmavomodré čamary s bílými kovovými knoflíky, tmavě fialové, beránkem obšité čapky se sokolím pérem a fialové široké spodky v shrnovačkách na způsob polských bot. Dr. Havelec a já již před tím, než pomýšleno na banderium, koupili jsme si společného koně a učili se jezdit. Měli jsme rejdiště na Hořením ostrově; učitelem nám byl jakýsi vysloužilý hulánský strážmistr. Nyní nám to přišlo vhod. Sestrojili jsme z města a z nejbližšího okolí k němu bezprostředně přiléhajícího jízdecký sbor, k němuž se přidružil i dr. Radimský jako náčelník. Blížil se památný den položení základního kamene. Naše koňstvo s čeledíny vyrazilo den před tím časně ráno z Kolína. My, banderisté, abychom nebyli příliš unaveni, usedali jsme na kůň teprve v Ouvalech a přijeli jsme na večer do Prahy."

Kromě tohoto slavného banderia se slavností v Praze toho dne zúčastnily i další kolínské korporace a spolky i

množství diváků, kteří se vypravili z Kolína na tu velikou slávu v Praze se podívat.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Přišel rok 1881. Národní divadlo již stálo v celé své mohutnosti a kráse a chystalo se jeho slavnostní otevření. Měla to být slavnost ještě větší, než bylo před třinácti lety položení základního kamene. Slavnost byla původně určena na den pro český národ zvláště sváteční, na svátek svatého Václava, patrona země české, den, kdy se v Praze vždy začínala sezóna divadelních představení. Sbor pro zřízení českého Národního divadla a Divadelní družstvo byly však nuceny otevřít divadlo již 11. června 1881 na počest pražské návštěvy korunního prince Rudolfa. Tohoto zahajovacího představení se z Kolína zúčastnil purkmistr města Josef Formánek a městský lékař dr. Sedláček. Vnucené loajální otevření divadla bylo však prohlášeno za provizorní a zkušební a dále se připravovalo slavnostní otevření na počest celého českého národa v původně určeném podzimním termínu.

Také Kolín se pilně připravoval k účasti na těchto slavnostech v Praze. Městská rada vyzvala kolínské spolky, aby podobně jako při slavnosti kladení základního kamene v roce 1868 i nyní připravily důstojnou účast Kolína na oslavách otevření Národního divadla. Byl vytvořen "Komité k uspořádání slavnosti k otevření Národního divadla", který zaslal městské radě dopis tohoto znění: "Slavná rado královského města Kolína. Na ctěné vyzvání slavné rady královského města Kolína ze dne 1. srpna 1881 ustavil se

ze zástupců korporací a spolků komitét, jemuž bylo zasedat se o to, aby královský náš Kolín o velké slavnosti k otevření Národního divadla v Praze důstojně byl zastoupen. Bohudík jsme se setkali u jednotlivých korporací a spolků s účastí velice živou, takže nám již předem říci lze, že zástupcové jich v průvodu slavnostním velmi čestně královský Kolín náš representovati budou. Aby však byl obraz úplný, jest třeba, aby k zástupcům našim i skvělá chvalné pověsti požívající hudba naše se připojila. Slavná rado královského města Kolína, račiž nám z důchodů obecních krytí výloh s výpravou hudby ku slavnosti do Prahy spojených laskavě povoliti. V hluboké úctě J.Morstadt, t.č. jednatel". Městská rada projednala žádost komitétu dne 11.srpna 1881 a povolila na zájezd Kmochovy hudby do Prahy 180 zlatých.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

K připravovaným slavnostem v Praze však nedošlo. 12.srpna 1881 Národní divadlo vyhořelo. Truchlivá zpráva o tomto požáru se rozlétla do všech koutů naší vlasti a všude způsobila bolest v srdcích poctivých vlastenců, kteří zkázu Národního divadla pociťovali jako národní neštěstí. Nerezignovali však v této bolesti, ale udělali to, co bylo v té chvíli nejrozumnější - začali ihned organizovat nové sbírky na obnovení Národního divadla, neboť věděli, že jenom oni, drobní čeští lidé, celý český národ může a musí si znovu své Národní divadlo postavit.

V Kolíně se hned druhého dne po požáru vytvořil vý-

bor, skládající se z doktora Radimského, Aloise Kroutila, Josefa Truhláře a učitele Josefa Březiny, který převzal funkci pokladníka. Výbor během tří dnů sebral a do Prahy odevzdal na svou dobu úctyhodnou částku 16 782 zlatých a 8 krejcarů. Obecní zastupitelstvo města Kolína, které na svém zasedání dne 21. srpna 1881 se zármutkem vyslechlo zprávu o zkáze Národního divadla v Praze, se usneslo uvolnit z obecních peněz na obnovu divadla tisíc zlatých. Osvědčil tedy Kolín i při této pro celý český národ tak tragické události své národní a vlastenecké cítění skutkem vpravdě obětavým a zcela ve smyslu hesla "dvakrát dává, kdo rychle dává". Velikost částky nově sebraných peněz na znovupostavení Národního divadla je třeba konfrontovat s velikostí města, které v ten čas nemělo více než jedenáct a půl tisíce obyvatel.

Během dvou let bylo vyhořelé Národní divadlo obnoveno v ještě hezčí a účelnější podobě. K definitivnímu, nyní již ničím nerušenému slavnostnímu otevření divadla byl vybrán den 18. listopadu 1883, výroční den, kdy se v Prozatímním divadle v roce 1862 začala pravidelná česká představení.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Současně s připravovanými slavnostmi k otevření Národního divadla vznikla myšlenka, aby ti drobní čeští lidé, kteří ve všech koutech Čech a Moravy přispívali do sbírek na stavbu Národního divadla, mohli také uvidět a navštívit "zlatou kapličku nad Vltavou". Hromadnými dopravními prostředky byly tehdy především vlaky, a tak se

najednou, téměř přes noc, zrodilo veliké vlastenecké hnutí: putování českého lidu zvláštními Divadelními vlaky do Prahy do Národního divadla. Podnět k tomu dal tehdejší ředitel Národního divadla František Adolf Šubert, a když dráhy daly souhlas k vypravování zvláštních vlaků, nestálo již nic v cestě tomuto novému spontánnímu projevu lásky českého lidu ke svému Národnímu divadlu.

Zpráva o chystaných Divadelních vlacích byla dána do novin 13. listopadu 1883 a již za tři dny, 16. listopadu došla do Národního divadla zpráva z Kolína od redaktora místního časopisu "Koruna česká" Václava Nedvídka, že se z Kolína chystá samostatný divadelní vlak na místo sběrného vlaku, který měl vézt diváky z různých míst na celé trati státní dráhy. Současně požádal redaktor Nedvídek o 150 vstupenek do divadla. Ale sotva se roznesla po Kolíně zpráva o zájezdu do Národního divadla, přihlásilo se přes šest set zájemců.

A tak první Divadelní vlak v dějinách českého divadelnictví jel ve středu dne 28. listopadu 1883, desátého dne po slavném otevření Národního divadla, z Kolína do Prahy a vezl 630 nadšených divadelních návštěvníků na představení Smetanovy Prodané nevěsty v Národním divadle. Časopis "Lumír" o tomto představení napsal: "První návštěva venkovských hostí naplnila Národní divadlo ve všech prostorách. Pražanů dostalo se ten večer do divadla málo. Těm, kdož tam byli, zdálo se, že se Národní divadlo v ten večer vlastně teprve otevírá. To vypadalo česky, ale upřímně česky. To "Národ sobě" nad jevištěm bylo

tentokrát dojemnou pravdou. Cítili jsme se touto návštěvou více sblíženi s venkovem než sterými novinářskými frázemi."

První Divadelní vlak z Kolína do Prahy nebyl posledním. V příštích osmi letech jich bylo ještě patnáct a spolu s tím prvním přivezly z Kolína a okolí do Národního divadla 7 497 návštěvníků.

Osmadesát pět let po prvním zájezdu divadelního vlaku byl vypraven z Kolína dne 28. listopadu 1968, v roce stého výročí položení základního kamene k Národnímu divadlu, jubilejní vlak, jenž přivezl kolínské návštěvníky, kteří zaplnili hlediště Národního divadla opět při představení nesmrtelné Prodané nevěsty a na památku tohoto zájezdu odevzdal na otevřené scéně zástupcům Národního divadla sošku jednoho z největších divadelních umělců, kolínského rodáka Jeana Gasparda Deburaua.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Dobré vztahy kolínské divadelní veřejnosti k Národnímu divadlu se projevovaly při všech příležitostech, při všech jeho jubileích.

Na jaře posledního válečného roku první světové války vzpomínal Kolín padesátého výročí položení základního kamene ke stavbě Národního divadla. Uspořádal pod patronátem městské rady, která k tomu účelu věnovala finanční příspěvek, řadu slavností trvajících čtrnáct dnů. Zahájil je dne 25. května 1918 slavnostní večer v Zámecké restauraci, na němž promluvil profesor Zdeněk Nejedlý "O Národním divadle". Druhého dne se konal večer komorní hudby

Smetanovy, kde účinkovalo slavné "České kvarteto". 30.května 1918 byl pořádán na Kmochově ostrově velký koncert Kmochovy hudby a 2.června 1918 opět na Kmochově ostrově uvedl další koncert Kmochovy hudby poslanec Adolf Prokůpek proslavem "O významu padesátiletí položení základního kamene k Národnímu divadlu". Slavnosti trvaly až do 8.června a staly se velkolepou národní manifestací krátce před koncem války.

Ani padesáté výročí otevření Národního divadla v roce 1933 nezůstalo v Kolíně opomenuto. Vedle slavnostního koncertu na počest Národního divadla bylo sehráno divadelní představení Em.Bozděcha "Zkouška státníkova".

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

I jinak se projevovaly dobré vztahy Kolína k Národním divadlu a naopak. Například při veliké slavnosti, kterou uspořádalo Divadelní družstvo Národního divadla k příležitosti stého představení Prodané nevěsty se Kolín ocitl v první řadě gratulantů, kteří skládali hold velikému geniu Bedřicha Smetany. Krátce před tím jmenoval kolínský zpěvácký spolek "Dobroslav" Bedřicha Smetanu svým čestným členem a při této příležitosti mu slavnostním způsobem odevzdal diplom čestného členství. Stalo se tak po skončení stého představení Prodané nevěsty dne 5.května 1882 na otevřené scéně novoměstského divadla. Smetana, ozdobem vavřínovým věncem, stál uprostřed scény a z obou stran k němu přistupovaly střídavě deputace a kladly mu k nohám věnce a kytice. Z jedné strany jako první přistoupila k Mistrovi delegace Družstva českého divadla, z dru-

hé strany jako první zástupci kolínského "Dobroslava", kteří mu podali krásně vyhotovený diplom čestného členství v deskách z červeného aksamitu se stříbrným kováním. Bedřich Smetana poděkoval spolku za jmenování čestným členem dopisem tohoto znění: "Slavnému výboru zpěváckého spolku "Dobroslav" v Kolíně nad Labem. Skvostný diplom čestného členství, jimž mne "Dobroslav" vyznamenal a do počtu svých členů přijal, zůstane mi navždy milou vzpomínkou a považuji vyznamenání toto za uznání snahy v oboru národního umění, jemuž jsem své síly vždy ochotně věnoval. Vyslovuji slavnému spolku nejvřelejší své díky za poctu, projevenou mně způsobem tak okázalým. Račte přijmouti srdečný můj pozdrav s výslovnou úctou oddaný Bedřich Smetana. V Praze dne 8.května 1882."

O devět let později, ve dnech 15. a 16.května 1891 se zúčastnil "Dobroslav" sjezdu českoslovanského pěvec-tva v Praze a v rámci jeho oslav spolu s ostatními zpěvác-kými spolky zpíval na jevišti Národního divadla Dvořáko-vu skladbu "Stabat Mater".

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Dlouhá byla řada těch umělců Národního divadla, kteří kdy vystupovali na jevištích či koncertních pódiích v našem městě Kolíně. Při nejlepší vůli je není možno zde všechny vyjmenovat, za všechny tedy aspoň některé:

Prvním v dlouhé řadě byl snad umělecký pár Jan Ludevít Lukes, od roku 1867 člen Prozatímního divadla, a Věkoslava Blažková, od roku 1868 sólistka téhož divadla. Účinkovali při zahajovacím představení v kolínském divadle

v býv. gymnáziu dne 16. a 17. prosince 1860. Lukes byl v Kolíně již dříve, dne 12. června 1859 vystoupil na akademii kolínského "Dobroslava" co "solopěvec".

Z velikých zjevů opery Národního divadla byla v Kolíně častým hostem nesmrtelná Ema Destinová, která v letech 1918 až 1926 zde vystoupila celkem čtyřikrát. Jeden z největších pěvců Emil Burian hostoval v Kolíně během dvou let pětkrát, poprvé 14. ledna 1923 spolu s kolínským rodákem Richardem Weissem, jednou se svým bratrem Karlem Burianem, kdy na klavír je doprovázel jeho syn Emil František Burian, a naposledy 8. ledna 1925 opět se svým synem E.F. Burianem. Vystupovali zde i pěvci Otakar Mařák, a Jarmila Novotná. Častým hostem byl v Kolíně národní umělec Eduard Haken, který zde zpíval ještě jako člen Olomoucké opery, několikrát zde zpíval národní umělec Beno Blachut, národní umělec Karel Berman, Jiří Joran a další. Ze sólistek Národního divadla často v kolíně koncertovaly národní umělkyně Marta Krásová, a Marie Podvalová, Slávka Procházková, Ludmila Červinková a další.

Také členové činohry Národního divadla často v Kolíně vystupovali, ať už s vlastními soubory nebo jako hosté s kolínskými ochotníky. Tak jsme na kolínských jevištích viděli národní umělkyně Olgu Scheinpflugovou a Leopoldu Dostalovou, Jarmilu Kronbauerovou, Annu Sedláčkovou, Jarmilu Bechyňovou, Jindřicha Mošnu, Eduarda Vojana, Hugo Hease, národní umělce Zdeňka Štěpánka, Ladislava Boháče, Jiřího Steimara, Eduarda Kohouta aj. Byla jich opravdu dlouhá, dlouhá řada. Ať nám prominou všichni, kte-

ré jsme zde neuvedli.

Nakonec si povíme ještě aspoň něco málo o těch nositelích úzkých vztahů Kolína k Národnímu divadlu, kteří se v Kolíně narodili nebo zde žili anebo měli jiné vztahy ke Kolínsku a jeho obyvatelům, a uplatnili se u Národního divadla ať už jako herci, zpěváci, hudebníci, tanečníci, režiséři či autoři divadelních her, scénických výprav anebo jinak přišli do styku s Národním divadlem. Uvádíme je v abecedním pořádku, abychom nikomu nedali přednost před ostatními:

Jaroslav Balák se narodil v Kolíně 1.zářím 1880. Byl novinářem, redigoval "Vinohradské listy", a dramatickým spisovatelem. Některé jeho hry byly hrány na jevišti Národního divadla.

Terezie Brzková se narodila 11.ledna 1875 v Kolíně. Byla členkou činohry Národního divadla v letech 1914-1919 a potom znovu ve čtyřicátých letech vystupovala pohostinsky na scéně Národního divadla. V celé naší vlasti je stále ještě známa jako babička z filmu zpracovaného podle "Babičky" Boženy Němcové. V této roli vytvořila nezapomenutelnou postavu prosté české ženy, kterou si získala srdce malých i velkých diváků a která patří do klenotnice české kinematografie.

Františka Černošková hrávala v Kolíně ochotnické divadlo. Řadu let pak zpívala ve sboru Národního divadla.

Zdeněk Deršák se narodil v roce 1937 v Kolíně. Jako houslista u pultu prvních houslí Smetanova divadla je členem orchestru Národního divadla.

Leopolda Dostalová, národní umělkyně, jako žačka dra-

matické školy Hany Kvapilové hrávala v letech 1900-1901 s ochotníky Klubu mladých v Kolíně. Byla přední členkou činohry Národního divadla.

Ludmila Dvořáková se narodila 11.července 1923 v Kolíně. Sopranistka světové úrovně. Začínala u ostravské opery a na scéně Národního divadla zpívala poprvé v listopadu 1950 pohostinsky Janáčkovu Káťu Kabanovou. Členkou opery Národního divadla byla pak v letech 1951-1957. Pozdějším jejím působištěm byla Státní opera v Berlíně. Z českého repertoáru vytvořila role v operách Smetanových, Dvořákových a Janáčkových, ze světového repertoáru vynikla zejména v operách Wagnerových. Je nositelkou několika státních vyznamenání Německé demokratické republiky. Její manžel Rudolf Vašata byl dlouhá léta dirigentem orchestru Národního divadla.

Jan Fifka se narodil 24.zářím 1889 v Kolíně. Deset let, od roku 1916 byl členem opery Národního divadla. Pro ušní chorobu zanechal operní dráhy a vystupoval pak jen příležitostně na koncertech a v rozhlasu. Krátce pak byl ředitelem divadla "Uranie" a nakonec ředitelem hudebního nakladatelství "Accord".

Otakar Fischer se narodil 20.května 1883 v Kolíně. Byl profesorem germanistiky na Karlově universitě, v letech 1911-1912 dramaturgem a v letech 1935-1938 šéfem činohry Národního divadla. Dlouhá léta psal divadelní kritiky a referáty do denních listů /Národní listy, Právo lidu, Lidové noviny/, ale především byl básník, dramatik a překladatel. Vydal deset básnických sbírek, jedenáctá vyšla

posmrtně. Z jeho dramát jsou nejznámější "Přemyslovci", "Herkules" a "Otroci". Těžiště jeho životního díla je v překladech největších světových básníků: Goetha, Schillera, Kleista, Heineho, Wedekinda, Villona, Shakespeara, Kiplinga, Puškina aj. Když bylo k 50.výročí Národního divadla vydáno nádherně vypravené několikosvazkové dílo o dějinách divadla, napsal jeden ze svazků: "Činnost Národního divadla do roku 1900."

Vilém Heš se narodil 3.července 1860 v Týnci nad Labem. V letech 1881 až 1894 byl předním členem opery Národního divadla, kde vynikl jako interpret basových rolí ve Smetanových a Dvořákových operách. Za krátkou dobu svého působení v Národním divadle jen ve Smetanových operách vystoupil 155krát. Potom odešel do Hamburku a k vídeňské dvorní opeře, kde působil až do své smrti v roce 1908.

Marie Chudobová-Kelmarová byla dcerou kolínského stavitele a majitele pily. V mládí hrála divadlo s kolínskými ochotníky, později jako altistka zpívala ve sboru Národního divadla.

Vladivoj Jankovský, zasloužilý člen Národního divadla, studoval na kolínském gymnáziu, kde maturoval v roce 1940. Je sbormistrem opery Národního divadla.

Josef Alexandr Jelínek se narodil 16.zářím 1863 v Kolíně. Začínal zde jako divadelní ochotník, pak studoval zpěv u F.Pivody a zpíval postupně u divadelních společností Pavla Švandy ze Semčic, Jana Pištěka a jiných. Na scéně Národního divadla vystoupil jen jednou, a to 21.zářím 1884 ve Flotowově opeře "Marta".

Rudolf Kaulfus se narodil 10.dubna 1878 v Kouřimi, okres Kolín. Vynikl jako basista v operách divadel Na Vínohradech, v Záhřebu a v Brně. Začínal jako elév v Národním divadle, které mu umožnilo studium zpěvu v Pivodově pěvecké škole.

Jāndřich Koudelka, syn kolínského rodáka Hynka Koudelky Mirovského, tenoristy, člena kočovných divadelních společností. Po pilném studiu zpěvu byl přijat k Měrodnímu divadlu a posléze žil na odpočinku v Kolíně, kde byl dirigentem zpěváckého spolku "Dobroslav".

František Kysela se narodil 4.září 1881 v Kouřimi, okres Kolín. Byl profesorem Vysoké umělecko-průmyslové školy v Praze. Věnoval se především užité grafice, navrhoval plakáty, desény pro textilie, umělecké sklo aj. Je autorem vitráže "Růžicové okno" v katedrále sv. Víta na Pražském hradě a tapisérie pro čs.pavilón na mezinárodní výstavě dekorativního umění v Paříži v roce 1925, za níž se mu dostalo nejvyšších uznání a odměn. Jako scénograf začínal ve Vínohradském divadle v roce 1915. Ve dvacátých letech inscenoval v Národním divadle celý cyklus Smetanových oper a vytvořil pak scény k dlouhé řadě oper Dvořákových, Fibichových, Novákových aj. V roce 1981 zařadila organizace OSN "UNESCO" sté výročí jeho narozenin do souboru světových kulturních výročí.

Karel Leger se narodil 21.září 1859 v Kolíně. Byl svého času velmi oblíbeným a známým českým básníkem a spisovatelem. Jeho divadelní hra "Slepý" byla hrána na jevišti Národního divadla v premiéře dne 27.března 1893. Ře-

ditel Národního divadla mu poslal ihned po skončení premiéry telegram tohoto znění: "Úspěch výborný. Šubert" a za dva dny poté mu napsal v dopise: "Přijměte mou upřímnou gratulaci k opravdovému a velmi dobrému úspěchu Vašeho dramatu Slepý. Rázovité postavy, konflikt ze života vzatý a vpravdě umělecké provedení děje jsou význačnými stránkami Vaší práce, po níž zajisté následovati budou jiné a ještě dokonalejší". Tato hra však zůstala jedinou z Legerova díla, která byla poctěna uvedením na scéně Národního divadla.

Radovan Lukavský, zasloužilý umělec, člen činohry Národního divadla, prožil své dětství v Chotuticích na kolínském okresu a vystudoval gymnázium v Českém Brodě.

Alois Makarius se narodil 1.června 1885 v Kouřimi, okres Kolín. Jako klarinetista působil u oper v Bukurešti, Lublani, ve Lvově a potom od roku 1914 po 26 let v orchestru Národního divadla.

Zdeňka Mollendová byla manželkou kolínského průmyslníka Adolfa Richtera, který vystavěl v roce 1892 divadlo v Zámecké restauraci, a žila v Býchorech u Kolína. V letech 1900-1901 byla angažována jako sólistka v opeře Národního divadla.

Václav Nouzovský se narodil 29.srpna 1918 ve Velimi, okres Kolín. Žák kolínské hudební školy. Basista. V roce 1938 byl elémem a v letech 1945-1949 členem opery Národního divadla. Potom odešel do Slovenského národního divadla v Bratislavě.

Jarmila Novotná byla dcerou kolínského divadelního

ochotníka V. Novotného, který hrával divadlo v kolínském dělnickém divadelním spolku "Kolár". Začínala jako elévka činohry Národního divadla a od roku 1925 se začala její oslnivá kariéra sopránistky v opeře Národního divadla, která pak pokračovala v cizině.

Josef Paleček se narodil 18. září 1842 v Jestřabí Lhotě, okres Kolín. Debutoval s pronikavým úspěchem jako basista v Prozatímním divadle 16. února 1864 v roli Sarastra v Kouzelné flétně. Ve Smetanových operách vystoupil v Prozatímním divadle pod taktovkou Bedřicha Smetany 56krát, z toho jako Kecal v Prodané nevěstě 26krát. Při prvním představení Prodané nevěsty 30. května 1866 zpíval roli Krušiny. V dubnu 1869 byl pozván ke koncertům do Moskvy a příštího roku odjel do Ruska natrvalo. Působil pak jako basista v Petrohradské opeře, později jako profesor konservatoře. Je pochován na Smolenském hřbitově v Leninogradě. Když v roce 1915 zemřel, byla na jeho pohřbu celá umělecká veřejnost petrohradská.

František Pokorný se narodil 20. května 1849 v Českém Brodě, okres Kolín. Pracoval jako architekt v ateliéru Josefa Zítka a prováděl dozor nad stavbou Národního divadla.

Gabriela Preissová, česká spisovatelka, prožila mládí v Plaňanech, pobývala často u své sestry Luisy Tokarové v Kolíně čp. 214/IV, a na sklonku života žila v Jevanech, okres Kolín. Její divadelní hry i opery, k nimž její divadelní hry poskytly libreta, jako "Gazdina roba" k Foerstrově "Evě" a "Její pastorkyňa" k Janáčkově opeře

stejného jména, jsou stále na repertoáru Národního divadla. Ida Reichnerová, dcera kolínského učitele, byla po studiích v Brně a v Praze nejdříve angažována jeden rok u Zemského německého divadla a pak po tři léta v Národním divadle. Zemřela 24.října 1916 ve věku jedenadvaceti let a jest pohřbena na kolínském hřbitově. Byla to velmi nadaná operní zpěvačka.

Marie Rejholcová se narodila 29.ledna 1891 v Kouřimí, okres Kolín. Po studiích vystoupila poprvé v Národním divadle 25.června 1913 a byla pak po dvacet let významnou sólistkou jeho opery. Za tu dobu jen ve Smetanových operách vystoupila 572krát a zpívala vždy přední altové role. Od počátku "Radiožurnálu" zpívala v Československém rozhlase.

Zdeněk Rykr, malíř a grafik, není sice kolínským rodákem, ale v Kolíně prožil téměř celý svůj život. Zabýval se mimo jiné také návrhy divadelních inscenací. Začínal s kolínskými ochotníky a v třicátých letech vytvořil řadu návrhů scén pro Národní divadlo. Dne 29.června 1941 měl v Kolíně posmrtnou výstavu návrhů scén pro Národní divadlo spolu s výstavou scén, které pro kolínské divadlo vytvořil akad.sochař Vladimír J.Hnízdo.

Jaroslav Skácel byl nejprve elévem, později členem opery Národního divadla, kde zpíval tenorové role. V letech 1953-1958 působil u ostravské opery. Vyučoval jako mladý učitel v Tuklatech, okres Kolín.

JUDr.Karel Sladkovský byl od začátku šedesátých let minulého století členem, od roku 1865 místopředsedou a od roku 1876 předsedou "Sboru pro zřízení českého Národního

divadla v Praze". Za jeho působení ve "Sboru" byla zahájena a také dokončena stavba Národního divadla. Sladkovský byl pro účast v revoluci roku 1848 odsouzen k trestu smrti, ale po devítiletém věznění v samovazbě a v olomouckých kasematech amnestován v roce 1857. Po návratu z vězení nemohl v Praze najít zaměstnání, a proto odešel do Kolína, kde žil v letech 1857-1860 u svého švagra kolínského zasilatele Jiřího Veverky v čp. 10 na Kutnohorském předměstí. Na tom domě byla dne 28. října 1932 odhalena pamětní deska, která byla pak za okupace odstraněna; i dům je již zbořen. V roce 1903 byla ulice vedoucí z Rorejcova náměstí do tehdejší Havlíčkovy třídy nazvána ulicí Sladkovského.

Jaroslav Souček se narodil 8. prosince 1935 ve Velimi, okres Kolín. Po studiích sólového zpěvu na pražské konservatoři působil nejprve u opery Jihočeského divadla v Českých Budějovicích, potom u Janáčkovy opery v Brně a nyní je sólistou opery Národního divadla.

Stanislava Součková, zasloužilá umělkyně, se narodila 27. listopadu 1923 ve Velimi, okres Kolín. Byla řadu let přední sólistkou Hudebního divadla v Karlíně a krajského divadla v Českých Budějovicích. Vystupovala pohostinsky na scéně Národního divadla, zejména ve Smetanových operách.

Jarmila Světá se narodila 23. září 1903 v Kolíně. Hrálala ochotnické divadlo v Klubu mladých a později působila v Hilarově sboru elévů Národního divadla. Prostřednictvím svého bratrance Karla Teigeho se sblížila se členy umělecké avantgardy a hrála pak v divadle E.F. Buriana a v Osvozeném divadle. Vynikla též jako spisovatelka.

Josef Tulka, malíř lunet v Národním divadle. Působil jako učitel kreslení v rodině rytíře Horského na zámku v Býchorech u Kolína.

Kamila Ungrová se narodila 18.června 1887 v Kouřimi, okres Kolín. V Národním divadle vystoupila poprvé 10.listopadu 1906 a byla pak vynikající členkou opery až do roku 1918, kdy pro chorobu zanechala aktivní umělecké činnosti a působila pak jako hudební pedagožka, naposledy na Akademii múzických umění v Praze. Profesor Zdeněk Nejedlý napsal o ⁿⁱ v díle Dějiny Národního divadla: "A Ungrová zpívala doslova jako ptáček. Hlas jako stříbrný zvoněk, s krásnými výškami, ve výrazu ještě naivní, skoro dětinská, při tom živá ve zpěvu i ve hře, ani tonek u ní nebyl mrtvý, hudebně neprožitý. Zkrátka zjev. I byla pak v oboru tak zv. mladistvého soprano po dvacet let nejlepší silou naší opery. I potom vždy svěží, půvabná, vkusná stejně ve zpěvu jako ve hře i zevnějšku, při tom oduševnělá, teplá i inteligentní". Zpívala ve všech Smetanových operách /kromě Violy/ celkem 519krát, z toho Mařenku 105krát.

Josef Urbánek se narodil 16.února 1890 v Kolíně. Svou uměleckou dráhu tenoristy začal v Prozatímním divadle v roce 1880 a členem opery Národního divadla byl do roku 1884, kdy zanechal umělecké činnosti.

Karel Váňa se narodil 29.listopadu 1867 v Českém Brodě, okres Kolín. Byl členem činohry Národního divadla.

Pavla Veverková hrávala ve svém mládí ochotnické divadlo s kolínským "Spolkem akademiků" /pozdější Klub mla-

dých/. Studovala v dramatické škole režiséra Národního divadla Josefa Šmahy a stala se členkou Vinohradského divadla. Před provdáním za spisovatele Ot. Zacharu vystupovala krátce na jevišti Národního divadla.

Karel Vohnický, kolínský rodák, se vyučil v Kolíně kožešníkem a hrál na ochotnickém jevišti našeho města. Dlouhá léta pak působil ve sboru Národního divadla.

Aneta Voleská, zasloužilá členka Národního divadla, prožila své mládí v Českém Brodě. Je sólistkou baletu Národního divadla.

Bohumír Vratislavský, zasloužilý člen Národního divadla, učil na školách v Českém Brodě. Od roku 1946 je hráčem prvních houslí v orchestru Národního divadla.

Růžena Vykoukalová se narodila 27. června 1868 ve Štolmíři, okres Kolín. Po studiích na pražské konservatoři byla v letech 1889 až 1902 sólistkou opery Národního divadla. Ve Smetanových operách zpívala 246krát, z toho Ludmilu v Prodané nevěstě 192krát. Celkem nastudovala v Národním divadle 73 rolí a vystoupila 1057krát.

Blanka Waleská, zasloužilá umělkyně, se narodila v roce 1910 v Cerhenicích, okres Kolín. Od roku 1948 byla členkou činohry Národního divadla.

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Náš Divadelní vlak se již blíží ku Praze a tak nám na závěr zbývá jen malá chvílka.

Letošní celý rok probíhá jako "Rok českého divadla". To na počest našeho milého Národního divadla. Ale těch divadelních výročí, která spadají do letošního roku, je

víc než jen 100.výročí otevření naší první scény. Vždyť i nejstarší pražské divadlo slaví letos své narozeniny - bývalé Nostitzovo, pak Stavovské a dnes Tylovo divadlo, kolébka českých představení, v tomto roce dovršilo již 200 let svého trvání.

I v našem městě Kolíně připadá na rok 1983 několik významných divadelních jubileí. Zopakujme si je:

125 let od založení prvního pěveckého sdružení v Kolíně Zpěváckého spolku "Dobroslav". Byl založen 20.zářím 1858. Jubileum dnes už zaniklého zpěváckého spolku patří zcela právem mezi divadelní jubilea, vždyť jeho členové se nemálo zasloužili o uskutečnění mnoha divadelních představení oper a operet na kolínských jevištích.

100 let od založení prvního skutečného ochotnického spolku, Spolku divadelních ochotníků "Tyl". Byl založen 20.zářím 1883 a až do svého zániku v padesátých letech tohoto století byl hlavním nositelem tradic kolínského ochotnického divadla.

100 let od založení "Divadelního družstva v Kolíně", které si vytklo za svůj cíl postavení samostatné divadelní budovy v Kolíně a také tohoto cíle dosáhlo. Vzniklo 2.prosince 1883 a rozešlo se v polovině padesátých let tohoto století, když před tím předalo budovu divadla do správy města Kolína a učinilo prarodný pokus o doplnění interiéru divadla malovanou oponou.

100 let od prvního Divadelního vlaku z Kolína do Prahy na představení Smetanovy Prodané nevěsty v Národním divadle. Tím byla vytvořena tradice Divadelních vlaků, na

kterou navazujeme i dnešním zájezdem do Národního divadla.

100 let od narození dramatického spisovatele, překladatele mnoha cizích dramát, divadelního vědce, kritika a praktického divadelního pracovníka, kolínského rodáka Otakara Fischera, který sám o sobě napsal, že po meči i po přeslici je dítětem kolínského Polabí. Narodil se 20.května 1883 v domě čp. 46 v Zahradní ulici.

90 let od prvního uvedení divadelní hry kolínského spisovatele, básníka Polabí Karla Legera na scéně Národního Divadla. Stalo se to v úspěšné premiéře dne 27.března 1893 v režii Josefa Šmahy. Hlavní role hráli Josef Šmaha, Hana Kvapilová a Jindřich Mošna. Divadelní referent M.A.Šimáček napsal po premiéře do pražských Národních listů: "Autora pana Legera, dosud známého básníka románů veršovaných, zanášíme si dnes do evidenční listiny mužů, kteří mají k úkolům českého dramatu určité závazky." Karel Leger napsal desítku divadelních her, ale jen jedna, drama "Slepý", byla hrána na jevišti Národního divadla.

60 let od prvního proletářského divadelního představení v Kolíně, které sehrál dramatický odbor FDTJ Kolín dne 24.června 1923 v sále restaurace Na Zevadilce.

35 let vzniku samostatné profesionální scény v Kolíně, původního Městského oblastního divadla, které zahájilo činnost slavnostním představením 22.zářím 1948.

20 let trvání slavilo Malé divadlo několik dní před koncem minulého roku, a tak jistě nechybíme, když i toto jubileum zařadíme do kolínského "Roku českého divadla".

Je to snad málo, tento výčet jubileí, na jeden rok ?
Může se tedy i v našem městě Kolíně rok 1983 zcela právem
zvat "Rokem českého divadla".

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

A vida, už jsme v Praze, to to uteklo! Kola našeho
Divadelního vlaku drnčí už na prvních výhybkách Hlavního
nádraží. Divadelní vlak dojíždí ke svému cíli, za několik
okamžiků nás pojme naše Praha do své náruče, abychom zde
v její "zlaté kapliče nad Vltavou" dnes zažili nezapo-
menutelné umělecké dojmy z krásných tónů národní opery
Smetanovy Prodané nevěsty, právě tak, jako naši předchůd-
ci před sto lety. Tehdy to bylo 111. představení Prodané
nevěsty, kolikáté to je už dnes ?

Nezbývá než zavřít tuto knížku s povídáním o kolín-
ském divadle a tradičních vztazích našeho města Kolína
k drahému Národnímu divadlu.

Ať se vám líbí v novém Národním divadle, ať nikdy
nezapomenete na tyto krásné a uchvacující chvíle ! Ať
vám v tom pomáhá také tato knížka"

o=o=o=o=o

o=o=o=o=o

Zde končí text publikace, kterou jsem napsal ke
stému výročí prvního Divadelního vlaku z Kolína do Pra-
hy na představení v Národním divadle a k Jubilejnímu di-
vadelnímu vlaku, uskutečněnému právě v den stého výročí
prvního dne 28. listopadu 1983.

O publikaci byl zřejmě u kolínských občanů zájem. Svědčí o tom například to, že krátce po tom, co se dostala na veřejnost, jsem jednoho dne našel ve schránce na dopisy lístek s upozorněním, že ~~ve~~ výčtu umělců, kteří pocházeli z Kolína a měli vztah k Národnímu divadlu, jsem neuvedl ještě jednu; rád tedy podle této informace doplňuji:

Laděna Mrzenová, se narodila v Kolíně dne 25.února 1954. V roce 1968 získala první místo v soutěži "Zpěvák Polabí", která se každoročně pořádá v Kolíně, a bylo jí doporučeno studium zpěvu. Po maturitě na gymnáziu v Českém Brodě byla přijata na Státní konservatoř a již v pátém ročníku zpívala v operním souboru Státního divadla Zdeňka Nejedlého v Ústí nad Labem. Od 1.prosince 1979 je trvale členkou operního souboru Národního divadla.

0=0=0=0=0

Tím končím vyprávění o veliké kulturně politické události roku 1983, Roku české hudby, která přinesla mnoha kolínským občanům nezapomenutelné zážitky na celý život.

Ale ještě nekončím, ještě jsem dostal, dokonce ze dvou stran, informaci o další umělkyni, kolínské rodačce, která byla členkou Národního divadla. Je jí Eva Randová - Těluškinová, mezzosopranistka, narozená v Kolíně 31. prosince 1936. Původně byla profesorkou matematiky a tělocviku a po vystudování zpěvu u prof. Jitky Švábové v Ústí nad Labem vystoupila pohostinsky v opeře v Brně. Skutečný počátek její dráhy profesionální pěvkyně byl v opeře Státního divadla v Ostravě. V letech 1969 až 1971 byla po dvě sezóny členkou Národního divadla, v roce 1971 přijala nabídku angažmá v Norinberku a potom ve Stuttgartu, kde působí dosud.

S B O R   P R O   O B Č A N S K É   Z Á L E Ž I T O S T I

Sbor pro občanské záležitosti v Kolíně /SPOZ/ vyvíjel letos svou činnost přibližně v tom rozsahu, jako vloni. Staral se, aby občané města nebyli sami v radostných i bolestných chvílích svého života, přicházel k nim s blahopřáním či projevem soustrasti anebo je zval k slavnostem při různých příležitostech na kolínskou radnici.

První takovou příležitostí bylo narození dětí, které SPOZ vítal do života a mezi občany našeho města. Vítání prováděl zpravidla čtyřikrát do měsíce, vždy dvakrát ve všední dny a dvakrát v sobotu. Celkem letos uskutečnil slavnostní vítání dětí 58 krát a přivítal 280 dětí. Každá slavnost vítání dětí byla doplněna kulturním pořadem, který připravily děti z mateřských škol, pionýři nebo

žáci Lidové školy umění. Zvlášť slavnostní bylo uvítání do života prvního kolínského občánka, který se narodil v letošním roce. Byl jím David Herčík z Kolína II., ulice Leoše Janáčka čp. 494. K jeho uvítání přišli zástupci SPOZ do porodnice kolínské nemocnice.

Do slavnostní obřadní síně kolínské radnice přicházeli skládat slib pionýři a pionýrské Jiskry; letos se uskutečnil slib Jisker čtyřikrát za účasti 260 dětí a slib pionýrů devětkrát za účasti 381 pionýrů. I při těchto slavnostech byly vždy kulturní pořady, připravené dětmi.

V akci slavnostního předávání občanských průkazů patnáctiletým chlapcům a děvčatům bylo letos předáno 426 průkazů mladým kolínským občanům, z toho 169 žákům základních škol a 257 žákům středních škol a učilišť. Také při těchto 16 slavnostech byly zařazeny kulturní pořady.

Při slavnostech předávání maturitních vysvědčení převzalo ve slavnostní síni kolínské radnice svá vysvědčení dospělosti 452 absolventů středních škol a středních odborných učilišť. Těchto slavností bylo 15 za téměř sto-procentní účasti rodičů. Podobné slavnosti byly uspořádány pro učně vyučené v odborných učilištích; 306 jich převzalo tímto slavnostním způsobem své výuční listy za přítomnosti zástupců závodů a organizací Socialistického svazu mládeže.

Také pro brance, odcházející plnit základní vojenskou povinnost, byly připraveny dvě slavnosti, při nichž 33 brancům byly předány povolávací rozkazy. Letos se poprvé

setkali ve slavnostní síni radnice zástupci stranických a státních orgánů také s chlapci, kteří se rozhodli po absolvování základní školy pro studium na vojenských školách. Setkání byli přítomni i rodiče těchto chlapců.

Představitelé města přijali ve slavnostní síni radnice i nejlepší žáky kolínských škol, nejlepší pionýry a pionýrské vedoucí a nejlepší sportovce, aby jim poděkovali za jejich práci ve škole, v pionýrských organizacích a ve sportovních oddílech.

Stále více se vžívá slavnostní rozloučení šestiletých dětí s mateřskou školou. Letos bylo takových slavností osmnáct pro 511 dětí. Přítomni byli také rodiče těchto dětí.

Sbor pro občanské záležitosti nezapomínal ani na životní a pracovní jubilea kolínských občanů. V průběhu roku zástupci SPOZ a občanských výborů navštívili v rodinách 322 kolínských občanů a předali jim spolu s blahopřáním i malé dárky k jejich výročím. Letos SPOZ oslavil také 18 zlatých svateb, 2 diamantové a dokonce jednu platinovou svatbu kolínských občanů. Šest těchto jubileí bylo oslaveno ve slavnostní síni radnice, ostatním přišli zástupci SPOZ a občanských výborů gratulovat do jejich domovů.

O staré lidi, o jejich kulturní a společenské využití se SPOZ spolu s ostatními orgány Městského národního výboru staral i jinak. Pro důchodce byly pořádány různé akce, bezplatná filmová představení v kině Jas a promítání filmů v klubu důchodců na Zálabí, na konci roku byl pro ně uspořádán opět bezplatně slavnostní koncert

Městské hudby Františka Kmocha v divadle a při příležitosti Mezinárodního dne žen koncert dechového orchestru mladých Lidové školy umění v sále Zámecké restaurace.

K Mezinárodnímu dni žen a ke konci roku se navíc konaly v obou klubech důchodců besídky s kulturními pořady a pohoštěním. Pro důchodce zakoupil Městský národní výbor padesát vstupenek na hlavní koncert Kmochova Kolína a rozdál jim je zdarma a uspořádal během roku dva automobilové zájezdy.

Nejsmutnější z povinností Sboru pro občanské záležitosti je rozloučení se zemřelými občany našeho města ve smuteční obřadní síni na hřbitově. V roce 1983 se zde konalo 1 551 rozloučení se zemřelými, ale do tohoto počtu jsou zahrnuti zemřelí nejen města Kolína, ale i z kolínského okresu a některých okresů sousedních. Od postavení smuteční obřadní síně na zálebském hřbitově je to dosud největší počet pohřbů za jeden rok. Spolu se Spolkem přátel žehu a Okresním kulturním střediskem pořádá SPOZ poslední neděli v říjnu "Vzpomínku na zemřelé" ve smuteční obřadní síni a potom u rozptylové loučky na hřbitově.

Na letošní rok připadlo 30.výročí založení sborů pro občanské záležitosti. K oslavě tohoto výročí se konala v Kolíně dne 23.března 1983 městská a dne 22.června 1983 okresní konference sborů pro občanské záležitosti. Na městské konferenci, na které bylo přítomno 163 delegátů a 14 hostí, byly po slavnostním projevu předsedkyně SPOZ soudružky Hany Tučkové předvedeny ukázky kulturních pořadů prováděných při různých slavnostech a obřadech sboru

a nakonec byla řadě těch, kteří se o činnost kolínského sboru zasloužili, předána čestná uznání. Na mne si ovšem nikdo nevzpomněl, třebaže jsem byl téměř dvanáct let předsedou kolínského městského Sboru pro občanské záležitosti a několik z těch slavností, které se dnes běžně provádějí, jsem zaváděl a vymýšlel pro ně libreta a psal texty projevů.

V závěru roku byla ještě v rámci tohoto výročí uspořádána ve výstavním sále Kulturního domu pracujících výstava o práci sborů pro občanské záležitosti pod názvem "Od dětství ke stáří". Výstava byla zahájena ve čtvrtek dne 15. prosince 1983 v 15 hod. odpoledne.

S činností sborů pro občanské záležitosti úzce souvisí práce matričního oddělení Městského národního výboru, které vede matriky nejen pro město Kolín, ale i pro dalších 31 obcí kolínského matričního obvodu. Podle záznamů v matrikách se letos v kolínské nemocnici narodilo 830 dětí, z toho bylo 324 dětí z Kolína. V obřadní síni kolínské radnice bylo letos uzavřeno 322 sňatků, z toho bylo 199 svateb, kdy měl jeden nebo oba snoubenci trvalé bydliště v Kolíně. Svatební obřady se konají vesměs v sobotu, nejvíce jich bylo v dubnu /48/, nejméně v lednu /13/; v květnu se nechce nikdo ženit a vdávat, stále lidé věří v pověru, vyjádřenou úslovím "v máji-máry". Z celkového počtu uzavřených manželství v letošním roce bylo ⁶⁹ takových, kdy jeden nebo oba snoubenci byli rozvedení. V patnácti případech uzavíraly manželství nezletilé nevěsty, to je mladší osmnácti let. K takovým sňatkům musel být předložen sou-

hlas okresního soudu. Před jednotlivými svatebními dny se konaly i letos besedy se snoubenci. V roce 1983 bylo uspořádáno devět takových besed za účasti 223 snoubenců.

Letos zemřelo v kolínském matričním obvodu 963 občanů, z toho bylo 329 občanů města Kolína.

S P O R T   A   T Ě L O V Ý C H O V A

V popředí zájmů kolínských sportovců a sportovních fanoušků je hokej a kopaná.

Hokejisté Tělovýchovné jednoty Kolín /TJ Kolín/ hráli ještě v loňském roce I.Národní hokejovou ligu, druhou nejvyšší soutěž v ČSSR a nejvyšší soutěž v České socialistické republice. V polovině sezóny 1982/83, to jest na začátku tohoto kalendářního roku, se I.Národní hokejová liga /I.NHL/ rozdělila na dvě části, z prvních pěti mužstev z každé ze dvou skupin, z nichž se dosud skládala, z české a moravské, byla vytvořena elitní skupina, z níž pak vznikla I.NHL již jen o jedné skupině, ostatní mužstva obou dosavadních skupin pak hrála o šesté až dvanácté místo ve svých skupinách a vytvořila budoucí druhou NHL. Kolínští hokejisté se do

elitní skupiny nedostali. Přesto zahájili rok 1983 úspěšně, v prvním letošním zápase zvítězili na svém ledě nad mužstvem Žďas ze Žďáru nad Sázavou 10:1. Byl to opravdu dobrý nástup do druhé poloviny soutěže. V nové skupině hokejové soutěže, ve které byli pak zařazeni hokejisté TJ Kolín, hrálo sedm mužstev a v lednu si Kolínští udrželi v této skupině druhé místo. Tím se v únoru probojovali do kvalifikace o setrvání v I.NHL. V kvalifikaci bojovala čtyři mužstva, po dvou z každé skupiny, původně soutěžících o šesté až dvanácté místo původních skupin. TJ Kolín měla i v této čtveřici naději, že nakonec i v sezóně 1983/84 zůstane účastníkem I.NHL. Ale naděje se počala velmi rychle rozplývat hned po prvním zápase. Kolínští hokejisté na vlastním ledě remizovali 1:1 s Dopravními podniky Praha, když do 59. minuty vedli a soupeř v poslední minutě vyrovnal. Ani v druhém zápase na vlastním stadionu TJ Kolín nevyhrála, opět remizovala, tentokrát s Duklou Jihlava B 6:6, a opět s velkou smůlou, neboť ještě tři minuty před koncem zápasu vedla 6:5. Tím se již naděje na setrvání v I.NHL smrškla na minimum. Nakonec uhasla úplně, když v zápase s Baníkem Karviná prohrála TJ Kolín v poměru 3:2; a zase to byl nešťastný zápas, po první třetině vedli Kolínští 2:0, ale Moravané vyrovnali v poslední vteřině dali vítězný gól. Kolín se totiž rozhodl za stavu 2:2 hrát tak zvanou power-pley, to znamená, že odvolal necelou vteřinu před koncem zápasu brankáře a hrál se sedmi útočníky, ale s prázdnou brankou. Nepovedlo se. Baník dal do prázdné kolínské branky rozhodou-

jící gól. Tak se TJ Kolín definitivně rozloučila s I.NHL a v příští hokejové sezóně, která začala na podzim 1983, hrála již jen II.NHL.

Útěchou TJ Kolín a jejích fanoušků snad mohlo být jen to, že zatímco první mužstvo I.NHL opustilo, mladší dorostenci TJ Kolín si účast v ve své kategorii v I.NHL letos na jaře vybojovali.

Novou soutěž sezóny 1983/84 zahájila TJ Kolín ve II.NHL v sobotu dne 1.října 1983 na svém hřišti zápasem se Spartakem Nové Město na Moravě. Kolínští vyhráli v poměru 3:1 a zahájili tak podzimní část soutěže opět úspěšně. Ale nepříliš slavně letošní část soutěže ukončili, když ve posledním letošním zápase se Žďárem nad Sázavou prohráli 5:4. Je to zajímavé, v prvním letošním hokejovém zápase i v tom posledním utkání letošního roku měli Kolínští stejného soupeře, v prvním vyhráli, v posledním prohráli. A tak hokejisté TJ Kolín skončili letošní rok ne-slavně v C skupině II.NHL mezi osmi kluby na šestém místě. Druhou část hokejové soutěže 1983/84 budou hrát kolínští hokejisté v příštím roce již pod novým názvem TJ Tesla Kolín. Rozhodli se tak na své výroční členské schůzi oddílu v pondělí dne 12.prosince 1983, kde bylo odhlasováno, že hokejový oddíl vystoupí z Tělovýchovné jednoty Kolín a přejde pod ochranu koncernového podniku Tesla Kolín, který od 1.ledna 1984 vytvoří novou tělovýchovnou jednotu s názvem TJ Tesla Kolín. Důvodem k této změně byly asi finanční potíže klubu a naděje, že bohatá Tesla Kolín bude víc platit.

Fotbalisté TJ Kolín zahájili letošní jarní sezónu ve druhé národní fotbalové lize /II.NFL/ na svátek sv. Josefa dne 19.března 1983 také úspěšně. Na vlastním hřišti porazili Spartak Choceň vysoko 5:0. Celou soutěž 1982/83 zakončili zápasem v Náchodě dne 25.června 1983 již neslavně, prohráli 0:4, když předposlední kolo prohráli dokonce na vlastním hřišti s Havířovem 0:2. A tak Kolín skončil soutěž na desátém místě v tabulce, což je pro kolínský fotbal veliká hanba a dosvědčuje to současný úpadek kdysi tak slavné kolínské kopané. V celé soutěži 1982/83, ve třiceti zápasech získal Kolín jen 28 bodů a skončil soutěž pasívním skórem 54:55.

Podzimní část nové soutěže sezóny 1983/84 ve II.NFL zahájili kolínští fotbalisté v sobotu dne 13.srpna 1983 zápasem s mužstvem Uherského Brodu na vlastním hřišti. A zahájili opět úspěšně vítězstvím 1:0. Ale tento nástup neudrželi a již ve druhém střetnutí prohráli na hřišti Zbrojovky Vsetín vysoko 0:6. Podzimní část soutěže II.NFL ukončili fotbalisté TJ Kolín zápasem v Přerově, který skončil nerozhodným výsledkem 2:2. Tím zaujal Kolín ve své skupině II.ČNFL páté místo v tabulce mezi osmi mužstvy.

Vedle hokejistů a fotbalistů ještě kolínští odbíjenkáři a atleti soutěžili letos ve vrcholných soutěžích České socialistické republiky.

Volejbalisté kolínské vojenské tělocvičné jednoty Dukla Kolín hráli letos v první národní lize. Soutěž ukončili na jaře 1983 na druhé příčce v tabulce a je za-

jímavé, že na tomto druhém pořadí se umístili v této soutěži již čtvrtou sezónu.

Volejbalistky TJ Kolín soutěžily letos ve druhé národní lize a dorostenky volejbalistky TJ Kolín dokonce v první národní lize své kategorie.

V Kolíně se hraje celkem už tradičně dobrý volejbal. Kolín reprezentuje družstvo vojáků Dukly Kolín a dobře si vede i družstvo dorostenek a žákyň TJ Kolín. V září 1983 zvítězily starší žákyně ročníku 1969 v poháru "Sedmičky pionýrů" mezi 64 družstvy z celé ČSR byly první. Také dorostenky TJ Kolín si vedly stále dobře, i na podzim hrály v I.lize ČSR.

Podzimní část soutěže I.národní ligy v odbíjené zahájili kolínští vojáci VTJ Dukla Kolín úspěšně zápasy dne 12.listopadu 1983 v kolínské sportovní hale spojů v Plynárenské ulici s mužstvem Jablonec nad Nisou, v nichž zvítězili 3:2 a 3:1. Letošní rok ukončila VTJ Dukla Kolín svou soutěž v I.národní lize volejbalistů opět na druhém místě mezi osmi soutěžícími kluby.

Dorostenky TJ Kolín si jarními závody zajistili účast v Národní lize dorostu v atletice.

Sportovní a tělovýchovnou činností se zabývaly letos všechny tělovýchovné organizace ve městě v širokém rozsahu, nejen samotné tělocvičné jednoty a sportovní kluby, ale i organizace Svazu pro spolupráci s armádou, Okresní dům pionýrů a mládeže a všechny školy a odborná učiliště.

Všechny tělovýchovné a sportovní podniky, uspořádané v Kolíně během tohoto roku, zde nelze vyjmenovat. Tedy alespoň některé důležité a závažné z nich:

Největší tělovýchovnou jednotou ve městě je stále TJ Kolín, v níž ve dvanácti sportovních oddílech a dvou oddělech pravidelně sportovalo letos kolem dvou a půl tisíce občanů a mládeže. TJ Kolín rozvíjí masový, masově výkonnostní i výkonnostní sport. O výkonnostním sportu oddílů kopané, hokeje, volejbalu a atletiky, které se zúčastnily letos ligových soutěží, jsem již mluvil. V rámci masově výkonnostního sportu se zúčastňují další oddíly TJ Kolín krajských soutěží v košíkové, házené, tenisu a ve stolním tenisu. V masové sportu se TJ Kolín s úspěchem zaměřuje již několik let na děti a mládež, pro něž vytvořila základny mládeže, v nichž letos sportovalo a cvičilo na tisíc dětí. TJ Kolín spravuje šest sportovních areálů: dvě fotbalová hřiště, atletický stadión, stadión házené, tenisové kurty v Borkách a hřiště pro odbíjenou na Kalcovce. V druhé polovině letošního roku zahájila TJ Kolín výstavbu kryté haly v Borkách. Do konce roku byly vybudovány betonové základy pro montáž dřevěné stavby.

Podobně pracovaly i druhé velké jednoty: TJ Lokomotiva Kolín a TJ Jiskra Kolín. Mezi nejúspěšnější sportovní akce, pořádané TJ Lokomotivou Kolín, patřila "Kmochova padesátka" turistický pochod pořádaný v rámci festivalu dechových orchestrů Kmochův Kolín; letos se zúčastnilo tohoto pochodu 1 092 turistů, jímž se říká "pochodníci".

Z akcí TJ Jiskry Kolín bylo letos nejúspěšnější a nejrozsáhlejší akcí mistrovství ČSSR v cyklokrosu. Řadu úspěšných sportovních podniků uspořádal letos i Svaz pro spolupráci s armádou /Svazarm/, a to zejména v oboru střelectví, motorismu, modelářství a kynologie. Několik zdařilých sportovních podniků uspořádal i Okresní dům pionýrů a mládeže /ODPM/, například okresní kolo "Pionýrské sportovní hry v košíkové" ve dnech 2., 9. a 23. února 1983, okresní kolo v gymnastice dne 9. března 1983 a okresní kolo v běhu dne 13. dubna 1983 v Borkách. Dne 18. března 1983 uspořádal ODPM již tradiční dětský karneval na ledě zimního stadiónu. ODPM se věnuje tělesné výchově a sportu pionýrů a členů Socialistického svazu mládeže ve značném rozsahu. Má sportovní oddíly hokeje, odbíjené, plavání, košíkové, atletiky a zájmové kroužky bruslení, karate, orientačního běhu, pohybové výchovy a šachu. Ve všech těchto sportovních oddílech a zájmových kroužcích nalézají pionýři a mládež příležitost ke svému sportovnímu vyžití, utužení zdraví a vhodnému využití svého volného času.

Z množství různých sportovních podniků a událostí letošního roku uvedu ještě aspoň některé největší a nejdůležitější:

V sobotu dne 29. ledna 1983 pořádal cyklistický oddíl TJ Jiskry Kolín ve spolupráci s TJ Štítary vrcholný závod domácí cyklokrosové sezóny, mistrovství Českoslo-

venské socialistické republiky v cyklokrosu mužů pro rok 1983. Závod se jel na dobře upravené trati ve Štítarském údolí. Zvítězil a mistrem ČSSR pro tento rok se stal M.Kvasnička. Průběh celého závodu přenášela přímým přenosem československá televize.

V březnu se konala v sále zimního stadiónu výroční konference TJ Kolín. Zprávu o činnosti organizace přednesl její dosavadní předseda Josef Šecl. Řekl, že TJ Kolín za dobu své desetileté činnosti se zaměřila především na práci s dětmi a mládeží. Dnes na dva tisíce chlapců a děvčat je zapojeno do pravidelné tělovýchovné a sportovní činnosti. Jednotlivé oddíly a kolektivy jednoty jsou zapojeny celkem v 57 soutěžích krajských, okresních i republikových, a z toho je opět většina v kategoriích žáků a dorostu. Novým předsedou TJ Kolín byl zvolen náměstek ředitele Státního statku Kolín Jaroslav Kruliš.

Dne 10.dubna 1983 se konala v Kulturním domě pracujících okresní konference Československého svazu tělesné výchovy v Kolíně. Předsedou okresního výboru ČSTV byl opět zvolen MUDr. Rudolf Přibyl.

V Kolíně se těší stále většímu zájmu sport zvaný "karate". Úspěšný oddíl karate pracuje v TJ Lokomotiva Kolín. V polovině dubna letošního roku se kolínský oddíl karate zúčastnil předposledního kola národní ligy karate, kde se umístil mezi nejlepšími oddíly tohoto sportu v ČSR.

Dne 13.dubna 1983 se konal v Kolíně již tradiční "Gagarinův přespolní běh", který již ve svém 18.ročníku se letos běžel v Borkách. Je to závod žáků odborných učilišť a pořádá ho Střední odborné učiliště elektrotechnické koncernového podniku Tesla Kolín pod záštitou okresního výboru Svazu československo-sovětského přátelství.

V sobotu dne 30.dubna 1983 se dožil osmdesáti let nejslavnější kolínský atlet předválečné doby Dr.Václav Drozda, mnohonásobný mistr ČSR.

V sobotu dne 21.května 1983 pořádal "Veteran Car club" Automotoklubu Svazarmu Kolín jubilejní 10.sraz historických vozidel. Odpoledne byla výstava historických vozidel na náměstí Rudé armády a odpoledne se konal závod těchto vozidel na trati ulic Sluneční, Nad zřezávkou, Šotnovská, Na Petříně a Kollárovo náměstí.

V sobotu dne 28.května 1983 se konal na nové dostihové dráze v Borkách "Na Spáence" mezinárodní závod chrtů "Mistrovství socialistických států v dostizích chrtů". Dopoledne od deseti hodin probíhaly rozběhy a vlastní závod se konal odpoledne od 14 hodin na stadiónu, který si vybudovali členové základní organizace chovatelů psů ve spolupráci s Městským národním výborem v Kolíně v akci "Z".

V sobotu dne 4.června 1983 byla slavnostně zahájena

"Regata přátelství" lodních modelů na vodní ploše za obcí Veltruby. Regatu pořádal Klub lodních modelářů základní organizace Svazarmu Kolín-město jako XVIII.ročník této oblíbené modelářské soutěže. Letos se zúčastnila družstva z Maďarské lidové republiky, Bulharské lidové republiky, Polské lidové republiky, Německé demokratické republiky a Mini-jacht klubu Vídeň. Soutěž trvala od soboty do pondělí.

Dne 15.května 1983 uspořádala základní organizace Auto-moto klubu Svazarmu Kolín jubilejní 10.silniční závod motocyklů na okruhu v Sendražicích. Letos se poprvé jel v rámci tohoto podniku i závod mistrovství ČSSR třídy Metalex do 125 ccm. Závodu se zúčastnilo 120 jezdců.

Ve dnech 10.až 12.června 1983 probíhala na vodní ploše za obcí Veltruby soutěž vodních modelářů "Přebor ČSR". Ústřední dům pionýrů v Praze pověřil pořádáním této soutěže Střední odborné učiliště spojů v Kolíně ve spolupráci se základní organizací Svazarmu v Kolíně a Okresního domu pionýrů a mládeže v Kolíně. Středočeský kraj reprezentovali modeláři z Kolína, a to Tomáš Veselý a Petr Štěpánek ze Svazarmu v Kolíně a Miroslav Vrána a Petr Poutník ze Středního odborného učiliště spojů v Kolíně. Vítězství v družstvech získal Středočeský kraj, reprezentovaný kolínskými modeláři, absolutním vítězem celé soutěže se stal Petr Poutník.

V neděli dne 12.června 1983 se běžel již 25.ročník silničního závodu Kolín - Velký Osek. Start byl v 9,30 hod. na atletickém stadiónu v Borkách. Zvítězil československý reprezentant Tománek z Dukly Praha časem 1:02;15 hod.

Kolínský automobilový závodník, člen Auto-moto klubu Svazarmu Kolín Jiří Švec byl v loňském roce zařazen mezi deset nejlepších svazarmovců kolínského okresu. Letos se zúčastnil několika ^{to}močyklových závodů, v nichž získal druhé nebo třetí místa, třebaže závodil v tomto oboru poprvé.

Úspěchu dosáhla letos opět kolínská atletika. Mladší dorostenka Alena Vyčítalová zvítězila a získala zlatou medailí v pětiboji na přeboru ČSSR, třebaže několik dní před tím ve přeboru ČSR skončila na třetím místě s bronzovou medailí. V závodech pětiboje dosáhla 3 546 bodů, což je nový rekord ČSSR v její kategorii.

Dne 24.srpna 1983 v době od 18 do 21 hod. se konal v Kolíně cyklistický závod, pořádaný TJ Jiskra Kolín. Start i cíl závodu byl na náměstí Obránců míru a závod probíhal ulicemi Kouřimskou, Politických vězňů, náměstím Rudé ramády, Pražskou, Kovářskou a Zámeckou ulicí. Byl pořádán jako součást oslav stého výročí organizované cyklistiky v Kolíně.

Dne 28.srpna 1983, v neděli o kolínském posvícení, se uskutečnila nejstarší atletická soutěž v ČSSR, "Velká

cena města Kolína, 49. ročník "Prágrova memoriálu v klasickém pětiboji". Současně s tímto závodem se konal 42. ročník "Buzkovy míle", 27. sprintérský trojboj a memoriál Jendy Nováka na tisíc metrů o cenu okresního výboru Svazu protifašistických bojovníků v Kolíně. Velkou cenu města Kolína vyhrál závodník Müller z Lokomotivy Nymburk, sprintérský trojboj Slanař z Rudé hvězdy Praha, Buzkovu míli Doležal z Havlíčkova Brodu a memoriál Jendy Nováka závodník Gruml. Kolínští atleti neuspěli.

V neděli dne 18.zář 1983 pořádala opět základní organizace Auto-moto klubu Svazarmu Kolín závod motokár na stejné trati, jako vloni, v Kolíně IV v ulicích Havlíčkově, Havířské, Třebízského a Zengrově se startem i cílem před hotelem Černý kůň. Dopoledne od 8,30 hod byl trénig, hlavní závod byl odstartován odpoledne ve 13,30 hod.

V areálu plaveckého stadiónu v sídlišti při Voskresenské ulici byb instalováno minigolfové hřiště. Toto poměrně drahé sportovní zařízení je zatím dosti hojně vyhledáváno mládeží.

Ve dnech 17. a 18.zář 1983 organizovala Česká ústřední rada modelářství Svazarmu spolu se základní organizací Svazarmu Kolín na vodní nádrží za obcí Veltruby soutěž o přeborníka ČSR, Středočeského kraje a kolínského okresu, soutěž o "Cenu Kolína" a specifickou soutěž nazvanou "Podzimní plachta". Nejlepších výsledků dosáhli opět kolínští

modeláři, a to učni Středního odborného učiliště spoju v Kolíně Pavel Frýdl, Miloslav Vrána a Petr Poutník, kteří získali jedenáct prvních, deset druhých a sedm třetích cen. Tímto závodem byla ukončena sezóna lodních modelářů na kolínském závodišti ve Veltrubech.

Na dostihovém stadiónu chrtů v Borkách byl uspořádán v sobotu dne 8.října 1983 dostih "Mistrovství ČSSR".

Dne 8.října 1983 uspořádal Auto-moto klub Svazarmu Kolín závod motocyků ve sprintu v prostoru ulic Zengrova, Vužanova, Havířská a Havlíčkova.

V sobotu dne 31.prosince 1983 dopoledne pořádali kolínští atleti již 24.ročník tradičního závodu "Silvestrovského běhu", určeného pro rekreační i závodní běh. Závod se běžel na trati dlouhé tři tisíce metrů se startem i cílem u zimního stadiónu za dosud rekordní účasti 165 startujících. Absolutním vítězem 24.ročníku "Silvestrovského běhu" 1983 se stal Jiří Lietavec z TJ Kolín časem 9:09 minut.

Sport, tělovýchova, turistika, rytmika, nalézají rok od roku stále více příznivců a stále více lidí se věnuje podle svých sil a možností pěstování některého z těchto oborů. Stále větší obliby nabývá také tak zvaný kondiční běh. Odpoledne nebo v podvečerních hodinách a v létě i večer potkáváme v ulicích na okraji města, v Borkách,

v Pekle nebo na různých místech v sídlišti stále více lidí, běžajících pro upevnění svého zdraví a získání lepší tělesné kondice.

Také všechna tělovýchovná zařízení ve městě, jsou plně využívána, ve všech školních tělocvičnách se cvičí od časného rána do pozdního večera. Jako příklad jsem si vybral více než stoletou tělocvičnu bývalého gymnázia, dnes Střední ekonomické školy v Kolíně IV., Havlíčkova ul., která je využívána takto: od pondělí do čtvrtka od 8 do 17 hod a v pátek od 8 do 13.30 hod slouží žákům Střední ekonomické a Střední průmyslové školy v Kolíně, v pondělí od 17 do 19 hod. tam cvičí oddíl tenisu TJ Kolín, od 19 do 21,30 hod. oddíl kopané TJ Jiskra Kolín; v úterý od 17 do 18 hod atletický oddíl TJ Kolín, od 18 do 21,30 hod. oddíl stolního tenisu TJ Kolín; ve středu od 17 do 18 hod. atletický oddíl TJ Kolín, 18 - 20 hod oddíl kopané TJ Jiskra Kolín, 20 - 21,30 od. oddíl volejbalu OTK; ve čtvrtek od 17 do 18 hod. tenisový oddíl TJ Kolín, 18-21,30 hod. oddíl kopané TJ Jiskra Kolína; v pátek od 16 do 17,30 hod. volejbalový oddíl TJ Kolín a od 18 do 21,30 hod. oddíl stolního tenisu TJ Kolín. O sobotách a nedělích oddíl stolního tenisu TJ Kolín využívá této tělocvičny pro mistrovská utkání. Tak jsou využity všechny školní tělocvičny v Kolíně i kolínská sokolovna a sportovní hala spojů. Přesto jejich celková kapacita nestačí a tak se již stavějí nebo připravuje stavba nových tělocvičen, jako již zmíněná tělocvičná hala v Borkách, tělocvična při 7. a 3. základní škole.

Také ostatní sportoviště, hřiště a stadióny v Kolíně jsou plně využívána pro sport, tělesnou výchovu i rekreaci kolínských občanů a zejména dětí a mládeže. Ukáží to na využití zimního stadiónu. Třebaže není celý rok v provozu, v letních měsících je tam klid, v letošním roce byl využit po 278 hodin pro bruslení veřejnosti, 2 217 hodin pro tréninky hokejového oddílu TJ Kolín a pro nácvik krajsobruslení, 56 hodin pro utkání a turnaje a 664 hodin pro školy, závody a ostatní akce. Dohromady 3 205 hodin provozu. Vezmeme-li v úvahu, že je zimní stadión otevřen asi 250 dní v roce, připadá na každý den v průměru 13 hodin provozu.

Stejná situace je i u nového plaveckého stadiónu v sídlišti, který je navíc v provozu po celý rok.

P R Ů M Y S L

Průmyslové podniky kolínského okresu splnily plán průmyslové výroby na rok 1983 na 101,7 % a vyrobily zboží v běžných cenách za 5 714 657 000,- Kčs . Výší dosažené hodnoty výroby zaujímá okres Kolín čtvrté místo ve Středočeském kraji a řadí se za nejprůmyslovější okresy Kladno, Mělník a Mladou Boleslav. Na okres Kolín připadá 7,8 % z celkové průmyslové výroby dosažené ve Středočeském kraji.

V okrese se statisticky sleduje 34 průmyslových závodů a provozů, z toho jich je 20 ve městě Kolíně. Jsou to: Koramo, Plynárna, Elektrárna, Synthesia, ČSD dílny, Frigera, Tesla, Tatra, Československé automobilové opravy, Závody elektrotechnických zařízení, Kablo, Strojbal, Obchodní tiskárny, Laktos, Kolínské cukrovary, Lihovar,

Pivovar, Soja, Pekárny a Karborundum. Statistické údaje se sledují za všech 34 průmyslových závodů souhrnně, samotné kolínské závody se zvlášť nesledují a nesumarizují, takže mohu zde podat jen údaje za průmysl v celém okrese, nikoli jen v městě.

V těchto 34 průmyslových závodech kolínského okresu bylo v roce 1983 zaměstnáno 15 275 pracovníků, z nichž každý vyrobil v průměru zboží za 337 524,-Kčs a vydělal si v průměru 2 824,-Kčs měsíčně hrubého platu.

Vývoj plnění plánu výroby byl v roce 1983 příznivý, ve všech měsících roku byl časový plán vcelku plněn. Za celý rok bylo nad plán vyrobeno zboží za 95 miliónů korun, což představuje výrobu za 4,4 pracovních dnů ve všech 34 průmyslových závodech okresu. Proti předchozímu roku vzrostla výroba o 2,5 %.

Přes tyto úspěchy zůstalo v okrese osm průmyslových závodů, které svůj celoroční plán výroby nesplnily. Z kolínských závodů to byly: Tatra Kolín /96,7 % plánu/, Československé automobilové opravny Kolín /98,2 %/, Kolínské cukrovary /80,6 %/ a Pivovar Kolín /94,1 %/.

Na export dodaly kolínské průmyslové podniky zboží za 476 miliónů korun a plán vývozu překročily o 10,5 % a proti předchozímu roku dosáhly nárůstu o 24,2 %. Největší část exportního zboží směřovala do socialistických zemí, kam bylo vyvezeno z kolínských průmyslových závodů výrobků za 312 miliónů korun. Na tomto vývozu se nejvíce podílely závody: Koramo, Synthesia, Frigera, Tesla a Karborundum.

Průměrný evidenční počet 15 245 pracovníků v průmyslových závodech kolínského okresu v roce 1983 je ^o65 osob nižší, než v roce 1982. Dosažená průměrná měsíční mzda 2 824,-Kčs na jednoho pracovníka je o 70,-Kčs vyšší, než vloni.

Byly tedy celkové výsledky činnosti kolínských průmyslových podniků a závodů v letošním roce dobré a celoroční vývoj příznivý. Přispěla k tomu i výzva Okresního výboru Komunistické strany Československa v Kolíně a Okresní odborové rady, s kterou se oba tyto orgány v září letošního roku obrátily na pracující kolínského okresu ke splnění a překročení úkolů roku 1983. V úvodu výzvy uvedly, že se v letošním roce obnovuje dynamika rozvoje našeho národního hospodářství a příznivé tendence růstu průmyslu i zemědělství se ukazují i na našem okrese. Průmyslová výroba je v první polovině roku plněna na 102,4 %, to je více o 1,8 % než za stejné období loňského roku. V zemědělství jsme dosáhli letos nejvyšší úrody obilí v historii, vyprodukovali jsme 50,87 q zrní z hektaru, pracující v živočišné výrobě také nezůstali pozadu a plní všechny ukazatele přes 100 % - masa 101,3 %, mléka 106,4 %, vejce 105 %. Okresní orgány vysoce oceňují iniciativu pracujících i stranických, odborových a mládežnických organizací, které se zasloužily o dosavadní dobré výsledky v letošním roce, a ve snaze o udržení nastoupeného tempa ekonomického vývoje okresu i ve zbývající části roku se obracejí na pracující Kolínska, aby uzavírali nové neformální socialistické závazky k překro-

čení kvalitativních i kvantitativních úkolů. Iniciativu pracujících je třeba nyní zaměřit zejména na zajištění jednoho procenta výroby pro tržní fondy, na export, na úspory ve spotřebě paliv, materiálu a energie, na rychlé zavádění výsledků vědy a techniky do praxe, na všestranné prohlubování hospodárnosti. Vyzývající orgány OV KSČ a OOR očekávají, že komunisté a odboráři budou stát v čele snah všech pracujících kolínského okresu za splnění a překročení plánů letošního roku, které je podmínkou splnění celé sedmé pětiletky.

Na tuto výzvu okamžitě odpovídali pracující kolínských závodů a podniků. Mezi prvními byli zaměstnanci národního podniku Obchodní tiskárny Kolín /OTK/, kteří se zavázali splnit výrobu zboží na 101,1 % a tím překročit plán o půl miliónu korun, zajistit přednostní splnění dodávek na export do socialistických zemí, zvýšit úspory paliv a energie o dalších 10 %, dvoudenní produkci, kterou dosáhnou nad státní plán, zaměří na překročení exportních úkolů i na zvýšení dodávek na vnitřní trh. Roční dodávku kalendářů překročí o šest miliónů korun.

Další se přihlásil Tranzitní plynovod Kouřim, dále Středočeské uhelné sklady, které se zavázaly překročit roční maloobchodní obrat na 105 % a přitom ušetřit naftu a benzín. Přišla i Tatra Kolín, která slíbila splnit dodávku výrobků do SSSR, plánovanou na rok 1984, ještě letos a vyvinout kotel na spalování méněhodnotných paliv. Přihlásil se koncernový podnik Chemopetrol -Koramo Kolín, který se zavázal bez dalšího nároku na materiálové zdroje

překročit výrobu zboží o dvacet miliónů korun. Strojbal Kolín slíbil zvýšenou produktivitou práce překročit plán o dva milióny korun, Středočeské plynárny vybudovat mimo plán plynovody v hodnotě sta tisíc korun, Východočeské chemické závody Synthesia Kolín snížit měrnou spotřebu energie a překročit plánovaný zisk o dva milióny korun. K výzvě se přihlásili i pracovníci Průmstavu Kolín a uční Středního odborného učiliště Tatry, závod Soja Kolín se zavázal ke splnění výroby zboží na 102 % a splnění exportu na 211 %, Okresní správa silnic slíbila zvýšit brigádnickou pomoc zemědělcům a podnik Silnice SKNV zvýšit výrobu o ^{devět krát} ~~dvět krát~~ sto tisíc korun. Koncernový podnik Tesla Kolín se zavázal překročit plán výroby zboží o sedm miliónů korun, podnik Restaurace a jídelny Kolín slíbil splnit celoroční plán maloobchodního obratu již 27. prosince, koncernový podnik Frigera se zavázal překročit plán výroby bez nároku na zvýšení materiálu a energie, Středočeská Fruta Kolín zvýšit výrobu zboží o deset miliónů korun nad plán. K výzvě se připojila i Okresní správa spojů, Státní pojišťovna a Výzkumný ústav pro farmacii a biochemii v Kónárovicích.

Odovědí pracujících kolínského okresu a našeho města na zářijovou výzvu Okresního výboru Komunistické strany Československa a Okresní odborové rady v Kolíně tedy bylo giroce založené hnutí uzavírání iniciativních socialistických závazků, jejichž splnění znamenalo předčasné splnění plánovaných úkolů a jejich překročení.

S blížícím se koncem kalendářního roku začala přichá-

zet hlášení ze závodů a průmyslových podniků o předčasném splnění státního plánu. Dne 9.prosince 1983 ohlásili pracovníci závodu Soja Kolín, že již splnili plán výroby zboží a že do konce roku dodají nad plán ještě výrobky za 12 miliónů korun a tak splní plán výroby na 104,63 %. Dne 12.prosince 1983 oznámili splnění plánu výroby pracovníci ze závodu Kara Starý Kolín. Závod Silnice SKNV se vyrovnal se všemi úkoly hospodářského plánu dne 15.prosince 1983 a do konce roku dosáhl nadprodukce za 2,4 miliónu korun. Korama Kolín splnilo plán hrubé výroby dne 25.prosince 1983 a do konce roku překročilo plán o 15,4 miliónu korun. Pracující Okresního stavebního podniku v Kolíně splnili celoroční úkoly dne 27.prosince 1983 a nad plán zajistili třídení výrobu. Závod Východočeských chemických závodů Synthesia Kolín splnil plán výroby dne 28.prosince 1983 a nad plán vyrobil zboží za 3 milióny korun.

Výsledkem této iniciativy pracujících kolínských průmyslových podniků a závodů bylo tedy úspěšné splnění celoročního plánu tak, jak jsem již uvedl na začátku této kapitoly.

Jako v jiných letech, tak i letos jsem se obrátil prostřednictvím Městského národního výboru v Kolíně na ředitelství kolínských průmyslových podniků, závodů a provozů a požádal je, aby mi poskytly některé údaje o vnitřním životě a o událostech v jejich závodech v průběhu letošního roku. Podle jejich informací a odpovědí zde uvádím tyto další zápisy:

CHEMOPETROL - KONCERNOVÝ PODNIK K O R A M O K O L Í N

Koncernový podnik KORAMO Kolín je jedním z podniků, kterému se daří po dlouhé období nejen plnit plánované úkoly, ale daleko je i překročovat. Tak tomu bylo i v roce 1983. Odpovědnými představiteli podniku byli: soudruh ing. Jiří Herout, podnikový ředitel, soudruh ing. Jan Novák, náměstek ředitele pro ekonomiku a obchod, soudruh ing. Miroslav Pecka, náměstek ředitele pro výrobu, soudruh ing. Zdeněk Kočí, náměstek ředitele pro techniku.

Podnik dosáhl v roce 1983 objemu výroby zboží ve výši 985 200 000 Kčs s průměrným počtem 815 pracovníků. Na tomto mimořádně úspěšném plnění úkolů v ~~mx~~ tomto roce se podílí i řada technicko-ekonomických opatření, jako například trvalé sledování a vyhodnocování technologického procesu, výrazné úspory paliv, energií a surovin, úspory materiálu z dovozu, prohloubení systému kolektivní i osobní hmotné zainteresovanosti na výsledcích hospodaření, promítnutí pozitivních výsledků plánu vědy a rozvoje do výrobního plánu. Významným faktorem byl správně orientovaný a koordinovaný postup v rozvoji socialistické soutěže, který zabezpečovalo hospodářské vedení ve spolupráci ze závodním výborem Revolučního odborového hnutí /ROH/ za politické podpory celozávodního výboru Komunistické strany Československa.

Vzhledem k zastaralému technickému zařízení, na kterém se v podniku pracuje, je nutné konstatovat, že sortiment i kvalita výrobků je na vysoké úrovni. Z dvadvaceti výrobků bylo deset zařazeno do prvního jakostního stupně

a ve třetím stupni není žádný výrobek. Těmito výrobky podnik nejen splnil potřeby národního hospodářství, ale i vysoce překročil dodávky pro socialistické i nesocialistické odběratele. Do socialistických států bylo vyvezeno 9 148 tun výrobků, což představuje hodnotu zboží 32 400 000 Kčs. Vývoz směřoval zejména do Sovětského svazu, Socialistické federativní republiky Jugoslávie, Německé demokratické republiky, Mongolské lidové republiky, Albánie a dalších zemí. Do nesocialistických států se vyvezlo 22 547 tun zboží, jehož hodnota byla 79 071 000 Kčs. Podnik vyváží do Německé spolkové republiky, Švýcarska, Dánska, Rakouska a dalších kapitalistických států.

Promítnutí předpisů Souboru opatření ke zkvalitnění řízení národního hospodářství do činnosti jednotlivých útvarů vytvořilo velmi silný tlak na správné rozhodování a ve svém důsledku se odrazilo i v dobrém plnění především kvalitativních ukazatelů upravených vlastních výkomů a zisku. Zodpovědným přístupem všech pracujících tak podnik dosáhl zisku 78 miliónů korun, rentabilita výrobních fondů dosáhla 13,31 % a produktivita práce na jednoho pracovníka 174 507 Kčs. Rovněž nárůst průměrných výdělků byl v jednotlivých kategoriích vcelku rovnoměrný a měsíční průměrná mzda v podniku dosáhla výše 3 199,- Kčs na pracovníka.

Úspěšně byl splněn plán investiční výstavby. Dne 30. září 1983 byla dokončena investiční akce nazvaná "Ochrana podzemních vod". Jednalo se v podstatě o mohutnou tak zvanou "milánskou stěnu", podzemní zeď, která má zamezit dalšímu pronikání a šíření ropných uhlovodíků do podzemních

vod, zejména směrem k poděbradským pramenům léčivých vod. Stavba byla zahájena v březnu 1981 a její dokončení bylo na základě sdruženého socialistického závazku dodavatelských závodů a koncernového podniku Koramo Kolín, vyhlášeného na počest krajské konference KSČ dne 14. května 1983, zkráceno o jeden měsíc a bylo dosaženo úspory rozpočtových nákladů ve výši 9 102 000 Kčs. Investorem této rozsáhlé akce byl koncernový podnik Koramo Kolín, generálním dodavatelem oborový podnik Vodní stavby Praha a projektantem Chemoprojekt Brno. Kromě této mohutné investiční akce byly letos provedeny v podniku jen další akce menšího rázu.

Při plnění plánu ochrany životního prostředí se prováděla po celý rok opatření, aby se nepřekročily limity stanovené normami. Z toho důvodu se tuhé odpady likvidovaly spalováním v elektrárně Chvaletice a v národním podniku Pražské cihelny. Čistota odpadní vody vypouštěné z podniku do vodních toků přes podnikovou čističku byla také v souladu s příslušnou normou.

Inciativa pracovních kolektivů a jednotlivců byla v tomto roce orientována na rovnoměrné plnění výrobních a exportních úkolů, hospodaření se surovinami, materiály, palivy a energií, zvýšení produktivity práce a úsporu pracovních sil.

Celopodnikový socialistický závazek byl podložen závazky jednotlivců i kolektivů, kteří je vysoko překročili a na závazek 5 811 brigádnických hodin odpracovali ve skutečnosti 7 085 hodin. Pracující zhodnotili 4 253 tun splašků; tím uspořili 3 569 tun topných olejů a na vlast-

ním turbosoustrojím vyrobili 729 megawatthodin elektrické energie. Rovněž se dosáhlo úspory materiálových nákladů, a to v hodnotě 10 400 000 Kčs.

Rozhodující význam pro splnění a překročení celopodnikového závazku měly brigády socialistické práce, komplexní racionalizační brigády a zlepšovatelství hnutí. V soutěži brigád socialistické práce /BSP/ je zapojeno 23 kolektivů, v nichž 239 soutěžících je nositeli bronzového odznaku BSP, 121 stříbrného a 20 zlatého odznaku BSP. Převážná většina BSP je zapojena do vyšší formy kolektivní soutěže o titul "provoz - dílna socialistické práce". Dva kolektivy - BSP II.provozu a BSP teplárny - již tento titul získaly, další o titul soutěží.

Racionalizací výrobního procesu se zabývají komplexní racionalizační brigády /KRB/, které mají v šesti kolektivech 60 členů. Zlepšovatelství hnutí zaznamenalo v roce 1983 nárůst v počtu podaných zlepšovacích návrhů /na plán 47 bylo podáno 51/. Společenský prospěch za jeden rok využívání provedených zlepšovacích návrhů činí 1,8 miliard korun, což je trojnásobek proti roku 1982.

Za politické a hospodářské výsledky získal koncernový podnik Koramo Kolín v socialistické soutěži v rámci kolínského okresu v prvním pololetí 1983 druhé místo v soutěži o "Putovní pohár družebního okresu Voskresensk". V předešlých letech se v této soutěži umístil na 1.místě a po dobu čtyř soutěžních období byl držitelem této putovní standarty.

V tomto roce, tak jako i v předešlých letech, byla

realizována v zimních měsících výpomocná dodávka tepla ze zdrojů podniku do veřejné teplovodní sítě města Kolína. Letos byla uskutečněna navíc i neplánovaná dodávka tepla v letních měsících po dobu odstavu městského centrálního zdroje. Celková dodávka tepla v tomto roce jako výpomoc městu Kolínu činila 135 588 gigajoulů /GJ/.

Vedení koncernového podniku Koramo Kolín uzavírá každoročně patronátní smlouvy s různými organizacemi, v nichž jsou zakotveny oboustranně výhodné podmínky vzájemné pomoci. Letos byly takové smlouvy uzavřeny s těmito organizacemi:

- s Městským národním výborem v Kolíně. V této smlouvě se podnik zavázal splnit bezezbytku konkrétní úkoly v pomoci městu Kolínu. V akci Z pomohl vybudovat ubytovnu na stadiónu TJ Jiskra Kolín v Borkách. Dodal na dětská hřiště dvě prolézačky a jeden kolotoč. Převzal patronát nad letní částí Filmového festivalu pracujících a nad hudebním festivalem Kmochův Kolín;
- s Místním národním výborem v Sendražicích. V této smlouvě se zavázal mimo jiné podnik půjčovat obci motorový výsuvný žebřík na opravy veřejného osvětlení a místního rozhlasu;
- se Základní školou v Mnichovické ulici, které podle této smlouvy propůjčuje podnik své rekreační středisko v zimním i letním období, připravuje pro žáky různé besedy;
- s Dětským výchovným ústavem a základní školou v Býchorech, jíž podle této smlouvy umožňuje podnik "Školu v přírodě", pořádá exkurse a umožňuje polytechnickou výuku ve svých dílnách;

se Státním stakem Kolín. Podle této smlouvy podnik pomáhá statku při sezónních polních pracích a současně tím přispívá ke vzájemnému sbližování průmyslu a zemědělství; se Svazem pro spolupráci s armádou /Svazarmem/ v Ovčárech. Dohoda s touto organizací se týká hlavně vzájemné pomoci při pořádání akcí sportovně branného charakteru a podniku při tom poskytuje organizaci materiálovou pomoc.

Podnik letos ještě převzal patronát nad letním tábo-rem práce a oddechu, pořádaným Okresním výborem Socialistického svazu mládeže v Kolíně a Jednotným zemědělským družstvem Rudý prapor Ovčáry.

ČKD DUKLA, KONCERNOVÝ PODNIK, ZÁVOD T A T R A K O L Í N

V roce 1983 byly v závodě splněny rozhodující kvalitatívni ukazatele: zisk /100,9 %/, upravené vlastní výkony /104 %/, rentabilita výrobních fondů /100,1 %/. Z důvodů neřešených dodavatelsko-odběratelských vztahů nebyl zajištěn v plném objemu orientační kvantitatívni ukazatel, výroba zboží, kde na plán 532 200 000 Kčs bylo vyrobeno zboží jen v hodnotě 514 392 000 Kčs a plán tak splněn jen na 96,7 %. Do výrobního programu byla letos zařazena řada nových výrobků, například roštový kotel na 16 tun páry v hodině s ohřívákem vzduchu, olejový nízkotlaký kotel na výrobu 50 tun páry v hodině, pásový dopravník dlouhý 1400 milimetrů, odtrhovač cizích předmětů, kolesový vynašeč škváry, přetlakový uzávěr a konečně balené kotle T 80,

na které bylo získáno osvědčení o technické pokrokovosti.

Objem investic byl v roce 1983 se souhlasem nadřizového podniku překročen. Stanovený limit však nestačil plně pokrýt všechny potřeby již stárnoucího výrobního potenciálu.

Výrobní program závodu umožnil podílet se na řešení otázky teplofikace v našem městě Kolíně. Příspěvek závodu ve formě přepravitelné výtopy o výkonu 25 tun páry v hodině a rekonstrukce kotle K 5 v Elektrárně Kolín Zálabí byl oceněn Středočeským krajským národním výborem, který udělil kolektivu pracovníků závodu TATRA Kolín pod vedením ředitele závodu soudruha ing. Václava Korbela vyznamenání "Nejlepší závod za budování města Kolína".

V roce 1983 pracovalo v závodě 66 brigád socialistické práce /BSP/ a 3 komplexní racionalizační brigády /KRB/. Celkem bylo v závodě uzavřeno 716 závazků kolektivů i jednotlivců, které byly podkladem pro přijetí celozávodového závazku ke 150.výročí založení podniku ČKD DUKLA a jeho dodatku, uzavřeného na počest 35.výročí Vítězného února. Všecky ukazatele celozávodového závazku a závazky kolektivů i jednotlivců byly splněny.

U dvou kolektivů /soudruha Výška a soudruha Laudáta/ byla uplatněna brigádní forma odměňování za práce, která se plně osvědčila a bude rozšířena o další 4 kolektivy.

S Mašinstrojitel'ským závodem ve Voskresensku v SSSR byla uzavřena družební dohoda o plnění hlavních ukazatelů plánu. I v této soutěži závod čestně obstál a všechny sledované ukazatele splnil.

Úsilí pracovníků závodu bylo v průběhu roku oceněno propůjčením různých vyznamenání. Vyznamenání dostali:

"Za pracovní věrnost" soudruh Václav Andrš,

"Vítěz socialistického soutěžení" soudruh Josef Klepal,

"Vzorný mistr Federálního ministerstva hutnictví a těžkého strojírenství" soudruh Miloslav Uxa,

"Vzorný mistr podniku ČKD DUKLA" soudruh Josef Váša,

"Vítěz internacionálního socialistického soutěžení" soudruzi P.Kolář, M.Výšek, Fr.Coubal, L.Staněk, Zd.Mašín, V.Suchánek, ZB.Hrůza, Jar.Chadraba, Rat.Šedina, Vl.Zicha, O.Klouda, Fr.Kmoch,

"Vzorný pracovník podniku" soudruzi M.Ečer, M.Pokorný, Jiří Jonák, ing.V.Šámal, J.Kolda, H.Kašíková, J.Kakos, Fr.Michálek a Eva Míčová,

"Vzorný mistr odborné výchovy" soudruh Karel Slanina,

"Úderník 11.pětiletky" soudruh Vladimír Hora,

"Za budování Středočeského kraje" soudruh ing. Václav Korbel, ředitel závodu.

Před koncem minulého roku nastoupilo do závodu TATRA Kolín 47 dělníků z Vietnamské socialistické republiky, kteří zde budou na základě mezinárodní smlouvy pracovat po čtyři roky.

Na základě rozhodnutí ministra Federálního ministerstva hutnictví a těžkého strojírenství s platností od 1. ledna 1983 byla provedena změna v organizační struktuře a národní podnik ČKD DUKLA, který byl dosud přímo řízen ministrem, byl nyní začleněn do koncernu ŠKODA Plzeň jako koncernový podnik. Tato změna měla dopad i na statut závo-

du TATRA Kolín, kterému byla k tomuto datu zrušena odštěp-
nost a stal se pouze závodem koncernového podniku ČKD
DUKLA. Výrobní program závodu se tím nezměnil.

KONCERNOVÝ PODNIK T E S L A K O L Í N, NOSITEL ŘÁDU PRÁCE

Koncernový podnik TESLA Kolín patří mezi přední, pro-
gresivně se rozvíjející podniky elektrotechnického průmys-
lu. Z hlediska hospodářských úkolů byl rok 1983 velice ná-
ročný. Pracující podniku aktivizovali svoji pracovní ini-
ciativu s cílem nejen splnit, ale v žádoucích směrech i
překročit úkoly hospodářského plánu. Byl přijat vstřícný
plán, zpevňující úkoly zisku o 3,7 miliónu korun a poměro-
vý ukazatel nákladů k výkonům o 0,34 bodů.

Na počest konání okresní a krajské konference KSČ
pracující koncernového podniku TESLA Kolín uzavřeli celo-
podnikový závazek, kterým dále zpevnili vstřícný plán v
zisku o další 3,5 miliónu korun, překročení výroby zboží
v hodnotě, odpovídající dvoudenní produkci. Součástí ce-
lopodnikového závazku bylo i zvýšení podílů výrobků vyso-
ké technické úrovně na hodnotu nejméně deseti procent z
celkového objemu výroby zboží. Dalším úkolem celopodniko-
vého závazku bylo zvýšit export do socialistických zemí
o 17 % proti skutečnosti roku 1982 a tento úkol dále pře-
kročit o jeden milión korun.

Celý pracovní kolektiv reagoval na výzvu Okresního
výboru KSČ a ke dni 20. října 1983 uzavřel upřesnění celo-
podnikového závazku, kterým byly zvýšeny úkoly ve výrobě

zboží tak, že úkol bude překročen o 7 miliónů korun, což představuje čtyřdenní produkci.

Všechny úkoly obsažené v těchto závazcích byly splněny či překročeny.

Z pohledu rozvoje vědy a techniky lze koncernový podnik TESLU Kolín hodnotit velmi kladně. Byl úspěšně ukončen významný státní úkol "Automatizovaná výroba z tenkých materiálů".

Důležitým úkolem celého pracovního kolektivu byl pokračující rozvoj iniciativy pracujících. Kromě vlastních vnitropodnikových soutěží je podnik zapojen v řadě soutěží externích na úrovni okresu, kraje, oboru a rezortu. Z nejdůležitějších interních soutěží je to hnutí brigád socialistické práce /BSP/, komplexních racionalizačních brigád /KRB/, soutěž mistrů a vedoucích středisek, zlepšovatelů a vynálezců, soutěž o nejlepší výsledek tvůrčí práce technicko hospodářských pracovníků, soutěž o titul "Pracovník vzorné jakosti" a soutěž o získání titulu "Dílna, provoz, odbor socialistické práce". V roce 1983 získalo již z celkového počtu 27 soutěžících kolektivů tento čestný titul 21 kolektivů. Na podzim roku 1983 byla podána žádost o přiznání celému podniku titulu "Podnik socialistické práce". Do soutěže Krajské odborové rady v Praze, nazvané "Závod se vzornou kulturou práce a pracovního prostředí" je od loňského roku zapojen provoz TESLA Kolín v Týnci nad Labem.

V hnutí brigád socialistické práce již 69 kolektivů získalo titul BSP a dalších sedm o tento titul soutěží.

Celkem je BSP zapojeno 1418 pracovníků, z nichž 791 vlastní bronzový, 319 stříbrný a 36 zlatý odznak BSP.

V oblasti inovace výrobků, modernizace technologií a řešení problematiky náhradních materiálů plní své náročné úkoly komplexní racionalizační brigády /KRB/. V uplynulém roce pracovalo v podniku celkem 17 KRB se 113 členy. Výsledkem jejich práce je ekonomický přínos především v oblasti úspor materiálů, kovů a energií.

Nejvýznamnější technická řešení jsou každoročně přihlašována do soutěže o "Středočeskou cenu za technickou tvůrčí práci". Významného ocenění ve XIV.ročníku této soutěže dosáhl kolektiv ing. Žáka, který získal 1.cenu za práci "Inovace přenašečů DVK-DVS" ve skupině soutěžící o snížení spotřeby materiálů a surovin.

Naši technici se zúčastnili jako každoročně i soutěže "Za úsporu paliv a energie" a soutěže "Za úsporu kovů, surovin a materiálů", kde obdrželi čestná uznání.

Podnik jako celek získal v roce 1983 závažné ocenění na úseku inovace, kdy byl vyhodnocen v rámci Federálního ministerstva elektrotechnického průmyslu na čestném 2.místě v soutěži "O nejlepší inovační podnik". Současně byli vyhodnoceni čtyři nejlepší inovátoři podniku. Za úspěchy v "Internacionálním soutěžení" byl oceněn čestným uznáním kolektiv BSP soudruha Rocha. Soutěže "Cena města Kolína" se zúčastnil kolektiv ing.Ptáčka, jemuž bylo v závěru roku předáno čestné uznání a medaile "Za budování města".

V podniku je značnou měrou podporováno zlepšovatel-
ské a vynálezcké hnutí. Za období minulého roku bylo po-

dáno 171 zlepšovacích návrhů, z toho bylo do výroby zavedeno 59 zlepšovacích návrhů. Celková úspora v důsledku použitých zlepšovacích návrhů činí celkem 1 531 679 Kčs a použitých vynálezů 68 118 Kčs. Společenský prospěch těchto vynálezů a zlepšovatelských návrhů činí řádově šest miliónů korun. Z této částky připadá 687 000 Kčs na úsporu drahých kovů.

Socialistické soutěžení přispělo nemalou měrou ke zvládnutí hospodářských úkolů tohoto roku. Je třeba vyzvednout dobře fungující spolupráci mezi hospodářským vedením podniku a ostatními složkami, působícími v podniku, to je celozávodním výborem KSČ, závodním výborem ROH a celozávodním výborem Socialistického svazu mládeže. Iniciativa pracujících v rámci koncernového podniku TESLA Kolín má vzestupnou tendenci a vytčením hlavních cílů směřuje ke včasnému splnění všech úkolů státního plánu na základě usnesení 8.zasedání ÚV KSČ.

FRIGERA , NÁRODNÍ PODNIK KOLÍN

Plánovaný objem výroby zboží ve výši 344 500 000 Kčs byl v podniku splněn na 348 500 000 Kčs při rovnoměrném rozdělení v rámci jednotlivých čtvrtletí a při pololetním splnění na 51 %. Z této částky připadá 1,5 miliónů korun na vrub přijatého vstřícného plánu. Zpřesněným závazkem, uzavřeným na počest okresní konference KSČ, se pracující národního podniku FRIGERA zavázali vyrobit nad rámec rozpisu jeden a půldenní produkci zboží za 2,1 miliónu korun

bez nároku na materiálové a energetické vstupy, především zvýšením podílu technicky pokrokových výrobků prvního stupně jakosti. Skutečně bylo vyrobeno o 4 milióny korun zboží více, než rozepisoval prováděcí plán, což odpovídá produkci tří dnů.

V roce 1983 bylo vyrobeno 13,5 % výrobků vysoké technické úrovně z celkové výroby zboží. Jako technicky pokrokové výrobky byly zařazeny: řada lyofilizačních zařízení LZ 9.2, LZ 30.2 a nízkoteplotní zařízení HZ 12/50, NZ 280/75 a HC 700/50.1. Uvedené výrobky tvoří kompletační základnu k technologickým linkám pro zpracování biologických materiálů, které jsou hlavní exportní položkou. Výroba blokových jednotek pro přepravní chlazení BJSE 32 dosáhla v roce 1983 maxima, tj. 2475 kusů. Jednotky jsou převážně dodávány do národního podniku Orličan Choceň, kde jsou zamontovávány do přepravníků Orličan N 13 CH, které spolu s tahačem vyrobeným v národním podniku LIAZ jsou dodávány do Německé demokratické republiky, Polské lidové republiky, Maďarské lidové republiky, Bulharské lidové republiky a do Sovětského svazu. V roce 1983 odešlo prvních 150 kusů blokových jednotek přímo do SSSR pro výrobu sovětských přepravníků v Tiraspolu /Moldavská sovětská socialistická republika/.

V podniku pracuje 32 kolektivů brigád socialistické práce /BSP/, v nichž je zapojeno 684 pracovníků, což je 58,7 % z celkového počtu zaměstnanců podniku. 23 kolektivů je již nositelem titulu BSP a 9 o získání tohoto titulu soutěží. Za své dobré výsledky získali již členové

brigád 373 bronzových, 151 stříbrných a 8 zlatých odznaků BSP. Za rok 1983 bylo v brigádách odpracováno ve výrobě zdarma 588 pracovních hodin, 7 044 hodin placených, 2 983 hodin při zlepšování pracovního prostředí, 5 496 hodin na výstavbě rekreačních zařízení, 8 975 hodin na brigádách v místech bydliště zaměstnanců a v akcích Z, 2 078 hodin na pomoc zemědělství. Brigády odevzdaly 20 995 kg starého papíru a 141 členů darovalo bezplatně svou krev.

Důležitou formou iniciativy pracujících je zlepšovatel'ské a vynálezcké hnutí, na jehož výsledcích se v roce 1983 podílelo 64 zlepšovatelů. Za rok bylo podáno 174 zlepšovatel'ských návrhů, z toho bylo 89 přijato a 78 realizováno a z nich společenský prospěch jen z prvního roku činil 1 905 000 Kčs. Dále byly podány tři vynálezy a všechny přijaty, dva z nich byly realizovány; společenský prospěch z těchto realizovaných vynálezů jen za první rok činil 406 tisíc korun. V oblasti tematického plánování bylo vyhlášeno 29 tematických úkolů, ze kterých bylo 18 vyřešeno a z nich 17 využito.

Aktivní činnost BSP se projevila při plnění náročných úkolů státních cílových programů, a to v oblasti úspor paliv a energií byl uložený úkol 5 TJ splněn na 7 TJ. Splnění úkolu na 140 % a přeplnění o 2 TJ zajišťuje výzvu X. všeo- odborového sjezdu na úsporu 0,5 % z celkové potřeby podniku nad stanovený plán. Přeplnění úkolu bylo zajišťováno společenskou prověrkou hospodaření s palivy a energií a bylo podpořeno celozávodním závazkem. V oblasti úspory kovů byl úkol ve výši 93 tun v části železných kovů splněn

na 113 tun, to je na 122 %. Překročením o 20 tun byla zajištěna výzva X.všeodborového sjezdu. V části neželezných kovů byl úkol ve výši 57 tun splněn na 100 %. Důležitou roli sehrála i inovace výrobního programu. V tomto roce tvořil podíl nových výrobků 55,8 % z celkové výroby zboží.

Za velmi dobré výsledky v oblasti pracovní i společenskopolitické angažovanosti byl vyhodnocen podnik FRIGERA Kolín na 3.místě v rámci výrobně hospodářské jednotky a obdržel "Čestné uznání vlády ČSSR a ÚRO", za výsledky roku 1983 byl vyhodnocen na 2.místě a navržen znovu na toto ocenění. Z jednotlivců byli letos vyznamenáni:

"Za pracovní věrnost" soudruh Josef Mac,

"Průkopník socialistické práce" soudruh Vladimír Slejška,

"Čestné uznání vlády ČSSR a ÚRO" soudruh Jaroslav Kocour

a kolektiv žen střediska čís. 211,

"Vzorný pracovník Federálního ministerstva hutnictví a těž-

kého strojírenství /FMHTS/" soudružka Jana Lacinová,

"Vzorný pracovník výrobně hospodářské jednotky" soudruh

ing.Ivan Zahradka a soudružka Jiřina Šebestová,

"Zasloužilý pracovník výrobně hospodářské jednotky" soudruž-

ka Růžena Mazurová,

"Nejlepší pracovník podniku" soudruzi Josef Roub, Vladimír

Svoboda a Richard Kšírl,

"Nejlepší mistr výrobní dílny" soudruh Jan Bednář,

"Nejlepší mistr FMHTS" soudruh Bohuslav Kain.

V soutěži zlepšovatelů kategorie D /dělníci/ byli oceněni na 1.místě soudruh Věroslav Zatočil a na druhém místě soudruh Karel Bruner. V kategorii THP /technicko hos-

hodářští pracovníci/ na 1.místě soudruh ing. Milan Janura, na 2.místě soudruh ing. Milan Snížek a na 3.místě soudruh Richard Kšírl. Jako nejlepší zlepšovatelství kolektiv byl vyhodnocen kolektiv soudruhů Lubiny a Pelikána.

V roce 1983 investoval podnik do obnovy a rozvoje výrobní základny celkem 9 152 000 Kčs. Byly pořízeny nové stroje a zařízení v hodnotě 6 855 000 Kčs. Podnik začal letos s dostavbou a modernizací školícího a rekreačního střediska v Českém Šternberku, kde bude k vytápění experimentálně použito nového výrobku podniku FRIGERA Kolín: tepelného čerpedla systému vzduch-voda.

STROJOBAL, výroba potravinářských strojů a obalů, oborový podnik Hradec Králové, závod Kolín.

Úkoly stanovené hospodářským plánem pro rok 1983 splnil závod STROJOBAL Kolín jak v oblasti kvantitativních ukazatelů, tak i ukazatek kvalitatívních. Zajišťování těchto úkolů bylo v průběhu roku negativně ovlivňováno vysokou nemocností pracovníků a v závěru prvního pololetí a ve 3.čtvrtletí neočekávanými odbytovými potížemi zvláště u hliníkových tub. Úbytek pracovníků v důsledku zvýšené nemocnosti bylo nutno nahradit zvýšeným úsilím ostatních, kteří v rámci své pracovní doby bezplatně a po pracovní době za úplatu pomáhali plnit úkoly v rámci svých závazků i nad jejich rámec.

Nadále byl výrobní program v základním závodě zaměřen na výrobu kovových tub pro potravinářský, farmaceutický a chemický průmysl na plnoautomatických linkách, kde byl

docilována vysoká produktivita práce. Tato výroba byla již také prováděna na dvou automatických linkách v odloučeném provozu v Molitorově u Kouřimi, jejichž provoz zvýšil výrobu zboží o 2 491 000 Kčs a snížil počet potřebných pracovníků, což vedlo ve dvousměnném provozu k úspoře 136 700 Kčs na mzdových nákladech.

Závod STROJOBAL Kolín zavedl letoš do výroby nový typ závitové vložky MEPAG a její kompletaci s uzávěrem. Při výrobě této vložky byla odstraněna ruční práce a závislost na dovozu z kapitalistických států v hodnotě 729 000 Kčs. Změna technologie přinesla úsporu 843 000 Kčs na materiálových a 134 900 Kčs na mzdových nákladech.

Základní závod zajišťoval výrobu čtyřhranných hliníkových misek na hotová jídla, lisovaných na lince Eowena; při této výrobě dociloval mimořádně vysoké produktivity a efektivnosti výroby.

V oblasti investiční výstavby prováděl závod dokončovací práce na stavbě sociálně administrativní budovy v areálu podniku, která byla letos uvedena do provozu. Do této budovy byly postupně přestěhovány některé úseky závodu a především tam byly umístěny šatny mužů i žen ze staré budovy, čímž se velmi výrazně zlepšily sociální podmínky pracujících závodu, především dělníků.

Na rekreačních střediscích ve Smržovce a v Českém Šternberku byla prováděna letos běžná údržba, důležitá pro provoz těchto zařízení, sloužících k rekreaci pracujících závodu. Rovněž byla provedena běžná údržba v závodní mateřské škole v Kolíně, v níž jsou umístěny děti zaměstnanců.

Celkový plánovaný úkol ve výrobě zboží byl záводу stanoven hospodářským plánem ve výši 98 900 000 Kčs a byl splněn na 100,2 % s přeplněním výroby zboží celkem o 171 300,- Kčs.

V roce 1983 závod vyrobil celkem 131 310 000 kusů hliníkových tub, 3 940 000 kusů olověných tub a 1 622 000 kusů cínových tub. Dodávky pro Tukový průmysl, jednoho z rozhodujících odběratelů, činily celkem 64 320 000 kusů.

Od druhého pololetí letošního roku byl závodu znovu přiznán 1. stupeň jakosti tub pro kosmetické náplně bez membrán s platností až do 30. června 1985.

K docíleným dobrým výsledkům závodu v roce 1983 značně přispěla široce rozvinutá socialistická soutěž, vyjádřená v závazcích jednotlivců, kolektivů i v celozávodním závazku. Velmi rozšířená je v závodě soutěž o získání titulu "Brigáda socialistické práce /BSP/" a kolektivů, kterým byl již tento titul přiznán. V roce 1983 byly do socialistické soutěže v závodě zapojeny tyto kolektivy:

6 kolektivů soutěžících o titul BSP se 33 členy,
 33 BSP se 270 členy, nositeli bronzových odznaků,
 1 mládežnický kolektiv se 7 členy,
 3 komplexní racionalizační brigády /KRB/ s 23 členy,
 2 kolektivy mladých v soutěži o "Rudý karafiát" s 34 členy.

V závodě jsou zavedeny i sovětské metody práce, a to: "Basovova metoda", kterou pracuje 29 kolektivů s 229 členy, "Saratovské hnutí", 23 kolektivů se 144 členy, metoda ostatních výrobních brigád: 14 kolektivů se 152 členy. V soutěži jízdy bez nehod jsou nadále zapojeni čtyři řidiči.

Pracující závodu letos vysoce překročili své socialistické závazky na odpracování brigádnických hodin. Zavázali se odpracovat celkem deset tisíc brigádnických hodin, ve skutečnosti odpracovali 20 514 hodin. Z toho odpracovali: při zlepšování pracovního prostředí 10 242 hodin, při zlepšování životního prostředí 2 988 hodin, při pomoci výrobě v závodě 4 824 hodin, v akcích Z a při plnění volebních programů 1 480 hodin a na pomoc zemědělství 980 hodin dobrovolné práce. Z tohoto celkového počtu brigádnických hodin odpracovali 7 020 hodin zdarma.

Ke splnění plánovaných úkolů byl uzavřen i celozávodový socialistický závazek na počest 35. výročí Vítězného února, zaměřený především na překročení plánované výroby zboží a dodržení plánovaného nárůstu produktivity práce. Kontrola plnění tohoto závazku byla prováděna veřejně na členských schůzích Revolučního odborového hnutí podobně jako kontrola plnění závazků kolektivní smlouvy závodu, které byly vesměs splněny.

V závodě STROJOBAL se rozvinula letos nová forma socialistické soutěže, zavedená ve čtvrtém čtvrtletí 1982, a to soutěž "výrobních brigád", která účinně působí ke zvýšenému plnění a překračování plánovaných úkolů, zvláště ke zvýšení hospodárnosti a zajištění chozrasčotu v soutěžících kolektivech "výrobních brigád".

Ve čtvrtém čtvrtletí letošního roku provedl závod STROJOBAL Kolín rozpracování "Souboru opatření ke zvýšení efektivity plnění plánu ve zbývajících částech roku 1983". Toto rozpracování se projednávalo v závodních složkách,

v nichž byla přijata opatření s určením pracovníků, odpovídajících za jejich splnění. S pomocí těchto opatření a zejména rozvinutím socialistické soutěže se závod úspěšně i přes některé potíže vypořádal s veškerými plánovanými úkoly, které mu byly stanoveny pro rok 1983.

ŽELEZNIČNÍ OPRAVNY A STOJÍRNY NYMBURK, Z Á V O D K O L Í N

Závod Železniční opravny a stojírny /ŽOS/ Kolín

se řadí ke středním závodům města Kolína. Náplní jejich výrobního programu je oprava železničních trakčních vozidel, elektrických motorových jednotek a dieselových lokomotiv. Celkový objem výroby činí za rok více než 80 miliónů korun, z čehož opravy trakčních vozidel činí 70 %.

Závod byl postaven za války a po požáru v roce 1954 byla část objektu zrenovována. Zařízení i stavby závodu však již neodpovídají požadavkům moderního provozu. Přestavba závodu, která byla projektována v několika variantách, byla zatím z důvodů omezení investic pozastavena a odložena na období 10.pětiletky, případně i později. Z toho důvodu byla řada investičních požadavků závodu zamítnuta s tím, že jejich realizace bude provedena souběžně s výstavbou závodu. Prostorově je závod velmi omezen vzhledem k tomu, že je vklíněn mezi dvě hlavní traťové tahy, a to trať Kolín - Pardubice a Kolín - Čáslav, což se odráží i v omezených výrobních prostorách.

I přes tyto těžkosti se závod čestně vyrovnal s plněním plánovaných úkolů v roce 1983, přeplnil plán oprav

lokomotiv o dva kusy středních oprav motorových lokomotiv. Ostatní rozhodující ekonomické ukazatelé byly splněny a některé i překročeny.

V závodě je rozvinuta široká socialistická soutěž, v níž je zapojeno 51 kolektivů včetně 18 brigád socialistické práce /BSP/. Výsledky socialistické soutěže byly příznivé, rovněž tak celozávodní socialistický závazak, vyhlášený na počest 38.výročí osvobození a 66.výročí Velké říjnové socialistické revoluce, byl splněn a překročen. Jeho celospolečenský přínos činil 983 tisíc korun.

Zlepšovatelské hnutí má v závodě již svoji dobrou tradici. V roce 1983 bylo podáno 63 zlepšovacích návrhů, na odměnách za zlepšovatelské hnutí bylo zaměstnancům vyplaceno 54 tisíc Kčs.

Největším problémem letos bylo zabezpečení dodávky páry a tepla vlastnímu provozu při havarii kotle, ke které došlo v dubnu 1983. Iniciativním přístupem řady pracovníků závodu se podařilo realizovat náhradní zdroj z přistavených dvou parních lokomotiv, čímž byla zajištěna i plynulá výroba v zimním období.

Závod dostal letos v rámci obnovy zařízení kolový soustruh na obrábění dvoukolí z Polské lidové republiky, jinak byl doplněn jeho strojní park jen běžnou obnovou základních výrobních prostředků.

NÁRODNÍ PODNIK VÝCHODOČESKÉ CHEMICKÉ ZÁVODY PARDUBICE,
Z Á V O D K O L Í N

Rok 1983 byl pro závod úspěšným. Pro zápis do kroniky

města Kolína zvláště rád vybírám v historii závodu až dosud ojedinělou akci, jejíž ukončení spadá do tohoto roku: technici kolínské Synthesie se podíleli na vybudování chemické továrny v Indii. Indové stavěli asi 15 km od města Surat závod na výrobu kyanovodíku, alkalických kyanidů a síranu amonného včetně úpravný odpadních vod. Naši technici jim poskytli pomoc, která spočívala ve vybudování závodu od projekční přípravy až do uvedení do provozu. Závod v indickém Suratu je plně automatizovaný. Kolínští odborníci odvedli opravdu vynikající práci.

V kolínském závodě Synthesia pracuje řada kolektivů nesoucích název Brigáda socialistické práce /BSP/. Jednou z nich je brigáda ve výrobě Retacelu, prostředku používaného v zemědělství. Brigáda v rámci svého závazku odzkoušela a vyrobila na své dosavadní aparatuře první množství nového přípravku Synstabil, který vznikl inovací výroby jako jeden z antiimportních přípravků. Synstabil je prostředek zabráňující zarůstání cukrovarnických odparek inkrustacemi. Zlepšuje tedy plynulost cukrovarnické kampaň, odpadají odstavy zařízení a čištění, což má vliv na úsporu energie. Ing. Václav Molcar ze Synthesie provedl laboratorní výzkum, byly připraveny první laboratorní vzorky, a tak se zrodil nový chemický přípravek Synstabil. Prvním zákazníkem výrobku po ověření ve Výzkumném ústavu cukrovarnickém v Praze Modřanech byl modřanský cukrovar, v roce 1983 byl již přípravek vyzkoušen v provozním měřítku v několika dalších cukrovarech.

V závěru roku 1983 bylo rozhodnuto o závažné změně

kolínského chemického podniku: byl vyčleněn z národního podniku Východočeských chemických závodů Synthesia Pardubice a institován jako samostatný národní podnik s názvem "Lučební závody, národní podnik Kolín". Nadřazeným jeho orgánem je Výrobně hospodářská jednotka /VHJ/ Lachema Brno, oborový podnik. Ředitelem nového kolínského národního podniku Lučební závody byl jmenován soudruh Jan Vavřín, diplomovaný technik.

TOVÁRNY STROJÍRENSKÉ TECHNIKY, koncernový podnik SPOJENÉ
ZÁVODY NA VÝROBU KARBORUNDA A ELEKTRITU, Z á v o d K o l í n

V kolínském závodě, kterému se říká zkráceně Karborundum Kolín, byl v roce 1983 zaveden na základě zvyšujících se požadavků na kvalitu brusných materiálů do výroby nový druh brusných kotoučů FLEX A 97 P. Jedná se o polokřehký kórund, který zaručuje svými lepšími parametry zvýšení broušicích vlastností kotoučů. Spolu s tímto druhem kotoučů byl zahájen vývoj a zkoušky nového druhu brusného papíru pro broušení dřeva s přetěrem fenolické pryskyřice a plnopryskyřičných pláten.

V rámci investiční činnosti byla v areálu závodu na Polepské ulici dokončena rekonstrukce výrobní haly pro výrobu FLEX kotoučů.

O B C H O D N Í T I S K Á R N Y K O L Í N / O T K /

Dne 13.května 1983 se sešli pracovníci národního podniku Obchodní tiskárny Kolín na slavnostní schůzi, aby převzali Rudý prapor ministerstva průmyslu ČSR a Českého výboru odborového svazu pracovníků chemického, sklářského, papírenského průmyslu a tisku, jako již ^{e!}dvětadvacáté vysoké uznání své dobré práce. Ředitel podniku OTK soudruh Dr. Miroslav Doskočil po převzetí Rudého praporu ve svém projevu uvedl, že podnik se přes značné potíže v materiálním technickém zásobování vyrovnal s uloženými úkoly ve výrobě, překročil plán o 23 % a do tržních fondů dodal zboží za 120 miliónů korun. Zásahu o to má socialistické soutěžení, do něhož je zapojeno 870 členů Brigád socialistické práce v podniku.

K O L Í N S K É C U K R O V A R Y , národní podnik Kolín

Ve čtvrtek dne 19.května 1983 se konala v Kulturním domě v Kolíně "Cukrovarnická konference 1983". Jednání se zúčastnilo 195 pracovníků z cukrovarnických podniků a závodů z celé Československé republiky, pracovníci výzkumných ústavů, vysokých škol a okresních zemědělských správ. Konference se zabývala otázkami pěstování cukrovky, ochrany skladované řepy a některými otázkami technologie vaření cukru, zejména automatizací provozů a zavádění mikropočítačů do řízení technologických postupů při výrobě cukru.

K průmyslovým podnikům našeho města můžeme přiřadit ještě OKRESNÍ STAVEBNÍ PODNIK V KOLÍNĚ. Jeho hlavním posláním je provádění oprav budov a staveb, bytového fondu a drobné investiční výstavby. V roce 1983 provedl podle dodavatelských smluv stavební práce za 65 786 000 Kčs, z toho za 40 840 000 Kčs oprav a za 22 855 000 Kčs investičních prací. V tomto roce pracovalo v podniku 566 pracovníků s průměrným měsíčním výdělkem 2 849,-Kčs, což je o 25,- Kčs více, než vloni.

V roce 1983 se věnoval Okresní stavební podnik v našem městě především modernizaci zastaralých bytů, jak o tom píše na jiném místě této kroniky.

O B C H O D   A   S L U Ž B Y

V popředí zájmů Městského národního výboru v Kolíně v tomto roce byla organizace, úroveň a sortiment služeb, poskytovaných obyvatelstvu. V závěru roku 1982 schválilo plenární zasedání Městského národního výboru důležitý dokument nazvaný "Program účinnějšího řízení a pružnějšího zabezpečování rozvoje placených a dalších služeb ve městě Kolíně do roku 1985" a podle něho se již od začátku letošního roku služby ve městě rozšiřovaly. Především byla reorganizována Drobná provozovna Městského národního výboru podle Zásad pro zřizování a činnost drobných provozoven národních výborů, schválených usnesením vlády České socialistické republiky čís. 340 ze dne 8. prosince 1982. Byl rozšířen sortiment služeb, které bude ny-

ní Drobná provozovna v Kolíně občanům poskytovat. Během roku se pak rozšířil sortiment poskytovaných služeb na tyto obory: zedník, tesař, lešenář, instalatér, topenář, klempíř, lakýrník, autolakýrník, autoklempíř, zámečnick, dlaždič, kopáč, kartáčník, obkladač, studnař, kovorytec, kožešník, elektrikář, knihař, švadlena, pletařka, brašnář, pokrývač, malíř, čalouník, truhlář, fotograf, šití ložního prádla, šití osobního prádla, výroba kapesníčků a stuh, výroba vrat, oprava jízdních kol a kočárků, oprava deštníků, oprava prádla, potahování knoflíků, čištění peří, vyvolávání filmů, svařování PVC, úklidové práce, broušení nožů a okružních pil, střežení parkoviště, prodej použitého zboží a prodej textilních zbytků.

Tyto služby vykonávají v Drobné provozovně pracovníci v tak zvaném "druhém pracovním poměru", to znamená, že v ~~trvale~~ pracovním poměru jsou zaměstnání u jiných zaměstnavatelů a práce pro Drobnou provozovnu vykonávají po své normální pracovní době v hlavním zaměstnání. Drobná provozovna však už letos připravila několik pracovních čtí ze svých stálých pracovníků.

Rozšíření služeb obyvatelstvu bylo provedeno podle příslušných předpisů také tou formou, že některým jednotlivcům byla se souhlasem jejich zaměstnavatele vydána Městským národním výborem povolení poskytovat občanům drobné služby, vykonávat některé řemeslné práce nebo zhotovovat drobné zakázky občanům a od nich přímo inkasovat i odměny a platy. Činnost těchto občanů je pod dozorem

Městského národního výboru a jejich příjmy z této činnosti jsou podrobeny dani z příjmu obyvatelstva. Tento způsob poskytování služeb obyvatelstvu je velmi pružný, rychlý a odstraňuje tak zvané "melouchaření", kdy řemeslníci vykonávají některé odborné práce pro občany bez jakékoli kontroly za vysoké odměny a bez řádného zdanění.

Rozvoj služeb, tolik žádoucí pro uspokojování potřeb obyvatelstva, má však i své stinné stránky. Brzy se totiž ukázalo, že někteří jedinci chtějí brzy zbohatnout a služby, opravy a zakázky pro občany předražují. Proto Ústřední výbor Komunistické strany Československa vydal dopis předsednictva ÚV KSČ k prohloubení účinnosti boje proti porušování zásad socialistické zákonnosti a disciplíny a vláda České socialistické republiky přijala usnesení číslo 13/1983 k problematice neoprávněného obohacování a účinnějšího postihu majetku a maj^etkového prospěchu z nepoctivých zdrojů. Tyto dokumenty projednala i rada Okresního národního výboru v Kolíně a rada Městského národního výboru a obě přijaly soubory opatření k nápravě a odstranění těchto nesocialistických jevů. V dokumentu rady Městského národního výboru, který rada přijala na svém zasedání dne 24. března 1983 a který nese název " Soubor opatření k předcházení neoprávněného obohacování a k zajištění účinnějšího postihu majetku a majetkového prospěchu z nepoctivých zdrojů", se klade důraz především na postih občanů, o nichž je známo, že jejich nákladný život zřejmě neodpovídá jejich zákonným příjmům, na postih občanů, kteří provozují výdělečnou činnost bez povolení, na postih

občanů, kteří na trzích prodávají bez povolení zemědělské produkty nebo upomínkové předměty, zpravidla kýchče, vyráběné také bez povolení, a na postih úplatkářství.

Tato opatření přišla včas, neboť veřejnost odsuzuje ty, kteří využívají nutných potřeb svých spoluobčanů ke svému rychlému zbohatnutí, požadují enormě vysoké částky za poskytnutí služby, provedení opravy či zakázky, vymáhají úplatky za poskytnutí služby ať už finanční či protislужbou, šidí své spoluobčany v obchodě na ceně, na váze či na jakosti zboží, nedostatkové zboží prodávají je svým známým opět za protislужbu v tak zvaném "podpultovém prodeji" apod.

Jednou z potřebných služeb jsou i dopravní služby. Pro mnoho občanů, zejména ve městě, bylo neřešitelným problémem zajistit někde dopravu stavebního nebo jiného materiálu, který potřebovali k opravám, vázlo i stěhování nábytku, na které se muselo čekat někdy i řadu měsíců, až kolínský podnik Československé automobilové dopravy/ČSAD/ stěhovací službu vůbec zrušil. Městský národní výbor projednal tuto záležitost s vedením ČSAD Kolín, které pak tuto službu opět zavedlo, a informoval obyvatele města, kde a jak si mají přepravu objednat. V hromadné městské autobusové dopravě poskytují nyní ČSAD všem občanům starším sedmdesáti let bezplatnou přepravu.

Další důležitou službu poskytuje občanům podnik sběrné suroviny, který navíc zachraňuje a získává pro naše národní hospodářství důležité suroviny. V roce 1983 vykoupily Sběrné suroviny v Kolíně 2 404 389 kilogramů starého papíru, 112 142 kilogramů starého textilu, 1 649 297 kilogramů železného šrotu, 225 620 kilogramů barevných kovů a 7 900 kilogramů skelných střepů. Plán sběru vysoko překročily u všech druhů surovin kromě železného šrotu, kterého vykoupily jen 97 % plánovaného množství.

Síť sběren ve městě i jejich pracovní doba nevyhovovala a byla příčinou mnoha stížností obyvatel. Proto Městský národní výbor projednal s podnikem Sběrné suroviny otevření sběren denně do 16 a ve čtvrtky do 18 hodin a střídavé otevření sběren i v sobotu dopoledne. Zajistil letos už i sběr starého skla zatím ve sběrně v Jateční ulici s tím, že v příštím roce bude rozšířen. Městský národní výbor také letos zadal zpracování koncepce rozmístění sběren ve městě, která bude v příštích letech realizována.

Ve dnech 15. a 16. dubna 1983 byla v celém městě Kolíně provedena každoroční akce jarního úklidu, sběr železného šrotu. Ve městě jsou určena složiště, kam mohou občané skládat staré nepotřebné železné předměty, v uvedených dnech, byla to sobota a neděle, byly také otevřeny všechny sběrné odpadových surovin ve městě. Podobná akce byla provedena i na podzim.

Důležitou službou je i zabezpečení obyvatelstva palivy a energií. Uhelné sklady Kolín dodaly v roce 1983 obyvatelstvu kolínského okresu a mimotržním odběratelům celkem 136 382 tun uhlí, briket a koksu, což je o 9 400 tun více, než vloni. Spotřebitelská poptávka obyvatel tak byla letos plně uspokojena a nakonec nabídka poptávku, a to dokonce i v druzích paliv dříve nedostatkových, jako jsou brikety naše nebo z dovozu z Německé demokratické republiky, převýšila.

Potřeby občanů uspokojují ve velké míře i kolínské trhy. Konají se na náměstí Obránců míru ve středu, v pátek a v sobotu a po přemístění dopravy z náměstí Obránců míru na náměstí Rudé armády se zde budou konat i nedělní trhy. Vedle toho se každou neděli konají trhy Svazu chovatelů drobného domácího zvířectva v restauraci Na rychtě. Trhy mají v Kolíně staletou tradici a v současné době zlepšují výrazně celkovou situaci obchodních služeb poskytovaných obyvatelstvu prodejem přebytků drobných pěstitelů a jednotných zemědělských družstev, zejména ovoce, zeleniny a brambor. Protože jsou trhy oblíbeny a plně své poslání, připravuje Městský národní výbor stavbu kryté tržnice v Císařovsi a Český svaz chovatelů už v loňském roce zahájil spolu s Městským národním výborem výstavbu objektu pro své trhy, které dosud koná v nedostačujícím již objektu Na rychtě; areál trhů se staví v Kolíně VI.

Vyvrcholením trhů je každoročně kolínský posvícenský jarmark, který se v Kolíně koná již od roku 1311 po-

dle privilegia krále Jana. Letos se konal v pondělí dne 29.srpna 1983. Poslední srpnové pondělí patřilo plně kolínskému posvícení. Do Kolína přijelo z okolí nejméně deset tisíc lidí. Jarmark byl také bohatší, než jiná léta, zasloužil se o to především obchodní dům "Racek" z Týnce nad Labem a další stánky spotřebního družstva Jednota. Pozornost si získal falšinetář, který vyhrával jako za starých dob; zejména mládež se zajímala o tento hudební nástroj dřívějších žebráků, který je dnes už jen v muzeích, starší si připomněli doby první republiky, kdy ubozí lidé, vesměs starší a invalidní, si vyhráváním na flašinet na nárožích ulic vyžebrávali na nejnuznější živobytí. Odpoledne pak hrála na náměstí oblíbená malá parta Městské hudby Františka Kmocha. U lázní na tak zvaném "škandálplaci" byly v provozu celý den houpačky, kolo-toče a jiné zábavní podniky, které už neodmyslitelně patří ke kolínskému posvícení. Počasí bylo pěkné, a tak se letošní kolínská "zlatá" opravdu vydařila.

Po dobrých zkušenostech jiných měst byly i v Kolíně letos uspořádány "Vánoční trhy". Měly být v pátek 16.prosince od 14 do 18 hodin a v sobotu 17.prosince 1983 od 8 do 12 hodin na náměstí Obránců míru. Trhy se však nevydařily, některé kolínské obchodní organizace odmítly účast a navíc v první den trhů bylo i špatné počasí a přišlo málo zájemců. Proto bylo rozhodnuto, druhého dne už ani trh nekonat. Po těchto zkušenostech se pro příští rok počítá s konáním trhů někde pod střechou, v sále některé restaurace nebo jinde.

V Kolíně je stálým problémem sjednotit prodejní doby v obchodech. Aby Městský národní výbor zamezil stížnostem občanů, projednal se všemi obchodními organizacemi jednotnou prodejní dobu v prodejnách nepotravinářského charakteru, která vešla v platnost dnem 15. ledna 1983. Po jednání s ředitelstvím Restaurací a jídelen stanovil i jednotnou provozní dobu v provozovnách pohostinství v Kolíně a v restauraci hotelu Savoy, Na sídlišti a Na Letné byly zrušeny uzavírací dny.

Podnik Restaurace a jídelny poskytuje pohostinské služby v Kolíně v širokém rozsahu a snaží se je stále zlepšovat. V roce 1983 dokončil rekonstrukci hotelu Savoy a do provozu opět uvedl jeho vinárnu "Split". Počátkem roku otevřel nový moderní bufet spojený s prodejem polotovarů na sídlišti v Kolíně II. Podnik Restaurací a jídelen splnil v roce 1983 všech osm ukazatelů rozhodných pro hodnocení hospodaření podniku a z toho plán maloobchodního obratu na 102,3 % a dosáhl celkové tržby ve výši 81,5 miliónů korun. Upravené vlastní výkony splnil na 105 % a hospodářský výsledek na 154 %. Velkou péčí věnoval podnik socialistické soutěži svých pracovníků. V roce 1983 v podniku soutěžilo sedm kolektivů Brigád socialistické práce s celkovým počtem 81 členů. Další dva kolektivy, které tvoří 23 členů, soutěžily o přiznání titulu Brigády socialistické práce. Z celkového počtu soutěžících obdrželo 28 pracovníků stříbrné a 30 pracovníků bronzové odznaky Brigád socialistické práce. V rámci družebních vztahů s okresem Rimavská Sobota ve Slovenské so-

cialistické republice se konal v září 1983 "Týden české kuchyně" v Rimavské Sobotě v hotelu "Tatra", kde se představili slovenské veřejnosti spolu s vlastní hudbou pracovníci hotelu Savoy Kolín, a v říjnu byl uspořádán v kolínském Savoy "Týden slovenské kuchyně", při němž výrobu jídel a obsluhu prováděli pracovníci podniku Reštaurácie Rimavská Sobota včetně cimbálové muziky. Obě akce se setkaly s velkým úspěchem jak společenským, tak i hospodářským. Dnem 1. července 1983 odešel do důchodu dosavadní ředitel podniku Restaurace a jídelny v Kolíně soudruh Josef Bárta a novým ředitelem byl jmenován dlouholetý pracovník podniku soudruh Josef Křička.

Ve městě došlo k několika změnám v umístění obchodních provozoven. Jedna z nich nastala dne 19. září 1983, kdy v obchodních místnostech uvolněných prodejnou nábytku Dřevozpracujícího družstva Český Brod, která se přestěhovala do nových místností v Pražské ulici, byla otevřena na rohu Pražské a Sokolské ulice reprezentační prodejna květin Jednotného zemědělského družstva Tuchoraz. Třebaže v Kolíně jsou jiné dvě prodejny květin již řadu let, jedna v Kouřimské ulici a druhá na Zálabí a vlastně i třetí u hřbitova, byl hned od začátku a stále je o novou prodejnu veliký zájem, protože je velmi pěkně upravena a zásobena velkým množstvím květin všeho druhu. Tyto obchodní místnosti byly původně nabídnuty podniku Oděvy Praha ke zřízení speciální prodejny pánských oděvů, ale podnik místnosti odmítl. Řešení se prodejnou květin bylo velmi zdařilé a šťastné.

Ve městě Kolíně stále chybí obchodní dům a jeho potřeba je stále více pociťována. Městský národní výbor musel vzít opět už po kolikáté na vědomí, že v této pětiletce se zase nezačne stavět obchodní dům na rohu ulic Pražské a Kouřimské, o kterém se s ministerstvem vnitřního obchodu jedná už asi od roku 1965 a stavební místo pro něho v samém středu města je stále rezervováno /zatím je na tom místě provizorní parkoviště/, a proto zahájil jednání s generálním ředitelstvím obchodních domů "Prior" v Bratislavě o stavbě jiného obchodního domu, který má být umístěn někde v Kolíně IV.

Také se v Kolíně mluví o speciálním potravinářském obchodě, který má otevřeno do pozdních večerních hodin, a proto se mu říká "večerka". V jiných, i menších městech, například v Jičíně, takový obchod už dávno mají, u nás ještě není, snad v příštím roce.

Z E M Ě D Ě L S T V Í

Kolínští zemědělci se ještě před koncem minulého roku sešli v Kulturním domě pracujících v Kolíně na celookresním aktivu, aby zhodnotili výsledky své práce za celý rok 1982 a uzavřeli socialistickou soutěž uplynulého roku. Ředitel Okresní zemědělské správy soudruh ing. Jan Jebavý označil ve své zprávě rok 1982 za klimaticky velice náročný, charakterizovaný nedostatkem vláhy, což způsobilo nedostatek objemových krmiv. Plán výroby nebyl splněn, ve výrobě obilovin bylo dosaženo jen 96,5 %, třebaže docílený hektarový výnos v pšenici za celý okres 4,65 tuny byl zatím nejvyšší za období socialistického zemědělství kolínského okresu. Přitom sedm podniků překonalo hranici pěti tun po hektaru: JZD Tuchoraz 5,74,

JZD Křechoř 5,56, JZD Malotice 5,23, JZD Červené Pečky 5,22 a další. Průměrný výnos cukrovky byl 36,2 tuny po hektaru při průměrné cukernatosti 16,26 %.

Plán živočišné výroby byl splněn na 97,4 %. Ve výrobě mléka dosáhly zemědělské podniky v průměru 3090 litrů od každé dojnice a nejlepší výsledky mělo JZD Bečváry 3700 litrů, JZD Malotice 3480 litrů, JZD Tismice 3400 litrů. V roce 1982 bylo ve státním nákupu vykoupeno na kolínském okrese 18 530 tun jatečných zvířat a drůbeže, čímž byl plán nákupu splněn na 100,9 %. Vepřové maso činí přes 55 % celkového nákupu, hovězí maso 37 % a drůbež 7 %, zbývající procento tvoří maso telecí a skopové. Celkově bylo vykoupeno 25 259 000 vajec, tj. 100,2 % plánu. Mléka bylo vykoupeno v roce 1982 celkem 53 667 000 litrů a plán byl splněn jen na 99,1 %. Drobní chovatelé dodali na státní nákup 30 tun jatečných ovcí a kolem jednoho miliónu kusů vajec.

Průměrný hektarový výnos kukuřice na siláž byl celookresně 36,2 tuny, ale v některých družstvech dosáhli podstatně vyšších výnosů, například v JZD Červené Pečky 45,7 tuny, v JZD Bečváry 45,5, JZD Malotice 42,6, JZD Stříbrná Skalice 44 tun. Špatná situace v roce 1982 byla u víceletých pácenin. Na jaře byla více než čtvrtina ploch zaorána pro špatný stav a celookresně bylo dosaženo v průměru jen 7,2 tuny sena po hektaru. I zde některá družstva dosáhla mnohem lepších výsledků, například JZD Cerhenice 11,7 tuny, JZD Tuchoraz 9,6^a / JZD Nučice 9 tun. U technické /Krmné/ cukrovky bylo dosaženo v průměru 6,2 tuny z hektaru.

Celookresní socialistická soutěž v zemědělství byla na tomto aktivu uzavřena vyhodnocením 54 podniků a jednotlivců.

Dne 24. února 1983 konal Společný zemědělský podnik pro živočišnou výrobu v Kolíně celopodnikovou výroční konferenci v Kulturním domě v Jestřábí Lhotě. Společný zemědělský podnik pro živočišnou výrobu v Kolíně je společným zařízením všech zemědělských podniků v okrese, družstev i státních statků. Hospodaří bez zemědělské půdy, má však k dispozici několik velkokapacitních moderních provozoven, v nichž se zabývá chovem vepřů a drůbeže. V roce 1982 dodal pro veřejné zásobování 24 a půl miliónů vajec, 245 tun jatečných kuřat, 243 tun jatečných krůt a 2315 tun vepřového masa. Průměrný stav nosnic v klecovém chovu se udržuje na sto tisících a pro jejich obměnu má Spolek k dispozici 58 tisíc kuřic. Na státní plán dodal podnik vloni 165 tisíc kuřecích brojlerů a 58 tisíc krůtích brojlerů. Ve výrobě vepřového masa dosáhl podnik vloni průměrného přírůstku 597 gramů na kus a den při průměrném chovu 14 500 prasat ve výkrmu. Ve vlastním chovu vyprodukoval 28 tisíc selat.

Začátek roku je každoročně vyhrazen sněmování družstevníků, na němž se bilancují výsledky uplynulého roku a přijímají se úkoly a plány pro nový hospodářský rok. Ve všech družstvech se konají výroční členské schůze, které mají vesměs slavnostní ráz a družstevníci na nich

uvítají i své vzácné hosty. Tak například členové JZD Rudý prapor Ovčáry uvítali na své výroční schůzi kandidáta předsednictva a tajemníka ÚV KSČ soudruha Jana Fojtíka, poslance Federálního schromáždění za kolínský okres.

Na pracovištích v jednotných zemědělských družstvech je v prvních měsících roku největší ruch v dílnách při opravách a údržbě zemědělské techniky a přípravě strojů na jarní polní práce. V první polovině března už pomalu začínají. Po kontrole ozimů, které poměrně dobře přezimovaly, se již vyjíždí do polí přihnojovat a podle potřeby se provádějí i chemické potříky proti škůdcům. Ozimy jsou v okrese zasety na ploše 17 346 hektarů, tj. 67 % celkové plochy obilovin. Z celkové plochy ozimů připadá 15 205 hektarů na pšenici. Jarní obiloviny budou zasety na ploše 8 300 hektarů, z toho na 7 800 hektarech bude zaseta jarní ječmen, na 200 hektarech jarní pšenice, na 300 hektarech oves. Proti loňskému roku je plocha, věnovaná letos pěstování obilovin větší o 2 668 hektarů.

Cukrovka bude letos zaseta na 6 600 hektarech, kukurice na 4 500 a víceletým pícninám je vyhraženo čtyři tisíce hektarů.

Přes nepříznivé počasí v měsíci březnu vyjeli již zemědělci kolínského okresu do polí k jarním pracem. Ke dni 28. března 1983 zaseli 3 960 hektarů jařin, což jest 49,1 % celého úkolu, přihnojili 9 200 hektarů ozimů, tj. 53 % celkové plochy. V některých zemědělských závodech začali již i se setím cukrovky, zatím oseli jen 38 hekta-

rů, na 33 hektarech zaseli cibuli a na 20 hektarech mák. Rané brambory jsou v zemi k tomuto dni na 152 hektarech, což je přibližně polovina celkové plánované plochy. Největším pěstitelem raných brambor v kolínském okrese je JZD Rudý prapor Ovčáry, který začal se sázbou raných brambor již 15. března. K sázení brambor používá desetiřádkového plošinového sázecího stroje vlastní konstrukce a výroby. Rané brambory pěstuje družstvo převážně ve střediscích Veltruby a Konárovice.

V loňském roce se začal propagovat tak zvaný smluvní výkrm domácích zvířat. V roce 1982 byly v celém okrese uzavřeny smlouvy organizací se soukromíky na výkrm 98 býků, 629 ovcí, 4 vepřů a 11 789 králíků. Po výkrmu vykoupili organizace od těchto soukromíků 65 býků o živé váze 37 867 kg, 7 vepřů o živé váze 781 kg, 632 ovcí o živé váze 28 344 kg a 10 467 králíků o celkové váze 29 663 kg. Zdá se, že se tento nový způsob pěstování hospodářského zvířectva a zásobování trhu masem s využitím výhodné spolupráce se soukromými chovateli osvědčil, protože se vloni zájem o tento způsob chovu zdvojnásobil proti předešlému roku.

Letošní senoseč začala nejméně o deset dní dříve, než v jiných letech. První začali letos sekat vojtěšku v JZD Mír Dolní Chvatliny, a to již 14. března. Porosty zelené hmoty na sušení jsou letos neobyčejně dobré. Aby byly využity pro senoseč co možno nejvíce i plochy nezemědělské

a těžké mechanizaci nepřístupné, vyhlásilo předsednictvo Okresního výboru Národní Fronty v Kolíně a rada Okresního národního výboru soutěž o nejlepší výsledky ve sklizni sena z těchto ploch.

Letos byla na našem okrese veliká úroda ovoce. Na začátku června již dozrávaly třešně, rybíz, angrešt a jahody a zemědělské závody, které toto ovoce pěstují ve velkém, nebyly s to vlastními silami zvládnout sklizeň, a proto se musely postarat o brigádnickou pomoc občanů, z velké části důchodců, kterou ale vcelku dobře platily. Také bylo využito česacích strojů, jako například v JZD Tuchořez česali kombajnem rybíz.

První polovina června - jarní polní práce běží naplno a již se začíná i sklízet vedle raného ovoce i rané brambory. Ty se vybírají zejména na polích JZD Ovčáry, Krakovany a Červené Pečky. V JZD Ovčáry začali se sklizní raných brambor 8. června 1983 na polích v Konárovicích a Sendražicích, letos o osm dní dříve, než v minulých letech. V prvních dnech sklizně vydala pole v průměru 55 metrických centů raných brambor z hektaru. Brambory se sklízí dvěma kombajny ve dvou směnách, ale i přesto je ještě nutná i ruční práce při sběru brambor. Ve středisku Veltruby pomáhalo při této práci 25 chlapců a dívek ze Středního odborného učiliště Tatra a 48 pracovníků z patronátního závodu Tatra Kolín, v Konárovicích na poli u Veletova pracovala brigáda 35 mužů z výcvikového střediska SNB Býchory.

Do lánů raných brambor vyjeli také družstevníci JZD Květ Červené Pečky ve středisku Starý Kolín. V JZD Červené Pečky je také již v plném proudu česání třešní.

Jednocení cukrovky se již blíží svému konci, v polovině června zbývá vyjednotit asi jen 200 hektarů. Také senoseč vstoupila již do poslední čtvrtiny, ke 13.červnu bylo sklizeno již 76 % víceletých pícnin, sklizeň luk a pastvin je hotova ze 70,4 %. O týden později již byl úkol splněn na 112 % a sklizeň provedena na 4 313 hektarech. V JZD Červené Pečky, Krakovany a Ovčáry již byly sklizeny rané brambory na 89 hektarech. Začala také sklizeň mrkve, zatím na dvou hektarech v JZD Červené Pečky a na třech hektarech v JZD Ovčáry. Pokračuje také sklizeň ovoce, JZD Červené Pečky dodalo již 175 tun třešní, Křechoř 10 a Státní statek Kolín 15 tun.

Začátek července byl ve znamení posledních příprav na žně obilovin. V celém okrese jsou obiloviny letos zasety na 26 505 hektarech půdy, což je více než polovina celé výměry orné půdy v okrese. Jako první v kolínském okrese i celém Středočeském kraji začali žně sekáním ozimého ječmene v JZD Vývoj Krakovany již 29.června 1983. Po Krakovanech pak v prvním červencovém týdnu vyjely kombajny do ozimého ječmene ve všech patnácti zemědělských podnicích, které pěstují ozimý ječmen. Do sklizně je zasazeno sedmdesát kombajnů. Zatím v prvním týdnu sklidily 1770 hektarů, což jsou tři čtvrtiny celého úkolu. Výnos je velmi dobrý, v JZD Bečváry sklidili v průměru 6,4 tuny z hektaru.

I v červenci pokračovala sklizeň sena z nezemědělských a těžké mechanizací nepřístupných ploch. Okresní správa silnic posekala trávu v silničních příkopech podél všech silnic první třídy a také již i u několika ostatních silnic. Používá k tomu motorové sekačky, nesené na traktoru a zvlášť uzpůsobené k sekání trávy v silničních příkopech. Okresní správa silnic vlastní také ovocné stromy podél silnic. Letos spojila sklizeň třešní se sklizní trávy, pronajímá zdarma úrodu na stromech občanům s tím, že musí současně pod nimi sklídit trávu, usušit a odevzdat. Ke dni 1.července 1983 bylo v okrese vykoupeno již 1 336 tun sena z nepřístupných ploch.

Okresní žňová komise se sešla 8.července 1983 ke své první schůzi. Konstatovala, že ke žňovým pracem mají zemědělské podniky okresu připraveno 320 kombajnů a dostanou ještě posilu dvaceti kombajnů z okresu Rimavská Sobota, kam odjelo již 19 kolínských strojů s osádkami a po dvanáctidenní výpomoci na polích družebního rimavsko-soboteckého okresu se vrátí a zasáhnou do sklizně v domovských družstvech. Našim zemědělcům budou jako každoročně pomáhat při sklizni nákladní auta kolínských průmyslových podniků a podniků pražského desátého obvodu. Ředitel Zemědělského zásobovacího a nákupního podniku /ZZN/ v Kolíně ujistil komisi o plné připravenosti zařízení podniku /sil a sušáren/ ke hladkému výkupu sklizeného obilí. I letos bude však nedostatek náhradních dílů pro opravy strojů. Žňová komise projednala také stav opatření k zajištění bezpečnosti práce při žních a

stav bezpečnostních opatření protipožární ochrany úrody.

Slunné počasí přeje letos zemědělcům již při zahájení žní, a tak co nejdříve budou moci vjet kombajny i do pšenice.

Kolem poloviny července byla sklizeň ozimého ječmene na Kolínsku již hotova. Červencová vedra a panující sucho způsobují, že obilí dozrává na velikých plochách nejdříve tam, kde dříve dozrávalo postupně. To vyžaduje veliké vypjetí práce lidí i strojů. Současně musí být zabezpečena i živočišná výroba, dokončuje se sklizeň sena z víceletých pícnin, do tempa se dostala i sklizeň ovoce, a tak je v zemědělských závodech třeba každé ruky, která chce poctivě pomoci. Pomáhají pracující z patronátních závodů, brigády socialistické práce, ale i pionýři a mládež z mezinárodních "Táborů práce a oddechu".

Pomoc zemědělství se projevuje i sklizní sena z nezemědělských a mechanizací nepřístupných ploch. Ke dni 15.července 1983 již bylo takového sena vykoupeno 1 794,2 tuny, což je 95,4 % z celkového plánovaného úkolu. Na tomto úseku zvláště obětavě pomáhají členové zájmových a společenských organizací Národní fronty, myslivci, rybáři, chovatelé i mládežníci.

Dne 2.srpna 1983 se snesl po dlouhé době tolik očekávaný déšť, který zmírnil panující vedra, přinesl polím vláhu, ale také zastavil sklizňový maratón. Do úterý 2.srpna 1983 bylo v kolínském okrese sklizeno obilí z plochy 21 643 hektarů, to je 84,8 % celkové plochy obilovin. V některých zemědělských závodech jsou však už k tomuto datu

úplně hotovi s letošní sklizní obilí, jako například v JZD Ovčáry, které mělo jako první v okrese již 28. července po žnících, dále v JZD Červené Pečky a Radovesnice. Po dokončení žní v těchto závodech se přesunula sklízecí technika do výše položených míst v okrese.

Třebaže ještě všechny zemědělské závody v okrese nejsou se sklizní hotovy, je již nejen splněn, ale i překročen plán státního nákupu obilí. Do úterý 2. srpna 1983 dodali pěstitelé všech 22 zemědělských podniků kolínského okresu 4 573 vagónů kvalitního zrna, čímž překročili plán státního nákupu o sto vagónů a plán splnili na 100,2 %.

Během letošních žní se přišli na kolínské zemědělce podívat vzácní hosté: federální ministr zemědělství a výživy soudruh ing. Miroslav Toman a ministr zemědělství a výživy vlády České socialistické republiky soudruh ing. Vladimír Třeška. Po besedě se stranickými a státními činiteli kolínského okresu na Okresním výboru KSČ si prohlédli žňová pole a pohovořili s pracovníky na kombajnech.

Po deštích na začátku srpna se žňové práce jen pomalu zase dostávaly do tempa. Kolem poloviny srpna bylo v okrese sklizeno 88,6 % všech ploch obilovin. Ke dni 12. srpna 1983 dokončily letošní žně další zemědělské závody: JZD K_ončice, Krakovany, Malotice, Křečhoř, Tismice, Velim a Vitice. Zaostává však úklid slámy z polí; ke dni 11. srpna 1983 byla sláma odvezena jen z 53 % sklizené plochy. V úklidu slámy je nejlepší JZD Červené Pečky, kde už sklídili slámu z 89 % ploch, nejhorší je Státní statek Kolín,

kde mají uklizenou slámu zatím jen na ploše nepřesahující 33 % sklizených ploch polí.

Kombajny, které již skončily práci na polích v Polabí, stěhují se do vyšších poloh kolínského okresu, kde jsou vždy žně o trochu později, a některé odjely již oplácet výpomoc, kterou nám ve žňové špičce poskytly jiné okresy Středočeského kraje.

Současně se žňovými pracemi probíhá soustavná a intenzivní sklizeň ovoce v rozlehlých družstevních sadech. V JZD Květ Červené Pečky sklízají broskve, kde dne 10. srpna 1983 jich dodalo družstvo již 30 tun a počítá, že letos sklídí celkem 80 tun broskví. Protože je po broskvích velká poptávka a pro družstvo je to výhodný artikl, chystají se v Červených Pečkách napřesrok vysadit broskvoně na dalších 14 hektarech intenzivních sadů.

Žně obilí v polovině srpna v podstatě již v celém kolínském okrese končí, ale na zemědělce čekají hned další jiné práce, kromě úklidu slámy to je setí strniskových směsek, sklizeň 600 hektarů bobů, 114 hektarů máku a 750 hektarů kukuřice na zrno.

Oficiálně dne 17. srpna 1983 obilní žně skutečně skončily na celém území kolínského okresu. Letošní sklizeň obilí začala dříve, než v jiných letech, a dříve také skončila. Proběhla bez rušivých jevů, počasí jí přálo. Výnosy jsou také vyšší, než dříve. Třináct zemědělských závodů v okrese překročilo hranici pěti tun zrna z hektaru, dva - JZD Cerhenice a JZD Tucharaz - dosáhly dokonce v průměru na celé družstvo více než šest tun zrna z hektaru. Při

sklizňovém finiši se opozdili zemědělci s úklidem slámy, ještě je na 6 500 hektarech polí. Byl jim proto stanoven termín - 28.srpna - do kdy musejí všecku slámu z polí uklidit. Zemědělce čeká nyní jako bezprostřední úkol dokončit podmínku na 12 387 hektarech a zasít strniskové směsky.

Stejně jako zemědělci na polích měli letos napilno ve žních i pracovníci závodu Zemědělské zásobování a nákup /ZZN/. Vykoupili, ošetřili a uskladnili v kolínských obilních silech 11600 vagónů zrní z letošní sklizně.

Žně skončily - a je tu doba podzimních polních prací a z nich nejdůležitější: sklizeň cukrovky. Letos je jí v kolínském okrese na 6 672 hektarech polí. Sklizená řepa se bude vozit do tří cukrovarů v okrese: cerhenického, ratbořského a českobrodského a na 17 filiálních meziskládek. Ve všech třech kolínských cukrovarech dohromady bude zpracovávat cukrovku na cukr 912 pracovníků, z toho hodně, většina, sezónních z řad důchodců. Ale než vyjedou zemědělci do cukrovky, musejí zvládnout ještě mnoho jiných sklizňových prací. V září letos sklízí především kukuřici na siláž. Mají ji zasetu na 3 989 hektarech a ke dni 19.září 1983 mají sklizeno již 2 327 hektarů, to je 53 %. Další úkol je podzimní orba k setí. Mají letos zorat celkem 18 555 hektarů a ke dni 19.září 1983 již zorali pole ve výměře 12 750 hektarů, to je 68,5 % úkolu. Začali i se setím ozimů, především ozimých směsek. A ovšem současně probíhá už i sklizeň brambor a dokončuje se sklizeň ovoce.

V pátek dne 16. září 1983 se sešel okresní aktiv zemědělců kolínského okresu, aby vyhodnotil výsledky letošní sklizně obilí. Obiloviny byly v letošním roce sklizeny z výměry 25 377 hektarů a celkem bylo sklizeno 129 133 tun zrní. Plán výroby obilí, stanovený na letošní rok, tak byl splněn na 105,9 %, své plány splnily všechny zemědělské závody v okrese a některé je i překročily. V okrese jako celku bylo letos dosaženo průměrného výnosu 5,08 tuny obilí z jednoho hektaru, což jest nejvyšší průměrný výnos v historii kolínského zemědělství vůbec. Přitom třináct zemědělských závodů ještě tuto hranici překročilo a dosáhlo ještě vyšších průměrných hektarových výnosů. Tímto výsledkem se zařadil kolínský okres na první místo mezi okresy Středočeského kraje.

Řepná sklizeň začala v některých zemědělských závodech již v posledních dnech měsíce září a plně se rozběhla na celém okrese 3. října 1983. Pro sklizení řepy jsou k dispozici tyto stroje: 46 kompletních šestiřádkových soupprav, dvě kombinované a 18 třířádkových. Plánuje se, že všechna řepa bude sklizena z polí v 25 pracovních dnech. Výnos se očekává nižší, než jiná léta, protože na jaře bylo nutno 1200 hektarů cukrovky zaorat a znovu osít, a na takových polích se již vysoký výnos nemůže očekávat. Sklízecí souprapy však nesklidí z polí všechnu řepu, mnoho bulev zůstane ležet za stroji, a ty se musejí ručně sbírat. Tady se uplatní zejména brigádnická pomoc našim zemědělcům a na takovou práci stačí i starší školní děti.

Aby na polích nezůstala ani jediná řepa, provádí se sběr i po přeorávce ploch po sklizené řepě. Okresní zemědělská správa v Kolíně vyhlásila soutěž ve sběru řepy po kombajnech a vyplácí sto korun za jednu tunu sesbíraných bulev.

Zemědělci již také začali s hlubokou podzimní orbou. Letos se má zorat v okrese 42 730 hektarů polí a k 30.září 1983 je zoráno již 8 182 hektarů.

Sklizeň cukrovky se pomalu rozebíhá, ke dni 7.října 1983 je sklizeno teprve 860 hektarů, i když je počasí příznivé. Protože se vyskytly při příjmu cukrovky v cukrovaroch i v práci laborantů nedostatky, musely být projednány na poradě okresní sklizňové komise za účasti ředitelů kolínských cukrovarů.

Sejí se již i ozimy, ozimá pšenice je ke dni 7.října 1983 zaseta již na 7 859 hektarech.

Na začátku měsíce října splnil celý okres Kolín dodávku brambor na státní plán a předpokládá se, že dodá navíc ještě deset vagónů.

Řepná kampaň se po počátečním váhání přece jen rozběhla na plné obrátky. Ke dni 21.října 1983 bylo sklizeno již na 70 % řepných polí. Napomáhá tomu také letošní velmi příznivé podzimní počasí. Proto byla také včas dokončena seťová orba a zasetí ozimé pšenice.

Vedle práce zemědělců v rostlinné výrobě ovšem po celý rok pokračovala i jejich činnost v živočišné výrobě.

Ve čtvrtek dne 27.října 1983 se dostavil na OV KSČ hrdina socialistické práce předseda Jednotného zeměděl-

ského družstva Svoboda Bečváry soudruh Josef Trmal, aby oznámil vedoucímu tajemníkovi OV KSČ soudruhu Josefu Říhovi, že pracující JZD Svoboda Bečváry, nositele Řádu práce, splnili toho dne celoroční úkol v dodávce mléka na státní nákup v množství 5 400 000 litrů. Dosáhli letos od jedné dojnice v průměru za celý rok 12,32 litrů mléka denně. A hned druhého dne, 28.října 1983, oznámil předseda JZD Vývoj Krakovany soudruh Vlastimil Burdážek, že jejich družstvo již také splnilo celoroční plán v dodávce mléka ve výši 1 750 000 litrů. Obě družstva dodala mléko z více než 95 % v první jakostní třídě.

V posledním týdnu října se dokončovala sklizeň cukrovky již na celém území okresu. Mezi prvními závody, které dokončily sklizeň cukrovky ještě před 28.říjnem 1983, byla JZD Červené Pečky, Krakovany, Křečhoř, Malotice, Radovesnice II., Velim a Bečváry, a také Státní statek Kolín. Zemědělci nepamatují, že by kdy jindy dříve byla tak brzy skončena řepná kampaň a za tak příznivého počasí.

Současně pokračovaly i ostatní podzimní polní práce v rychlém tempu. Ke dni 28.října 1983 byla seťová orba provedena na 103,7 %, setí ozimé pšenice na 103,5 % a zaorávka chlévské mrvy na 93,9 % plánovaných ploch.

Třebaže nejlepší družstvo okresu splnilo dodávku mléka již 27.října 1983, celý okres kolínský se vyrovnal se stanoveným úkolem ve výkupu mléka až o měsíc později, dne 26.listopadu 1983. Toho dne podal vedoucímu tajemníkovi

OV KSČ soudruhu Josefu Říhovi hlášení ředitel Okresní zemědělské správy v Kolíně soudruh ing. Jan Jebavý, v němž ohlásil, že celoroční úkol v dodávce mléka kolínského okresu za rok 1983 je splněn. Bylo dodáno 55 285 000 litrů mléka a každá dojnice v okrese dala letos v průměru 9,4 litru mléka denně. Do konce roku dodají zemědělské závody kolínského okresu na státní dodávku ještě 5 300 000 litrů mléka, čímž vyrovnají své dluhy v dodávce mléka z prvních dvou let této pětiletky, kdy státní plán neplnily.

Dne 29. prosince 1983 se konal aktiv zemědělců kolínského okresu, na kterém byly vyhodnoceny výsledky jejich činnosti za celý rok a nejlepší pracovníci v zemědělství byli po zásluze odměněni.

Rok 1983 se vyznačoval vcelku úspěšným plněním stěžejních výrobních i ekonomických ukazatelů zemědělské výroby. V rozhodující míře dosáhla většina zemědělských závodů potřebného nárůstu pro zajištění plánované reprodukce jednotlivých druhů výrob a upevnění i ve směru sociálního a kulturního rozvoje života lidí na vesnici.

Zemědělské závody v okrese, řízené Okresní zemědělskou správou v Kolíně, plánovaly na rok 1983 hrubou zemědělskou výrobu v objemu 1,064 miliardy korun. Ve skutečnosti dosáhly výše 1 065 244 000 Kčs a splnily tak plán na 100,1 %. Ve srovnání s rokem 1982 dosáhly nárůstu hrubé zemědělské produkce o 51 miliónů korun, to je o 5 %. Hlavní podíl na splnění a překročení plánu má vyšší pro-

dukce víceletých píceň, obilovin, mléka, masa a vajec. Na celkové hrubé zemědělské produkci se podílela jednotná zemědělská družstva hodnotou 845 067 000 Kčs, státní statky 148 689 000 Kčs a Společný zemědělský podnik pro živočišnou výrobu Kolín výrobou za 71 488 000 Kčs. Nejvyšší hrubé zemědělské produkce dosáhlo JZD Ovčáry výrobou za 78 145 000 Kčs, Státní statek Kolín 77 771 000 Kčs a JZD Tuchoraz 74 749 000 Kčs.

I když byl plán hrubé zemědělské produkce splněn a překročen vcelku za celý okres, zůstaly nadále rozdíly mezi rostlinou a živočišnou výrobou a plán v rostlinné výrobě byl splněn jen na 94,2 %. Celková hodnota hrubé zemědělské produkce v rostlinné výrobě činí 467 411 000 Kčs a tvoří 43,9 % celkové hrubé zemědělské produkce celého našeho socialistického zemědělství. Nesplnění plánu v rostlinné výrobě ovlivnila letos zejména cukrovka. Proti roku 1982 se rostlinná výroba zvýšila jen nepatrně o 1,5 %.

Plán živočišné výroby byl splněn na 105,2 % a její hodnota dosáhla letos výše 597 830 000 Kčs. Proti roku 1982 byla živočišná výroba zvýšena o 8 %.

Přestože rostlinná výroba jako celek byla letos opět nižší, než stanovil plán, bylo i zde dosaženo několika velmi pěkných dílčích úspěchů, a to zejména ve výnosu obilovin a víceletých píceň. První seč víceletých píceň proběhla v měsíci červnu za velmi teplého a suchého počasí, které se udrželo i v průběhu července. Suché klima ovlivnilo průběh sklizně obilovin a luštěnin i růst

a vývoj cukrovky, brambor a pícein. Nástup žňových prací a jejich průběh byl urychlen. Ozimé ječmeny byly sklizeny v první polovině července, v druhé začala sklizeň ostatních druhů obilovin. Obilí dozrávalo velmi rychle a na lehčích půdách i zasychalo, což se projevilo v nižší hmotnosti zrna. Žňové práce byly přerušeny počátkem srpna silným deštěm, místy i kroupami a prudkým větrem. Bylo zasaženo 20 % ploch ještě nesklizených a ztráty v těchto porostech byly vysoké. Ve většině zemědělských podniků byla sklizeň dokončena do poloviny srpna a i ostatní práce proběhly rychle.

Dosažený hektarový výnos 5,08 tun zrna je nejvyšší v historii okresu a v rámci Středočeského kraje se okres Kolín umístil na prvním místě. Výnosově byly opět nejlepší ozimé pšenice, kde bylo dosaženo průměrného hektarového výnosu 5,53 tun a ozimé ječmeny s výnosem 4,83 tun. Výnosy jařin byly nižší, ječmen jarní 4,42 tun, pšenice jarní 4,85 tun a oves 3,12 tun.

Zajímavé je srovnání průměrných výnosů vybraných plodin za poslední léta. Údaje jsou v tunách po hektaru:

P l o d i n a	1976- -1980	1981	1982	1983
Obiloviny celkem	4,36	4,03	4,65	5,08
Cukrovka	33,69	28,24	35,93	28,50
Jednoleté pícniny	26,06	26,23	29,76	27,42
Víceleté pícniny na orné půdě	7,40	7,44	7,10	9,20

V roce 1983 bylo zaseto 6 598 cukrovky. Úkolem bylo

stanoveno vyrobit celkem 259 tisíc tun bulev cukrovky při průměrném výnosu 40 tun z hektaru. Podmínky pro výrobu cukrovky však byly letos nepříznivé. Jarní práce při jejím pěstování začaly poměrně brzy, ale později se vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek zpozdily a osev se protáhl až do konce dubna. Po mírné zimě přežilo mnoho plevelů, chorob a škůdců, zejména výskyt dřepčίκů byl vysoký. Vrcházející porosty byly napadeny a největší škody byly způsobeny na plochách osetých jednoklíčkovým osivem. Prudké deště v průběhu května byly dalším nepříznivým činitelem pro vzešlé rostliny cukrovky. Mladé rostliny byly zejména na svažitéch pozemcích vyplavovány. Následně se při teplém počasí vytvořil na půdě silný škraloup, který způsobil další úhyn rostlinek řepy, vznikla tak zvaná spála. Úbytek jedinců řepy byl vysoký a v nejvíce postižených oblastech musely být celé plochy zaorány a znova osety. Celkově bylo zaoráno 1 201 hektar a znovu přese-to bylo 1 125 hektarů. Tyto plochy již nemohly poskytnout záruku dobrých výnosů. Nejvíce však utrpěly porosty cukrovky v letním období, kdy dostaly minimum vláhy. V červenci, v době největších požadavků cukrovky na vláhu, spadlo pouze 19 milimetrů srážek. Po vydatných dešťových srážkách v srpnu docházelo u cukrovky k tak zvané retrovegetaci, jejímž působením klesla v první polovině srpna digesce v průměru o 1,31 % a v polovině září se tato situace opakovala. Negativní vliv na přírůstky bulev i cukernatost mělo napadení některých ploch cukrovky padlím. To vše mělo nepříznivý vliv na celkový výnos cukrovky, bulev i chrás-

tu a snížena byla i sklizeň. Půda byla vyschlá a tvrdá a tím se značně zvýšily ztráty. Sklizeň cukrovky byla zahájena 3.října a ukončena 7.listopadu. Plán výroby cukrovky byl splněn jen na 72,7 % při průměrném hektarovém výnosu 28,5 tuny. Cukernatost bulev činila 15,12 % a do cukrovarů bylo dodáno 190 tisíc tun řepy.

Vliv suchého roku se prakticky projevil i na všech druzích pěstované zeleniny. Největší výpadek byl zaznamenán u cibule 3 035 tun a u zelí 2 126 tun. Vliv sucha zanechal nepříznivé výsledky jak na množství, tak i na kvalitě zeleniny. Špatná kvalita pak měla nepříznivý dopad i na zpeněžení tohoto druhu zeleniny. Pěstování zeleniny se dostává do značných problémů a zemědělské závody odmítají přebírat úkoly státního plánu. Důvod spočívá v nedostatku pracovních sil a vhodné mechanizace pro kultivaci, sklizeň a posklizňovou úpravu, a v důsledku nedostatku chemických přípravků. Pokud se tyto vstupy radikálně nezmění a nezlepší, pěstování a výroba zeleniny v okrese bude ohrožena.

Suché počasí v letních měsících letošního roku nepříznivě zasáhlo rovněž vegetační období ovocných stromů, nejvýrazněji v měsíci červenci, a způsobilo mnoho škod na úrodě. Škody však nezpůsobilo jen suché počasí v letních měsících, ale projevil se i nemoci zakozy, které měly ideální podmínky v teplém a vlhkém jaru. Odrůdy jablek, náchylné ke strupovitosti, při nedostatečném ošetření utrpěly na kvalitě i množství výnosů.

V roce 1983 se na polích okresu sklídilo 131 905 tun zrnin, z toho 130 638 tun obilovin, z nich 85 742 tun pšenice, 41 564 tun ječmene. Kromě toho se sklídilo 1 267 tun luštěnin. Ječmene bylo letos sklizeno méně než vloni, pšenice více. Cukrovky svezli letos z polí 190 179 tun, a to bylo o mnohem méně, než vloni, kdy sklídili 241 526 tun. Brambor bylo sklizeno 10 984 tun, a to je také méně, než vloni, i když raných brambor bylo sklizeno více, a to celkem 3 583 tun. Největšího nárůstu proti loňskému roku 1982 bylo dosaženo u sklizně víceletých pícnin na orné půdě, jichž bylo letos sklizeno 72 724 tun, vloni jen 44 909 tun. Jednoletých pícnin bylo sklizeno 183 161 tun, a to bylo proti loňsku o mnoho méně, vloni se sklídilo 246 455 tun. Z toho kukuřice bylo letos 147 151 tun, a té bylo proti loňsku také o mnoho méně. Z trvalých luk bylo sklizeno 7 628 tun sena, z pastvin 1 016 tun. Sklizeň olejnin dala letos 137 tun, ovoce 19 402 tuny a konzumní zeleniny 11 552 tuny.

Hektarové výnosy všech plodin byly v jednotlivých zemědělských závodech různé s dosti vysokými rozdíly, danými jednak zeměpisnou polohou, ale také jakostí práce zemědělských pracovníků a úrovní řízení. U obilovin bylo dosaženo v průměru na celém okrese, jak již bylo uvedeno, výnosu 5,08 tun po hektaru. Nejvyššího průměrného výnosu dosáhlo JZD Cerhenice, 6,05 t/ha, druhé bylo JZD Tuchoraz, 6,01 t/ha, třetí JZD Křečhoř, 5,80 t/ha. Nejnižší hektarový výnos obilnin měli v JZD Krakovany, 3,80 t/ha. Státní statek Kolín dosáhl na obilnách polích hektarového vý-

nosu 5,13 tun a tím se zařadil mezi 21 obilnářskými závody okresu na desáté místo a přesáhl i okresní průměr.

Průměrný hektarový výnos brambor byl letos v celém okrese 13,71 tun. Zde byly rozdíly v hektarových výnosech mezi jednotlivými zemědělskými závody zvlášť veliké. Nejlepší bylo JZD Tismice s průměrným výnosem 22,48 tun brambor po hektaru, nejhorší bylo JZD Velim s průměrným hektarovým výnosem 9 tun. Státní statek Kolín brambory nepěstoval.

Cukrovka dala letos v průměru na celý okres 28,50 tun po hektaru. Nejvyššího výnosu dosáhlo JZD Nučice, sklídilo průměrně 34,59 tun z každého hektaru, druhé bylo JZD Tismice s výnosem 33,41 t/ha a třetí JZD Bečváry s výnosem 33,13 t/ha. Nejnižší výnos mělo JZD Krakovany, jen 19,35 tun po hektaru. Státní statek Kolín se svým průměrným hektarovým výnosem 24,91 tun obsadil mezi 19 řepářskými závody okresu až 16 místo.

Situace v odvětví živočišné výroby byla opět letos příznivější, než v rostlinné výrobě. V produkci živočišných výrobků všechny zemědělské závody v okrese překročily plán výroby.

Podle výsledku soupisu hospodářských zvířat ke dni 31.prosince 1983 činily stavy skotu v podnicích socialistického sektoru 50 044 kusů, což je o 1 599 kusů méně, než vloni. Stavy krav jsou proti loňsku vyšší o 209 kusů a činí 19 264 kusů. V průběhu roku 1983 se narodilo 19 650 telat, z toho ztráty úhynem a porážkou telat do tří měsíců

po narození činily jen 845 kusů. Nejslabším článkem v chovu skotu zůstává nízká úroveň denních přírůstků skotu ve výkrmu. Z patnácti podniků, které dodávají žír skotu, pouze tři dosáhly denní přírůstky nad 700 gramů a devět podniků mělo průměrné denní přírůstky jen do 600 gramů. Nejvyššího celoročního průměru denního přírůstku 837 gramů dosáhli v JZD Tuchoraz, 784 g v JZD Velim a 730 g v JZD Ovčáry. Státní statek Kolín dosáhl průměrného denního přírůstku 552 gramy, což bylo hluboko pod okresním průměrem, a umístil se tak na předposledním místě.

K nejvýraznějšímu nárůstu užitkovosti ve srovnání s předchozími léty došlo u výroby mléka. Poprvé bylo v okrese vyrobeno za jeden rok 65 miliónů litrů mléka a plán výroby byl překročen o 6 690 000 litrů. Nejvyšší užitkovosti dojnic dosáhli v JZD Bečváry, a to v průměru 4 429 litrů mléka od jedné dojnice za rok. Nad čtyři tisíce litrů od jedné dojnice za rok dosáhli ještě v JZD Stříbrná Skalice, a to 4 325 litrů. Všechny zemědělské podniky v kolínském okrese měly letos průměrnou dojivost nad tři tisíce litrů, a to už je také úspěch. Státní statek Kolín dosáhl 3 029 litrů od jedné dojnice za rok a mezi 22 zemědělskými závody v okrese, které chovají dojnice, se umístil na předposledním místě. Průměrná dojivost všech zemědělských závodů v kolínském okrese dosáhla v letošním roce 3 414 litrů mléka od jedné dojnice za rok. Je tedy výsledek Státního statku Kolín hluboko pod okresním průměrem.

Stavy prasat k 31.12.1983 činily u socialistického sektoru 78 880 kusů a proti loňskému roku se zvýšily o

2 688 kusů; přesto nebylo dosaženo plánovaného počtu. Stavby prasnic se naopak snížily proti loňsku o 256 kusů a ke dni 31.12.1983 jich zemědělské závody okresu chovaly 6 572 kusy. Přestože stavy prasnic byly nižší, zlepšenou úrovní chovu se podařilo odchovat v roce 1983 celkem 115 988 selat, což je o 3 372 kusy více, než v roce 1982. Tohoto zvýšení bylo dosaženo především nízkým úhynem selat, který činil jen 4,7 %. I když se úroveň chovu selat zlepšila, nedosáhla ještě průměru kraje. Výroba prasat k jařečným účelům byla splněna a překročena. Ve výkrmu prasat bylo dosaženo průměrného denního přírůstku 612 gramů na kus a mezi výsledky u jednotlivých zemědělských závodů okresu byly opět značné rozdíly. Nejvyššího přírůstku dosáhli v JZD Kaňčice, a to 737 gramů, druzí v pořadí byli v JZD Třebovle se 643 gramy a třetí byl Státní statek Český Brod se 607 gramy. Státní statek Kolín dosáhl průměrného přírůstku na den a kus 594 gramy a mezi 22 zemědělskými závody kolínského okresu, které chovaly letos prasata na výkrm, se umístil na čtvrtém místě.

Také úkoly v chovu drůbeže a plán výroby vajec byly splněny, i když zde byly problémy se zdravotním stavem a kvalitou zástavového materiálu, a proto ke splnění plánu musely být zvýšeny stavy slepic, neboť jejich užitkovost neodpovídala požadované úrovni. Ke dni 31.12.1983 měly zemědělské závody socialistického sektoru v kolínském okrese ve stavu 317 807 kusů drůbeže, z toho 138 481 slepic, což je o 32 649 slepic více, než k 31.12.1982. Tyto slepice snesly 27 257 000 vajec, to je průměrná snáška

244,1 vejce na jednu nosnici za rok. Všecky slepice, chované v zemědělských závodech socialistického sektoru i soukromníky v kolínském okrese, snesly v roce 1983 dohromady 49 187 000 vajec, což jest průměrná snáška 226,6 vejce na jednu nosnici za rok.

Plán státního nákupu byl v roce 1983 v kolínském okrese splněn ve všech rozhodujících ukazatelích mimo cukrovku. Kolínské zemědělské socialistické podniky a jednotlivě hospodařící rolníci dodali na státní nákup: 45 040 tun obilovin, 3 862 tun brambor, 190 179 tun cukrovky, 6 877 tun ovoce, 9 096 tun zeleniny, 60 643 000 litrů mléka, 26 953 000 kusů vajec, 7 457 tun hovězího masa, 10 421 tun vepřového masa, 95 tun telecího masa, 45 tun skopového masa a 1 135 tun drůbežího masa.

V zemědělských závodech kolínského okresu pracovalo letos 8 215 evidenčních pracovníků a členů družstev včetně sezonních pracovníků, z toho bylo v jednotných zemědělských družstvech 6 827, na státních statcích 1 186 a ve Společném zemědělském podniku živočišné výroby 202. Počet pracovníků v zemědělství vcelku se proti roku 1982 snížil o 64 pracovníků. Všem pracujícím v zemědělství bylo v roce 1983 vyplaceno na mzdách a odměnách 253 301 000 Kčs, z toho v jednotných zemědělských družstvech 206 972 000 Kčs, na státních statcích 39 980 000 Kčs a ce SZPŽV 6 359 000 Kčs. Členové jednotných zemědělských družstev si vydělali v tomto roce průměrně měsíčně 2 526

KČS, pracovníci státních statků 2 809,- Kčs a pracovníci SZPŽV 2 623,- Kčs.

Ke kolínskému zemědělství patří ještě dva podniky: Agrostav Kolín a Zemědělské zásobování a nákup, koncernový podnik Praha, odštěpný závod Kolín.

Agrostav Kolín měl letos 311 pracovníků, vyplatil jim na mzdách 10 241 000 Kčs a průměrná měsíční mzda v tomto podniku činila 2 744,-- Kčs.

V odštěpném kolínském závodě koncernového podniku Zemědělské zásobování a nákup Praha byla v roce 1983 ukončena výstavba uvedením do plného provozu nového velkokapacitního sila na 50 000 tun zrní a nového moderního skladu pro skladování a prodej hospodářských potřeb. Ve východní části města Kolína tak vznikl moderní zemědělský závod, který výškovými budovami svých dvou obilních sil se stal dominantou siluety města Kolína. Závod převzal z letošní sklizně celkem 111 500 tun zrna, z toho sto tisíc tun z polí kolínského okresu, zbytek z Nymburska. Kvalita obilí zejména pšenic byla letos podle hodnocení závodu vynikající. Převážná část pšenic byla převzata do skladů v nejvyšší kvalitě o vysokém obsahu lepku. Horší jakost byla zaznamenána u sladařských ječmenů, kde klimatické podmínky, zejména sucho, značně ovlivnilo vyzrállost a velikost zrn. V roce 1983 dosáhl závod mimo jiné výroby 91 000 tun krmných směsí a prodal zemědělským podnikům za 96 miliónů hospodářských potřeb. V závodě pracovalo 414 zaměstnanců s průměrným výdělkem 2 590, Kčs za měsíc.

O letošních výsledcích práce našeho Státního statku Kolín jsem již hovořil na několika místech. Nakonec ještě několik údajů. Státní statek Kolín zahájil letos sklizeň obilovin dne 21.července 1983. Při žních mu pomáhaly kombajny z Kojčic, Prachatic a Sokolova a pracovní skupiny ze Slovenska. Celkem Státní statek Kolín sklídil letos na svých polích 13 131 tun obilovin.

Cukrovku sklízel letos Státní statek Kolín na rozloze 705 hektarů a při sklizni využíval pomoci národního podniku Kovošrot Praha, který mu zapůjčil pět nákladních aut s posádkami, a pomoci kolínské vojenské posádky, která zapůjčila osm nákladních aut, devět traktorů a poskytla brigádnickou pomoc vojáků. Ze svých polí svezl Státní statek Kolín 17 689 tun cukrovky a plán státního nákupu splnil jen na 56,3 %.

Z podzimních polních prací provedl Státní statek Kolín seťovou orbu na 1 558 hektarech polí, setí pšenice na stejné výměře a sklizeň kukuřice na 478 hektarech.

Dobrych výsledků letos dosáhl Státní statek Kolín ve výrobě mléka. Na státní nákup dodal 4 636 000 litrů a plán výkupu splnil na 107,8 %.

S T A T I S T I K A

Kapitola "Statistika" je v letošní kronice stručnějši, než v kronikách tří předcházejících let, protože průběžná statistická data jsem uvedl v různých jiných kapitolách, jako například o průmyslu, zemědělství, školství, kultuře aj.

Letos se mi dostala do rukou zajímavá demografická data o celém kolínském okrese a nebude jstě na závađu, když je zde uvedu ve srovnání se stejnými daty platnými pro město Kolín. Začnu rokem 1982. Za rok 1982 ubylo v kolínském okrese 486 obyvatel, ke konci roku měl okres celkem 96 236 obyvatel, z toho 49 851 žen. Během roku 1982 se v kolínském okrese narodilo 1 253 dětí, o 82 dětí mé-

ně, než v roce 1981, a o 489 dětí méně, než v roce 1974, kdy se v kolínském okrese narodilo dětí nejvíce. V roce 1982 zemřelo v okrese 1 522 osob. Ve srovnání s počtem narozených dětí vychází v roce 1982 přirozený úbytek 269 obyvatel. Celkový úbytek obyvatelstva ovlivnila také migrace; v roce 1982 se do okresu přistělovalo 1 569 osob, ale ve stejné době se jiných 1 786 vystěhovalo, takže i v migraci obyvatelstva vykazuje okres úbytek 217 osob.

Snižuje se nadále i počet sňatků. V roce 1982 bylo v celém okrese uzavřeno 665 sňatků, o 24 méně, než v roce 1981, a proti roku 1975 dokonce o 201 méně. Na sto uzavřených manželství bylo povoleno 30 rozvodů, i tady je vzestup proti roku 1981, kdy bylo rozvodů jen 27 na sto uzavřených manželství.

I pro naše město Kolín byl rok 1982 nepříznivý, po mnoha letech soustavných přírůstků zaznamenal poprvé úbytek obyvatel, a to hned o 103 osob. Ke dni 31. prosince 1982 měl Kolín 31 117 obyvatel, z toho 16 171 žen. V úbytku obyvatelstva se projevilo pronikavé snížení výstavby bytů v Kolíně v loňském roce.

Ani první čtvrtletí tohoto roku nepřineslo obrát k lepšímu, ubývání počtu obyvatel jak v okrese, tak i ve městě pokračovalo. Okres měl ke dni 31. března 1983 celkem 96 088 obyvatel, z toho 49 762 žen, město Kolín k témuž datu mělo 31 108 obyvatel, z toho 16 169 žen.

V prvním čtvrtletí roku 1983 se narodilo na území kolínského okresu 269 dětí, z toho 136 děvčat. V roce

1982 se ve stejném období narodilo o 45 dětí více. Od roku 1960 je letošní první čtvrtletí vůbec nejhudší, nejvíce dětí se zatím narodilo v prvním čtvrtletí roku 1976, celkem 438. V prvním čtvrtletí letošního roku zemřelo v kolínském okrese 438 osob, z toho 239 žen. Ve stejném období se do okresu přistěhovalo 346 osob, ale současně se jiných 314 z okresu vystěhovalo. Celkový úbytek obyvatel v prvním čtvrtletí 1983 činí 137 obyvatel. V okrese bylo v prvním čtvrtletí 1983 uzavřeno 137 sňatků, současně bylo povoleno 37 rozvodů.

Nepříznivý vývoj pokračoval i ve druhém čtvrtletí roku 1983, bilance za celé první pololetí je neradostná. Ke dni 30.června 1983 měl kolínský okres 96 046 obyvatel, z toho 49 691 žen, město Kolín mělo 31 078 obyvatel, z toho 16 144 žen. Za první pololetí letošního roku ubylo ve městě Kolíně 39 obyvatel a počet obyvatel okresu se za první pololetí 1983 snížil o 190. V okrese se letos za období prvního půl roku narodilo 606 dětí, to je o 63 dětí méně, než za první pololetí roku 1982. Za stejnou dobu ~~by~~ letos zemřelo 833 osob, a to je naopak o 22 osob více, než vloni. Do okresu se za první pololetí 1983 přistěhovalo 658 osob, vystěhovalo 610. V prvním pololetí bylo uzavřeno 337 sňatků a současně 92 manželství bylo rozvedeno. Proti prvnímu pololetí 1982 se letos zvýšila i kojenecká úmrtnost, to je počet úmrtí kojenců na tisíc narozených dětí; z indexu 12,00 v roce 1982 na index 14,9 v roce 1983. Naproti tomu novorozenecká úmrtnost se v prvním pololetí 1983 snížila na 1,6 z loňských 10,5. Také

rozvodový index /počet rozvodů na sto sňatků/ se proti prvnímu pololetí 1982 snížil z 28,3 na 27,3.

Také ve třetím čtvrtletí 1983 se situace nezlepšila. V okrese se narodilo za prvních devět měsíců letošního roku 937 dětí, to je od roku 1968 nejnižší počet. V porovnání se stejným obdobím minulého je to o 53 dětí méně. Za tři čtvrtletí zemřelo 1 210 osob, to je v porovnání se stejným obdobím posledních třiaadvaceti let druhý nejvyšší počet úmrtí; v roce 1978 za prvních devět měsíců roku zemřelo 1 267 osob, a největší přirozený úbytek obyvatel, kdy počet zemřelých byl o 273 vyšší, než počet narozených. Tento úbytek mimo jiné negativně ovlivňuje zvýšený potratový index, to je počet povolených potratů na sto narozených dětí, který činil v prvních devíti měsících letošního roku 63,7 a je po roce 1961 zatím nejvyšší.

Dalším negativním jevem je stěhování obyvatelstva z našeho okresu. Celkově se snížil stav obyvatelstva v kolínském okrese od počátku roku do konce září 1983 o 279 osob, takže ke dni 30.září 1983 mělo trvalý pobyt v okrese 95 946 obyvatel, z toho 49 662 žen.

V prvních třech čtvrtletích letošního roku bylo v okrese uzavřeno 512 sňatků, ale 155 manželství bylo rozvedeno. Rozvodový index se proti stejnému období minulého roku zvýšil z 26,6 na 30,3.

Město Kolín zaznamenalo v prvních třech čtvrtletích rovněž úbytek, a to 93 osob, takže ke dni 30.září 1983 mělo 31 031 obyvatel, z toho 16 143 žen.

Rok 1983 byl tedy rokem velikého úbytku obyvatelstva kolínského okresu i města Kolína. Za celý rok jich ubylo v okrese 488 a celý okres měl ke dni 31. prosince 1983 celkem 95 737 obyvatel, z toho 49 547 žen.

V tomto roce se narodilo v okrese 1 198 živých dětí, to je o 55 méně, než vloni, a proti roku 1974, kdy dosáhl počet narozených dětí maxima, je to méně o 544 dětí. Během roku 1983 zemřelo v okrese 1 631 osob, v porovnání s počtem živě narozených dětí to znamená přirozený úbytek obyvatelstva o 433 osob. Celkový úbytek obyvatelstva byl ovlivněn i migrací, do okresu se za celý rok přistěhovalo 1 479 osob, vystěhovalo 1 534, takže na tomto úseku utrpěl počet obyvatel okresu ztrátu 55 osob.

V roce 1983 bylo v kolínském okrese uzavřeno 709 sňatků, ale za stejnou dobu bylo 209 manželství rozvedeno, to je na sto svateb 32 rozvodů. Ve srovnání s rokem 1982 bylo letos o 44 sňatků a o 10 rozvodů více.

Město Kolín zaznamenalo snad poprvé od roku 1945, kdy se větší počet obyvatel odstěhoval do pohraničí, tak veliký úbytek obyvatelstva, a to za jeden rok 187 osob. K poslednímu dni roku 1983 bylo v Kolíně přihlášeno k pobytu 30 937 obyvatel, z toho 16 086 žen.

Jak jsem již uvedl, na poklesu počtu obyvatel jak okresu tak zejména města Kolína má svůj podíl radikálně snížená bytová výstavba v této pětiletce. V kolínském okrese bylo v roce 1983 předáno do užívání 366 nových

bytů, z toho ve městě Kolíně jen 36. Z celého Středočeského kraje bylo letos jen v okrese Rakovník, který je nejmenší, dokončeno méně bytů, než v okrese Kolín.

Městský národní výbor v Kolíně evidoval ke dni 31. prosince 1983 celkem 1 306 žádostí o přidělení bytů, což je o 79 více, než v roce 1982. Z toho počtů je 434 uchazečů o náhradní byt, 343 žádá o nový byt proto, že jim bylo zrušeno právo užívat dosavadní byt, a 91 žádostí bylo podáno z důvodu rozvodu manželství. Během roku 1983 byl v Kolíně přidělen byt 59 žadatelům, z toho bylo 27 bytů podnikových. Ke dni 31. prosince 1983 bylo ve městě 106 bytů neobydlených, vesměs v rodinných domcích.

Okresní bytový podnik v Kolíně měl na konci roku 1983 ve správě 4 219 bytů, z toho bylo v I. kategorii 49 % všech bytů, ve II. kategorii 26 %, ve III. kategorii 7 % a ve IV. kategorii 18 % bytů. Na opravy a údržbu tohoto bytového fondu vynaložil podnik letos 10 066 000 Kčs. Podnik měl 196 pracovníků s průměrným měsíčním výdělkem 2 415,- Kčs, což je o 68,- Kčs více, než vloni.

Dopravu, kromě závodové, obstarával v okrese podnik Československá automobilová doprava /ČSAD/. V roce 1983 přepravil v nákladní dopravě 3 881 000 tun zboží a v osobní dopravě 14,6 miliónů osob. Měl 960 zaměstnanců, z toho 329 řidičů nákladních a 129 řidičů osobní dopravy. Průměrný měsíční výdělek jednoho pracovníka v podniku byl letos 3 125,- Kčs.

Okresní správa spojů měla v provozu 8 824 hlavních a 7 636 vedlejších telefonních stanic. Ke konci roku 1983 evidovala v okrese 28 785 rozhlasových a 29 564 televizních povolení a 5 583 povolení rozhlasu po drátě se 12 232 reproduktory. Za jedno rozhlasové povolení se platí 10,-Kčs měsíčně a za televizní povolení 25,-Kčs měsíčně.

Služby obyvatelstvu v okrese poskytovaly především podniky místního průmyslu, technických služeb, drobné provozovny a družstva.

Okresní podnik místního průmyslu se sídlem v Českém Brodě vykázal v roce výkony za 106 413 000 Kčs, což bylo o 1 847 000 Kčs méně, než vloni. Měl 582 pracovníků s průměrnou měsíční mzdou 2 734,- Kčs.

Okresní podnik služeb v Kolíně dosáhl výkonů v hodnotě 60 657 000 Kčs; proti roku 1982 byly tyto výkony o 1 443 000 Kčs nižší. V prádelnách Okresního podniku služeb bylo za celý rok vypráno 566 tun prádla a v čistírnách vyčištěno 232 tun šatstva. Podnik měl 660 zaměstnanců s průměrným měsíčním výdělkem 2 279,- Kčs.

Zařízení národních výborů pro veřejně prospěšné služby /technické služby/, která poskytovala obyvatelstvu placené i neplacené služby v 21 obcích okresu, měla celkem 224 pracovníků s průměrnou měsíční mzdou 2 214,-Kčs.

Jejich celkový výkon činil 6 082 000 Kčs a byl proti minulému roku vyšší o 1 074 000 Kčs. Nejvyšší podíl z těchto výkonů připadá na odvážení odpadků /28,4 %/.

Drobné provozovny národních výborů provozovaly činnost ve dvaceti obcích okresu. Jejich celkové tržby činily 9 001 000 Kčs. Proti roku 1982 se tržby zvýšily o 1 655 000 Kčs. Ke konci roku měly provozovny 122 pracovníků, z toho bylo 93 stálých pracovníků, jejichž zaměstnání v drobných provozovnách bylo hlavním nebo jediným zaměstnáním; ostatní pracovníci pracovali v drobných provozovnách v druhém pracovním poměru po pracovní době ve svém hlavním zaměstnání.

Výrobní družstva, pracující v okrese, dosáhla letos výkonů za 85 216 000 Kčs, z toho 35 783 000 Kčs bylo tržeb od obyvatelstva, a na vnitřní trh dodala zboží v hodnotě 27 498 000 Kčs. Průměrná měsíční mzda jednoho pracovníka ve výrobních družstvech činila 2 617,- Kčs. Největším z výrobních družstev je družstvo Kolínská nástrojárna, které má 256 pracovníků a vykázalo letos výkonů za 32 069 000 Kčs.

Dnešní životní úroveň našich obyvatel snad nejlépe ukazuje objem nákupů v obchodní síti a úhrn peněžních příjmů a výdajů obyvatelstva.

V hlavních obchodních systémech kolínského okresu bylo v roce 1983 nakoupeno zboží a potravin za celkovou

částku 1 409 441 000 Kčs, to je o 2,4 % více, než vloni.

Jednotlivé obchodní organizace utržily v roce 1983 tyto

částky: Potraviny	352 265 000 Kčs
Oděvy	34 018 000 Kčs
Textil	84 847 000 Kčs
Domácí potřeby	112 375 000 Kčs
Drobné zboží	66 454 000 Kčs
Obuv	33 925 000 Kčs
Zelenina	25 656 000 Kčs
Nábytek	30 054 000 Kčs
Klenoty	27 384 000 Kčs
Jednota, spotř.druž.	530 055 000 Kčs
Restaurace a jídelny	81 418 000 Kčs
Uhelné sklady	30 990 000 Kčs

Ve vztahu obyvatelstva k trhu nedocházelo v průběhu roku 1983 k mimořádným výkyvům. Spotřebitelská poptávka nepřesáhla obvyklý rámec a byla v základních druzích zboží uspokojována. Platí to zejména o trhu potravin. Pokud jde o oblast průmyslového zboží, byla situace v roce 1983 ve srovnání s rokem 1982 příznivější, což se projevilo jednak v růstu maloobchodního obrátu jednak v předstihu prodeje průmyslového zboží před prodejem potravin. Zlepšila se i struktura nabídky vzhledem ke zvýšeným dodávkám některých nedostatkových druhů zboží.

V některých druzích zboží a potravin, v jejich spotřebě, dosáhli však obyvatelé kolínského okresu nežádoucích rekordů. Tak například v roce 1983 si v prodejnách tabáku a potravin koupili 70 miliónů cigaret a zaplatili

za ně více než 25 miliónů korun. Letos nakoupili o tři milióny více cigaret, než v roce 1982. Nespletl jsem se, když jsem uvedl, že cigarety na-koupili v prodejnách tabáku, ale i potravin. U nás totiž, třebaže je nad veškerou pochybnost dokázána škodlivost kouření, není potlačováno, ale naopak podporováno tím, že se cigarety prodávají i v prodejnách potravin. Podobně tomu je s kávou, té si obyvatelé kolínského okresu koupili za rok 1983 celých 69 tun, o čtyři tuny více, než vloni, a zaplatili za ni 17 miliónů korun. I ve spotřebě piva byli letos obyvatelé našeho okresu přeborníky, vypili ho sedmnáct a půl hektolitrů a stálo je to téměř devět miliónů korun, i když toho piva vypili jen o 368 hektolitrů více, než v roce 1982.

V průběhu roku 1983 činily příjmy obyvatelstva kolínského okresu v hotovosti 1 803 600 000 Kčs, z toho dostali vyplaceno na mzdách 986 100 000 Kčs, na odměnách členů jednotných zemědělských družstev 170 800 000 Kčs, na sociálních dávkách 472 400 000 Kčs a zbytek na jiných druzích příjmů. Celkem činily příjmy obyvatelstva letos o 12 miliónů korun více, než vloni. Za stejnou dobu utratilo obyvatelstvo kolínského okresu 1 813 700 000 Kčs, z toho v maloobchodu 1 444 700 000 Kčs a za služby 207 100 000 Kčs. Výdaje obyvatelstva byly proti roku 1982 vyšší o 18 300 000 Kčs.

Obyvatelstvo kolínského okresu mělo koncem roku 1983 uloženo na vkladních knížkách u České státní spoři-

telny v Kolíně 1 408 500 000 Kčs, během roku si uložilo 396 091 000 Kčs a vybralo 351 005 000 Kčs. Na jednoho obyvatele /včetně nemluvňat/ připadá letos průměrný vklad 14 665 Kčs a je o 821 Kčs vyšší, než vloni.

Zvýšení výběrů z vkladů /proti roku 1982 o 10,7 %/ ovlivnila především vyšší poptávka po osobních automobilech, která však nebyla zcela uspokojena. Přesto v roce 1983 vyplatila spořitelna z vkladů občanů na nákup 461 osobních aut částku 25 978 000 Kčs, zatímco v roce 1982 bylo na nákup 299 aut vyzvednuto z vkladů jen 15 918 000 Kčs.

Po celý rok se projevoval zvýšený sklon obyvatelstva ke spoření a dosažený vkladový přírůstek v roce 1983 je jeden z nejvyšších za poslední léta.

Podle stavu ke dni 31.12.1983 poskytovala Česká státní spořitelna v Kolíně obyvatelům okresu půjčky ve celkové částce 186 699 000 Kčs, na jednoho obyvatele okresu tak připadala průměrná částka půjčky ve výši 1 944 Kčs. Nejvíce peněz si občané vypůjčili na bytovou výstavbu /85 miliónů Kčs/ a na novomanželských půjčkách /58 mil./.

V roce 1983 bylo v kolínském okrese 23 974 důchodců vyplacena na důchodech velková částka 343 959 000 Kčs. Vedle toho bylo obyvatelům okresu vyplaceno na nemocenských dávkách 27 115 000, na přídavcích na děti 54 817 000 Kčs, na podporách v mateřství 6 364 000 Kčs, na mateřských příspěvcích 4 825 000 Kčs, na podporách při narození dítěte 1 593 000 Kčs a na podporách při ošetřování člena rodiny 2 452 000 Kčs.

Nemocenské dávky pobírali občané, kteří nepracovali pro nemoc nebo úraz, a výše dávek činila první tři dny 70 % a po ostatní dny nemoci 90 % jejich průměrného výdělku. V roce bylo hlášeno 36 245 případů pracovní neschopnosti, při nichž pracovníci prostonali 615 336 pracovních dnů. V každý den tohoto roku nepracovalo pro nemoc nebo úraz v průměru 1 686 pracovníků a 293 členů jednotných zemědělských družstev.

O nemocné pečuje v okrese rozvětvená síť zdravotnických zařízení. Koncem roku 1983 bylo v okrese dvanáct obvodních územních a jedenáct závodních zdravotnických středisek, pět lékařských stanic obvodních a pět závodních, 23 dětských poraden, dvě polikliniky /v Kolíně a v Českém Brodě / a dvě nemocnice, v Kolíně se 707 lůžky a v Českém Brodě se 321 lůžky, jedna hygienická stanice, pět lékáren, 14 výdejen léků a jedna výdejna zdravotnických potřeb. Vedle toho je v Kolíně Kojenecký ústav pro 50 dětí, v okrese šest domovů důchodců se 465 místy a dva speciální ústavy sociální péče pro 54 dospělých a 45 dětí. Do obou nemocnic bylo letos za celý rok přijato 25 567 pacientů a bylo jim poskytnuto 313 370 ošetrovacích dnů.

V kolínském okrese připadá 367 obyvatel na jednoho lékaře /v roce 1961 to bylo ještě 705/.

Na území celého kolínského okresu byla v roce 1983 realizována výstavba investic za 592 371 000 Kčs, při tom bylo provedeno stavebních prací za 317 907 000 Kčs.

V našem městě Kolíně byly z investičních celků s rozpočtovými náklady nad dva milióny korun dokončeny letos tyto akce: Stavba "Ochrana podzemních vod" v podniku Koramo Kolín v celkové hodnotě 55 491 Kčs /zahájena v dubnu 1981, dokončena v říjnu 1983/, výstavba sila na sojové boby v závodě Soja Kolín v hodnotě 4 867 000 Kčs /zahájena v prosinci 1981, dokončena v prosinci 1983/, X. etapa sídliště v celkové hodnotě 31 808 000 Kčs /zahájena v listopadu 1977, dokončena v září 1983/, výstavba 36 bytových jednotek při zahuštění sídliště v hodnotě 7 136 000 Kčs /zahájena v prosinci 1981, dokončena v prosinci 1983/ a II. etapa dostřešení zimního stadiónu v hodnotě 5 997 000 Kčs /zahájena v prosinci 1980, dokončena v červnu 1983/. Rozestavěny jsou ke konci letošního roku v Kolíně tyto velké stavby: rozšíření výrobní haly v Tesle Kolín v celkové hodnotě 37 999 000 Kčs /zahájeno v září 1983, dokončení plánováno v říjnu 1985/, instalace kotle v zálabské elektrárně v hodnotě 29 973 000 Kčs /zahájena v prosinci 1980, dokončení plánováno v květnu 1984/, intenzifikace výroby fenylchlorsilanu v Lučebních závodech v hodnotě 27 119 000 Kčs /zahájena v prosinci 1982, dokončení plánováno v prosinci 1984/, ubytovna v Kolíně v hodnotě 6 246 000 /zahájena v září 1983, dokončení plánováno v srpnu 1984/, dostavba droždárny v celkové hodnotě 75 498 000 Kčs, zahájena v prosinci 1979, dokončení plánováno v dubnu 1984/ a XI. etapa sídliště v celkové hodnotě 124 331 000 Kčs, z níž zbývá ještě dostavět investice za 24 378 000 Kčs /zahájena v dubnu 1978, dokončení plánováno v listopadu 1986/.

R Ů Z N Ě   Z A J Í M A V O S T I   A   U D Á L O S T I

V roce 1983 se v Kolíně, jako ostatně každoročně, událo mnoho zajímavých příhod a událostí, které zde všechny nemohu uvést a o všech jsem se ani nedověděl. Všechno, co jsem na vlastní oči viděl, co jsem se dověděl, co jsem vyčetl z nejrůznějších zpráv a sdělení, jsem napsal v kapitolách této kroniky. Zbylo ještě několik zajímavostí a událostí, které se mi do žádné kapitoly nehodily, a proto je uvádím zde.

Na jeden den se opět po mnoha letech klidu obnovil přívoz z Kmochova ostrova na Zálabí. V sobotu dne 26. března 1983, když byl dopoledne od 8 do 12,30 hodin uzavřen silniční most přes Labe pro veškerou dopravu i chodce, protože se na něm prováděla statická měření,

obnovili členové kolínského Svazu pro spolupráci s armádou provoz přívozu. Převezli celkem 878 osob, 8 dětských kočárků a 20 jízdních kol.

Dne 6. dubna 1983 byla uzavřena benzínová čerpací stanice v Kolíně II, Pražské ulici. Rekonstrukce a stavební práce na ní trvaly do poloviny roku.

Ve dnech 11. až 19. dubna 1983 se konala v Kolíně školení v rámci přípravy obyvatelstva k civilní obraně. Na devíti místech ve městě se konalo dvanáct vojensko politických přednášek na téma "Podíl občanů na zdokonalování civilní obrany a upevňování obranyschopnosti ČSSR". Přednášky přednesli lektori Socialistické akademie v Kolíně. Školení bylo určeno jen pro nepracující důchodce a ženy v domácnosti; zaměstnaní muži i ženy jsou školeny ve svých závodech, podnicích a ústavech, kde pracují.

V říjnu letošního roku začala oprava druhé budovy Okresního národního výboru v Kolíně na náměstí Obránců míru. Budova dostala novou měděnou střechu, nová okna a novou fasádu. Oprava trvala do konce dubna 1984.

Počasí bylo v letošním roce dosti vrtkavé. Zima na začátku roku byla vcelku dosti mírná, ale dlouhá, ještě v polou května se muselo v bytech topit, pak přišlo suché a teplé léto i podzim, které přály žňovým i podzimním polním pracem zemědělců jako v málokterý jiný rok.

Na začátku roku byla zima bez sněhu a opravdový sníh začal padat až 9. února 1983 a ve dvou dnech ho napadlo asi 25 centimetrů; zůstal ležet až do začátku března. Byl to nebyvalý zjev pro naše město Kolín, v posledních letech byl většinou bez sněhu. Čistě bílé celé město a na chodnících hromady odklizeného sněhu, to zde už dlouho nebylo. Ve městě byl ovšem nejdříve krásně bílý sníh, všecko jako pocukrované, na větvích stromů v parcích třpytivé krajkoví, ale zakrátko plno marastu na vozovkách a chodnících a pak ledovka.

Již několik let přezimují na Labi v Kolíně hejna labutí. Dříve byla labuť v Kolíně neznámým ptákem, teď jich máme každoročně v zimě na hladině Labe mezi ostrovem a zálabským břehem na sta, menší hejno se drží i na labském rameni u zastávky pod lávkou z města na ostrov. Lidé je chodí krmit a labutě si na to rychle zvykly. Je zajímavé je pozorovat. Když se objeví někdo s rohlíkem nebo houskou na zálabském břehu, připluje celé hejno k němu, odevšad připlouvají jako malé parníky s vysokým ladně ohnutým komínem. A když pak se zase někdo objeví na druhém břehu, stačí tam jen chvíli postát, dá se hned celé stohlavé hejno na cestu přes Labe k ostrovu.

Za několik dní pobytu v Kolíně už labutě nejsou sněhobílé, ale žlutavě špinavé od naší fenolové vody v Labi. Labutě jsou i na rybníku v Pekle. Na jaře všechny neodlétají, některé páry se zde už usadily napevno po celý rok.

V úterý dne 2. srpna 1983 se přihnala v nočních hodinách nad území kolínského okresu i města větrná bouře,

po níž následovaly vydatné deště. Vláhý, kterou deště přinesly, bylo už opravdu zapotřebí, po dlouhé řadě parných suchých dnů byla již pole vyschlá a čekala vodu. Větrná bouře však způsobila mnoho škod, polámala stromoví, poškodila telefonní a elektrická vedení, roznesla slámu po polích, sklátila zralé ovoce.

První sníh nové zimy 1983/84 začal padat v úterý dne 15. listopadu 1983 ve 13 hodin. Všude bílo. Padal až do setmění, přes noc zůstal ležet, ale dopoledne příštího dne již roztál a zůstalo po něm jen trochu vody a bláta.

Počasí v první polovině prosince letošního roku slibovalo bílé vánoce, které v posledních letech byly v Kolíně opravdu vzácné. Ale kolem 20. prosince se začalo oteplovat, sníh sešel i z těch nejstinnějších míst a na štědrý den i trochu sprchlo. Na první vánoční svátek před svítáním svítila na čisté obloze jitřenka jako nejjasnější hvězda ^{ranný} ~~ráno~~ oblohy a den se rodil krásným slunečným ránem. Dopoledne svítilo sluníčko jako na jaře a teploměr vystoupil na plus třináct a půl stupně Celsia. Letošní 25. prosinec byl nejteplejším dvacátým pátým prosincem v posledních dvou stoletích.

Pracovníci kolínských pekáren upekli k letošním vánocům devatenáct tisíc vánoček a spotřebovali na ně 900 kilogramů hrozinek, 340 kilogramů mandlí a 1 100 kilogramů másla.

Kolínský závod Československé automobilové dopravy /SAD/ má "Klub milionářů", v němž jsou členy řidiči, kteří ujeli milión i více kilometrů bez nehody. Ke dni 31. prosince 1983 má klub 76 členů, z toho 28 řidičů už ujelelo jeden a čtvrt miliónu, 7 řidičů jeden a půl miliónu a jeden řidič dokonce jeden a třičtvrtě miliónu kilometrů bez nehody.

Za zásluhy, dosažené v roce 1982, byl kolínskému Okresnímu ústavu národního zdraví /OÚNZ/ propůjčen Rudý prapor vlády České socialistické republiky a Českého výboru odborového svazu pracovníků ve zdravotnictví. Prapor převzali pracovníci OÚNZ z rukou náměstka ministra ing. Vladimíra Holáta a předsedkyně Českého výboru odborového svazu Jany Čepelkové za přítomnosti vedoucích představitelů stranických a státních orgánů okresu a města.

Okresní ústav národního zdraví v Kolíně je nositelem státního vyznamenání "Za zásluhy o výstavbu", čestného titulu "Ústav VIII. všeodborového sjezdu" a Rudý prapor ministerstva zdravotnictví a Českého výboru odborového svazu mu byl propůjčen již jednou v roce 1978.

Od 1. dubna 1983 byla rozšířena léčebna kolínské nemocnice pro dlouhodobě nemocné staré pacienty z dosavadního počtu třiceti lůžek na šedesát. Tato další lůžková kapacita byla získána adaptací bývalého kožního pavilónu. Kolektiv této léčebny v čele se svým primáre MUDr. Janem Krejčím se podílel brigádnickou prací na dokončování přestavby a zejména při závěrečných úklidových pracích odpracoval pět set brigádnických hodin.

V roce 1983 došlo v některých kolínských podnicích, závodech a ústavech ke změnám ve vedoucích funkcích. O některých jsem již v kronice mluvil, ještě dvě mi zůstaly do této kapitoly:

Ve Frigeře nastoupil na začátku roku po dosavadním řediteli Josefu Oktábcovi do funkce podnikového ředitele ing. Ivan Zahradka. Soudruh Oktábec odešel do důchodu.

Dosavadní ředitel Krajské pobočky České státní spořitelny v Kolíně soudruh Jindřich Černík odešel do důchodu a na jeho místo byla počátkem roku jmenována jeho dosavadní zástupkyně soudružka Božena Kohoutová.

J M E N N Ý   R E J S T Ř Í K

A

- Adámek Miloslav - 38
Acharđ Marcel - 217, 220
Andropov Jurij - 9, 11, 21, 22, 23, 24, 26
Andrš Václav - 342
Arafet Jásir - 17
Audolenská Věra - 219, 220

B

- Bach Hermann - 182
Balák Jaroslav - 293
Bartůňková Dana - 219, 220, 221
Bednář Jan - 349
Bechyňová Jarmila - 292

Bejček Alois - 281
Beran Jiří - 40
Beranová Blanka - 189
Berman Jarel - 292
Bíma Vitalij - 189
Bisinger Zdeněk - 208
Biško Jiří - 29
Blahovec Kamil - 258
Blachut Beno - 292
Blažková Věkoslava - 291
Blechová Lenka - 205
Blodek Vilém - 256, 265
Boháč Ladislav - 292
Botvin Alexander - 31, 50
Bozděch Emanuel - 290
Brabec Jiří - 37
Brejšl Josef V. - 251, 261
Brož Jiří - 218, 219, 220
Bruner Karel - 349
Erzková Tereza - 293
Brzobohatý Radoslav - 177
Břečková Jaroslava - 38
Březina Josef - 287
Bubník Gustav - 220, 221
Budil Vendelín - 252
Bukovčan Ivan - 259
Eukovský Bohumil - 220
Bulíček Josef - 38
Buňka Jaroslav - 37
Burdáček Vlastimil - 384
Bureš Vlastimil - 209
Burian Emil - 292
Burian Emil František - 292
Burian Jiří - 39
Burian Karel - 292

C

Cínek Antonín - 276
 Cinková Františka - 276
 Curius Joanes - 249
 Cvik Josef - 251, 283
 Cvrček Jaroslav - 200
 Cziviš Jan - 205

Č

Čech Milan - 218, 219, 220, 221
 Čechová Jana - 218, 219, 220, 221
 Čechová Libuše - 234, 238, 240
 Čepelková Jana - 414
 Čermák Vřetislav - 209, 214
 Černá Vlasta - 37
 Černík Jindřich - 415
 Černošková Františka - 293
 Černoch Karel - 185
 Černý Jaroslav - 38
 Červinková Ludmila - 292
 Číhalová Hana - 37

D

Daněk Oldřich - 221
 Dařílek Václav - 32, 37, 38, 48, 233, 238, 240, 242
 Debureau Jean Gaspard - 289
 Deršák Zdeněk - 293
 Destinová Ema - 292
 Doskočil Miroslav - 228, 358

Dostalová Leopolda - 292, 293
Drašar Antonín - 280
Drobková Drahomíra - 239
Droзда Václav - 322
Dušková Alexandra - 72
Dvořák Antonín - 255
Dvořáková Ludmila - 294

F

Fiala Rudolf - 234, 240, 241
Fifka Jan - 294
Fischer Otakar - 239, 294, 304
Fischer Pavel - 271
Fišer Ivan - 181, 182, 189, 237
Fišerová Lenka - 219, 220
Fleischner Richard - 281
Fojtík Jan - 31, 55, 373
Formánek Josef - 271, 285
Formánek Václav - 271
Franta Karel - 228
Freiwald Jindřich - 273
Frýdl Pavel - 326
Fůrych Milan - 40

G

Goldoni Carlo - 221, 259

H

- Haas Hugo - 292
 Hájek Josef 56
 Hajna Josef - 240
 Hajská Darja - 258
 Haken Eduard - 292
 Hanč František - 271
 Hanus František - 258
 Hanuš Karel - 239
 Hašek Jaroslav - 198
 Havelc František - 284
 Havířová Marie - 233, 240
 Havlíček Borovský Karel - 282
 Hejduk Karel - 257
 Herčík David - 309
 Heriban Jasef - 240
 Herout Jiří - 335
 Herrmann Petr - 205, 218, 220, 222
 Herrmannová Jindra - 280
 Herrmannová Radana - 218, 220, 221
 Heš Vilém - 295
 Hlaváčová Jana - 177
 Hlavsa Jan - 240
 Hnízdo Vladimír Jan - 258, 299
 Hodačová Ludmila - 258
 Hoffmannová Anna - 280
 Holát Roman - 218, 219, 220
 Holát Vladimír - 414
 Holíčková, Elena - 239
 Holý Ladislav - 278
 Holzknecht Václav - 238, 240
 Honecker Erich - 16, 25
 Horáček Jiří - 37
 Hora Vladimír - 342
 Horák Rudolf - 218, 219, 220, 221
 Hrdinová Ilona - 71

Hruška Jiří - 193
 Hudeček František - 189
 Huka Lubomír - 209
 Hurtíková Františka - 71
 Husák Gustav - 16, 22, 26, 27
 Hušek Jindřich - 37, 44, 47, 49, 50, 64, 154, 181,
 224, 238, 239, 240, 242
 Hyánková Jindra - 205
 Hyhlík Jan - 218, 219, 220, 222

Ch

Chlumská Jiřina - 219, 220
 Chobot Jan - 40, 51
 Chrudimský Václav - 249
 Chudobová-Kalmarová Marie - 295

J

Janatka František - 209
 Janík Jaroslav - 211, 212, 213, 214
 Jandíková Eva - 71
 Jankovský Vladivoj - 295
 Janura Milan - 350
 Jarolím Antonín - 37
 Jebavý Jan - 370, 385
 Jelínek Josef Alexandr - 295
 Jelínek Zdeněk - 196, 197
 Jelínková Anna - 279, 280
 Jeřábek Zdeněk - 37
 Jindrová Zdeňka - 38
 Jiskrová Jana - 219, 220, 221
 Joran Jiří - 292
 Jukl Matěj - 262
 Juračka Pavel - 37

Král Václav - 218
Kramperová Jindra 188
Krásová Marta - 292
Kratochvíl Martin - 185
Kratochvíl Václav Miloš - 177
Kreclová Naděžda - 219, 220
Krejčí Jan - 414
Krejša Milan - 218, 219, 220
Krchová Ludmila - 233, 240
Kronbauerová Jarmila - 292
Kronus Jaroslav - 208, 224
Kroutil Alois - 287
Kruliš Jaroslav - 321
Křička Jaroslav - 209
Křička Josef - 368
Kříž Zdeněk - 216
Kšířl Richard - 349, 350
Kubát František - 209
Kubátová Marie - 217
Kubíčková Marie - 280
Kučera Bohuslav - 67
Kvapil Jaroslav - 217, 219
Kvapilová Hana - 294, 304
Kyrášek Jiří - 71
Kysela František - 296
Křížek Vladimír - 38

L

Lacinová Jana - 41, 349
Lanc Antonín - 40
Laube Antonín - 38
Leger Karel - 296, 304
Lein Karel - 38
Lietavec Jiří - 326

Livora Milan - 218, 219, 221
 Longenová Xena - 280
 Lorencová Marie - 205, 217, 219, 220
 Lukavský Radovan - 297
 Lukes Jan Ludevít - 292
 Likeš Milan - 72

M

Mac Josef - 349
 Mácha Vlastimil - 30, 39, 41, 54, 240
 Major Jan - 254
 Makarius Alois - 297
 Malát Jan - 209
 Malehová Helena - 218, 220
 Malý Milan - 239
 Mančal Josef - 213
 Mareš Václav - 251
 Maršík Bohuslav - 240
 Marx Karel - 20
 Mařák Otakar - 292
 Máša Jiří - 218, 219, 220, 221
 Mašek Vlastimil - 189
 Materna Josef - 180, 182
 Matějčíček Jiří - 189
 Mazurová Růžena - 349
 Míča F.A. - 209
 Michálek Miroslav - 240
 Mokošín Miroslav - 218
 Molcar Václav - 356
 Mollendová Zdenka - 297
 Moravec Tomáš - 219, 220
 Moravcová Jitka - 218, 219
 Morstadt Eduard - 283
 Morstadt Vincenc - 208, 263, 283

Morstadtová Antonie - 261
 Mošna Jindřich - 267, 292, 304
 Mrzenová Laděna - 306
 Mrzílek Karel - 205, 224
 Mucha Miroslav - 228

N

Nečvíděk Václav - 288
 Nejedlý Zdeněk - 289, 301
 Nekolná Vlasta - 71
 Nešleha Luděk - 218, 219, 220, 221, 222
 Nešleha Pavel - 216
 Netík Vlastimil - 73, 182
 Neumannová Růžena - 280
 Nezval Vítězslav - 219
 Němcová Božena - 293
 Němeček Jiří - 239
 Nohýnková Marcela - 220
 Nouzovský Václav - 297
 Novák Jan - 335
 Novotná Jarmila - 280, 292, 297
 Novotný Jan - 188
 Nymš Jan - 40

O

Oktábec Josef - 415
 Ostrovský Alexander Nikolajevič - 220
 Otta Jaroslav - 180, 182

P

- Pácal Václav - 39, 40, 61
Palacký František - 282
Paleček Josef - 298
Paul František - 281
Pavel Zdeněk - 219
Pecka Miroslav - 182, 335
Pešák Ivo - 185
Píkous Jan - 228
Piskáček Rudolf - 221
Pištěk Jan - 252, 295
Pivoda František - 295
Placák Zdeněk - 181
Plecháč Bedřich - 234, 240
Pluhař Oto - 209
Podešva Jaromír - 209
Podnecký Josef - 41
Podvalová Marie - 292
Pokorný František - 220, 252, 298
Pokorný Karel - 261
Pokorný Rudolf - 71
Ponert Jan - 205
Potměšil Jiří - 30, 40
Potůček František - 224
Poutník Petr - 323, 326
Praveček Jindřich - 181, 189
Preissová Gabriela - 298
Procházka Jiří - 209, 224, 226, 233, 240
Procházka Zdeněk - 218
Procházková Slávka - 292
Prokop Michal - 185
Prokůpek Adolf - 290
Průcha Jaroslav - 221
Převrátil Václav - 218
Příbyl Rudolf - 321

Příbyl Vilém - 188
 Ptáčník Jiří - 218, 219, 220, 222
 Purgner Eduard - 221

R

Radimecký Jaroslav - 218, 219, 220, 221
 Radimský Václav - 284, 287
 Randová Eva - 307
 Reagan Ronald - 7, 20, 23, 67
 Reichnerová Ida - 299
 Rejholcová Marie - 299
 Rezek Petr - 185
 Richter Adolf - 266, 297
 Rimský Pavel - 219
 Roháčková Kateřina - 281
 Rohanová Kateřina - 281
 Rottrová Marie - 185
 Roub Josef - 349
 Roubíček Šimon - 277
 Roubík Karel - 257
 Rubeš František Jaromír - 250
 Růžek Martin - 177
 Růžička Bohumil - 268
 Ryba Jan Jakub - 189
 Rykr Zdeněk - 299
 Ryšánek Vít - 234

Ř

Říha Josef - 28, 30, 32, 40, 47, 56, 64, 67, 154,
 155, 240, 241, 384, 385

S

- Saiver Miloslav - 38
Sedláčková Anna - 292
Sequens Jiří - 218, 219, 220, 221
Serbusová Dana - 205, 233
Scheinpflugová Olga - 292
Schejbal Jiří - 72
Schulz Horst - 51
Sirová Marie - 41
Sixta Josef - 229, 236
Skácel Jaroslav - 299
Sladkovský Karel - 299, 300
Slanina Karel - 342
Slavík Josef - 281
Slejška Vědomír - 349
Smetana Bedřich - 232, 255, 265, 288, 290, 291,
298, 305
Snížek Milan - 350
Sodoma Viktor - 185
Souček Čestmír - 218, 220, 221
Souček Jaroslav - 239, 300
Součková Jitka - 218, 221
Součková Stanislava - 300
Soukup František - 279
Soukupová Věra - 240
Spálený Petr - 184
Srp František - 208
Stašek Antal - 284
Steppan Josef - 254
Strahl Rudi - 219
Straka František - 224, 264
Strnadová Dagmar - 38
Stroupežnický Ladislav - 258, 278
Sudek Josef - 206
Suchý Josef - 263

Svatá Jarmila - 300
 Svolinský Karel - 239
 Svoboda Vladimír - 349
 Sypal Jaromír - 177, 205

Š

Šebestová Jiřina - 349
 Šecl Josef - 321
 Šil Josef - 252, 266, 271
 Šíp Svatopluk - 218, 219
 Šlemrová Růžena - 280
 Šmaha Josef - 304
 Šotola Jiří - 221
 Španielová Alena - 281
 Špinerová Věra - 185
 Štejnár František - 180, 181, 189, 229, 230
 Štěpán Bohumil - 38
 Štěpánek Petr - 323
 Štěpánek Zdeněk - 219, 220, 292
 Štochl Sláva - 228
 Štros Ladislav - 239
 Štrougal Lubomír - 16, 27
 Šťastná Blažena - 72
 Šubert František Adolf - 288, 297
 Švanda ze Semčic Pavel - 252, 295
 Švarc Jevgenij - 217
 Švec Jiří - 324

T

Tarant Michael - 218, 219, 221
 Tauber Vilém - 281

Teige Karel - 300
Tesař Karel - 178
Tokarová Luisa - 298
Toť Jaroslav - 218, 219, 221
Trmal Josef - 41, 364
Trojan František - 276
Truhlář Josef - 287
Třešňák Karel - 257, 258
Třešňáková-Želenská Laura - 258
Tučková Hana - 233, 240, 311
Tučný Michal - 185
Tulka Josef - 301
Turek František - 228
Tvrdá Hedvika - 189
Týf Josef - 228
Tyl Josef Kajetán - 218, 262
Týle Josef - 30, 40, 53, 56

U

Ungrová Kamila - 301
Urbánek Josef - 301
Urbánková Naďa - 185
Uxa Miloslav - 342

V

Valentová Ivona - 240
Válová Věra - 38
Váňa Karel - 301
Váša Josef - 342
Vašata Rudolf - 294

- Vávra Jiří - 205
Vávra Otakar - 177
Vávra Vítězslav - 185
Vavřín Jan - 357
Vavřina Jan - 61
Vejvarovský Pavel Josef - 189
Veletovský Lev - 273
Veselý Jiří - 38
Veselý Julius - 271
Veselý Tomáš - 323
Veškrnová Dáša - 177
Veverka Jiří - 300
Veverková Pavla - 301
Větrník Jan - 38
Vilímovský Alois - 224
Vlasák Alois - 207, 268
Vlastník Josef - 60
Vlček Miroslav - 218, 220
Voborský Adolf - 178
Vohnický Karel - 302
Vojan Eduard - 292
Vokálová Krystýna - 205
Voleská Aneta - 302
Votroubek Luboš - 205, 218, 220
Vráblík Lubomír - 223
Vraná Jana - 38
Vrána Miroslav - 323, 326
Vratislavský Bohumír - 302
Vrchlický Jaroslav - 209
Vyčítalová Alena - 324
Vykoukalová Růžena - 302

W

- Waleská Blanka - 302
Weiss Richard - 292

Weisenstein František - 281
Wenigová Marie - 219, 220
Williams Tennessee - 218
Winter Josef - 265

Z

Zahrádka Ivan - 349, 415
Zatočil Věroslav - 349
Zeman Josef - 40, 49, 51, 52, 54, 227, 228, 240
Zeman Karel - 281
Zeman Vladimír - 229, 236
Zieglerová Jana - 258
Zítek Josef - 298
Zöllnerová Eliška - 252
Zrůstová Hana - 38, 233, 238, 240

Ž

Želenská Olga - 218, 219, 220, 221
Želenský Karel - 218, 219, 220, 221

O B S A H

Úvod	2
Svět v roce 1983	5
Politický život v Kolíně	28
Městská konference KSČ	32
Okresní konference KSČ	39
1. máj 1983	47
Okresní ideologická konference	52
Oslavy Velké říjnové socialistické revoluce	54
Organizace Národní fronty	57
Český myslivecký svaz	57
Svaz požární ochrany	58

Český rybářský svaz	58
Československý svaz ochránců přírody	58
Československý svaz tělesné výchovy	59
Český myslivecký svaz	59
Svaz pro spolupráci s armádou /Svazarm/	60
Socialistická akademie ČSSR	60
Československá obec baráčníků	60
pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže	61
Český myslivecký svaz	61
Boj za mír	62
Návštěva delegátů Shromáždění za mír a život, proti jaderné válce v Praze v našem městě	63
Mírové manifestace v Kolíně	67
Činnost Městského národního výboru v Kolíně	69
Doplňovací volby	71
Hodnocení práce občanských výborů	72
Veřejné schůze	74
Celoměstský závazek na rok 1983	75
Vyhodnocení soutěže občanů a organizací	79
Hospodaření Městského národního výboru	81
Příjmy	81
Výdaje	87
Inventarizace majetku MěstNV	99

Fond kulturních a sociálních potřeb	100
Fond rezerv a rozvoje	100
Sdružování prostředků	102
Hospodaření podřízených organizací	102
Výstavba města	105
Modernizace zastaralého bytového fondu	108
Akce Z	111
Zajišťování tepla pro město	114
Zajišťování pitné vody pro město	119
Rozvoj průmyslových podniků	120
Péče o historické jádro města	123
Městské komunikace	124
Zóna klidu ve středu města	131
Životní prostředí	133
Znečišťování ovzduší	133
Čistota ulic a veřejných prostranství	137
Rozšiřování zeleně ve městě	139
Hluk ve městě a boj proti němu	140
Dětská hřiště a plácky	140
Poplatky za znečišťování ovzduší	141
Veřejný pořádek	142
Přestupky, přečiny a trestné činy	142
Požáry v Kolíně v roce 1983	144
Alkoholismus	145

Občané cikánského původu	146
Pomocná stráž veřejné bezpečnosti	147
Školství	149
Havarijní stav budov 3. a 5. Základní školy	150
Základní školy ve školním roce 1983/84	152
Otevření nového školního pavilonu 7. Základní školy	153
Jesle	158
Mateřské školy	159
Zvláštní škola	162
Školní družiny	162
Školní jídelny	164
Lidová škola umění Františka Kmocha	165
Střední školy a střední odborná učiliště	167
Péče o mládež	171
Kultura a společenský život	175
Městské kulturní středisko	176
Soubory a kroužky	177
Mimoškolské vzdělávání, kursy	183
Koncerty populárních zpěváků a skupin	184
Výstavy	186
Přednášky a besedy	187
Koncerty Kruhu přátel hudby a jiné	188
21. Kmochův Kolín	190
Plesová sezóna 1983	190
Městská správa kin	194
14. Filmový festival pracujících	198

Okresní kulturní středisko	203
Soutěže zájmové umělecké činnosti	203
Promenádní koncerty dechové hudby	206
Okresní knihovna	208
Večery v knihovně	208
Regionální muzeum	215
Výstavy	216
Krajské divadlo	217
Premiéry roku 1983	217
Pohostinské hry jiných divadel	221
Přehledka profesionálních divadel v Kolíně	221
Cena města Kolína 1983	223
Výstava kronik města Kolína	224
Socialistické akademie ČSSR	225
Den tisku	227
Cirkus v Kolíně	227
Cena národního podniku Obchodních tiskáren za nejlepší kalendář roku	228
Divadelní vlak do Národního divadla v Praze	231
Příprava akce Divadelní vlak 1983	232
Divadelní vlak, průvod Prahou, koncert Měst- ské hudby Františka Kmocha u Národního divadla	236
Slavnostní představení Prodané nevěsty	238
Zdravice města Kolína Národnímu výboru	242
Publikace "Kolín a Národní divadlo"	246
Sbor pro občanské záležitosti	308

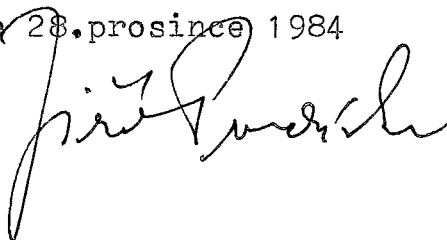
Sport a tělovýchova	314
Průmysl	329
Výzva OV KSČ a OOR ke splnění a překročení úkolů roku 1983	331
Koramo Kolín	335
Tatra Kolín	340
Tesla Kolín	343
Frigeria Kolín	346
Strojbal Kolín	350
Železniční opravny a strojírny Kolín	354
Východočeské chemické závody Synthesia, závod Kolín	355
Karborundum Kolín	357
Obchodní tiskárny Kolín	358
Kolínské cukrovarny	358
Okresní stavební podnik Kolín	359
Obchod a služby	360
Drobná provozovna města Kolína	361
Dopravní služby	363
Sběrné suroviny	364
Trhy v Kolíně	365
Restaurece a jídelny	367
Zemědělství	370
Jarní polní práce	373
Žně 1983	376

Podzimní polní práce, sklizeň cukrovky	381
Živočišná výroba	383
Celkové hodnocení výsledků roku 1983	385
Zemědělský nákupní a zásobovací podnik	395
Státní statek Kolín	396
Statistika	397
Demografický vývoj okresu a města	397
Bytové hospodářství	401
Doprava	402
Služby	403
Výrobní družstva	404
Obchod	405
Peněžní příjmy a výdaje obyvatelstva, vklady	406
Sociální dávky	407
Zdravotnictví	408
Investiční výstavba	408
Různé zajímavosti a události roku 1983	410
Jmenný rejstřík	416

KRONIKA MĚSTA KOLÍNA ZA ROK 1983

Kronikář Jiří Procházka

Dopsáno dne 28. prosince 1984

A handwritten signature in cursive script, reading "Jiří Procházka". The signature is written in black ink and is positioned below the typed text.